

OPŠTINA DIMITROVGRAD

PLAN RURALNOG RAZVOJA
ZA PERIOD
2012 - 2022



Dimitrovgrad, oktobar 2011.

ODLUKA SKUPSTINE O USVAJANJU STRATEGIJE

На основу члана 32. став 2. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“, бр 129/07) и члана 41. став 2. тачка 5. Статута Општине Димитровград (Сл.лист града Ниша бр. 79/08), Скупштина Општине Димитровград на седници одржаној дана 24.02.2012. године донела је

О Д Л У К У о усвајању Плана руралног развоја општине Димитровград за период 2012-2022 годину

I

Усваја се План руралног развоја општине Димитровград за период 2012-2022 годину.

II

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном листу града Ниша.

Доставити:

- Служби за пољопривреду,
- Архиви.

Број 06-10/12-1/29-4

У Димитровграду, дана 24.02.2012.године

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ДИМИТРОВГРАД



SADRŽAJ

ODLUKA SKUPSTINE O USVAJANJU STRATEGIJE	2
SADRŽAJ	3
SKRAĆENICE	5
METODOLOGIJA	6
1. PROFIL ZAJEDNICE – DIMITROVGRAD.....	8
1.1. Položaj i prirodne karakteristike	8
1.2. Stanovništvo.....	14
1.3. Kulturno-istorijsko nasleđe	20
1.4. Infrastruktura	22
1.5. Društvene delatnosti.....	26
1.6. Privreda	28
1.7. Poljoprivreda.....	33
2. INDIKATORI	45
2.1. Indikatori životne sredine	45
2.2. Indikatori kvaliteta života.....	48
2.3. Ekonomski indikatori.....	52
2.4. Indikatori poljoprivrede i ruralnog razvoja	57
3. ANALIZA TRENUTNOG STANJA.....	60
4. STRATEŠKI DOKUMENT	62
4.1. Vizija ruralnog razvoja.....	62
4.2. Prioriteti i ciljevi ruralnog razvoja	62
4.3. Prioritet 1 - Poljoprivredna proizvodnja u funkciji ekonomskog razvoja.....	66
4.4. Prioritet 2 – Diverzifikacija aktivnosti na selu	68
4.5. Prioritet 3 – Obnova i razvoj seoskih sredina	70
4.6. Prioritet 4 – Održivo korišćenje prirodnih resursa.....	72

5. AKCIONI PLAN	74
SISTEM MENADŽMENTA I MONITORINGA	107
Aneks1. – Koordinacioni tim u procesu izrade Plana ruralnog razvoja opštine Dimitrovgrad	110
Aneks 2. Sastav radnih grupa u procesu izrade Plana ruralnog razvoja opštine Dimitrovgrad	111

SKRAĆENICE

EU – Evropska Unija

ZZ – zemljoradnička zadruga

IPA – instrument za pomoc pristupanju EU

JIP – Javno informativno preduzeće

JP – Javno preduzeće

KK – Košarkaški klub

LU – Lovačko udruženje

MZ – mesne zajednice

MTPVŠ – Ministarstvo trgovine, poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike Srbije

NVO – nevladina organizacija/e

NB – narodna biblioteka

OD – Opština Dimitrovgrad

ODOP – Opština Dimitrovgrad – Odeljenje za poljoprivredu

OU – Opštinska Uprava

PIO – penzijsko invalidsko osiguranje

PP – Park prirode

REC – Regional Environmental Center

RSD – Dinar

RHMZ – Republički hidrometeorološki zavod

SRP – Specijalni rezervat prirode

TOD – Turistička organizacija Dimitrovgrada

HF – Holštajn-Frizijska

FK – fudbalski klub

ŠG – Šumsko gazdinstvo

METODOLOGIJA

Metodologija za izradu PLANA RURALNOG RAZVOJA je nastala kao rezultat aktivnosti Projekta MSP-IPA 2007, i predstavlja razradu metodologije STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVOJA, a koja je razvijena tokom projekta Exchange 2 – Zajednička podrška lokalnim samoupravama u cilju metodološke standardizacije procesa strateškog planiranja za potrebe Stalne konferencije gradova i opština i lokalnih samouprava u Srbiji.

Plan ruralnog razvoja opštine Dimitrovgrad (u daljem tekstu Plan) je sektorski strateški plan razvoja koji treba da pruži smernice i podsticaje za budući ruralni razvoj opštine. Vremenski okvir za implementaciju Plana je 2012 - 2022. godina, odnosno 10 godina.

Strategija se odnosi na održivi razvoj života, rada i funkcionisanja u ruralnim oblastima na teritoriji opštine Dimitrovgrad. Održivost podrazumeva korišćenje prirodnih resursa u meri koja dozvoljava da se ti resursi prirodno obnove.

Šire gledano, Plan se naslanja na okvirni plan „Milenijumskih razvojnih ciljeva“ UN, kao i na Nacionalnu Strategiju održivog razvoja Republike Srbije. U sektorskom delu, Plan se naslanja na EU politiku ruralnog razvoja, dok je na nacionalnom nivou usklađen sa Nacionalnim planom razvoja poljoprivrede i Strategijom ruralnog razvoja. Plan se u potpunosti nastavlja na već razvijene lokalne sektorske planove i strategije kao i na Strategiju održivog razvoja opštine Dimitrovgrad.

Plan se definiše, usvaja i sprovodi na opštinskom nivou i odnosi se na teritoriju opštine Dimitrovgrad. U nekim ciljevima i aktivnostima, Plan podrazumeva regionalni i/ili nacionalni pristup rešavanju određenih problema, ali se u navedenim ciljevima i aktivnostima podrazumeva već obostrano izražen interes susednih lokalnih samouprava i Republike.

Proces izrade i implementacije Plana se zasniva na participativnom pristupu, što podrazumeva direktnu uključenost svih zainteresovanih strana tokom trajanja celokupnog procesa.

U tom kontekstu je na početku procesa izrade Plana, uz podršku predsednika opštine, formiran Koordinacioni tim koji je koordinirao procesom izrade Plana.

Koordinacioni tim je, na početku, sazvao partnersku skupštinu na koju su pozvane sve strane zainteresovane za proces izrade Strategije. Na partnerskoj skupštini su predloženi prioriteti i članovi radnih grupa.

Radni timovi su analizirali stanje (SWOT), a potom su definisali viziju, opšte i posebne ciljeve u okviru prioriteta. Na osnovu definisanih ciljeva urađen je akcioni plan koji treba da dovede do ispunjenja postavljenih ciljeva. Svaka radna grupa je imala po tri zvanična sastanka, međutim članovi radnih grupa su imali niz internih sastanaka, kao i sastanaka sa korisnicima direktno zainteresovanim za proces izrade i implementacije Plana.

Rezultat rada radnih grupa je proveren i potvrđen u novembru 2011. slanjem dokumenta na uvid i komentar svim zainteresovanim stakeholderima u opštini.

Plan u sebi sadrži sledeća poglavlja:

- Opšta infomacija
- Indikatori održivosti
- Situaciona analiza prikazana kroz SWOT analizu
- Strateški dokument – prioriteti, vizije, opšti i posebni ciljevi

- Lokalni akcioni plan za period od pet godina

Plan odobrava Skupština opštine Dimitrovgrad, a potpisuje je predsednik opštine kao politički i zakonski predstavnik.



Na osnovu lokalnog akcionog plana, sklapaju se partnerski sporazumi za implementaciju pojedinih ciljeva i aktivnosti između različitih učesnika i zainteresovanih strana. Partnerske sporazume za implementaciju pojedinačnih ciljeva i aktivnosti odobravaju i potpisuju zakonski predstavnici odgovorni za implementaciju ciljeva/aktivnosti, kao i predstavnici zainteresovanih strana uključenih u realizaciju ciljeva/aktivnosti.

Proces implementacije Plana se razvija preko sistema upravljanja kojim će koordinisati opštinska uprava preko internog tima za koordinaciju.

Nivo implementacije lokalnog akcionog plana će se konstantno pratiti putem godišnjeg ciklusa evaluacije. Za ocenu uspešnosti se koriste indikatori održivosti i indikatori učinka. Godišnji ciklus praćenja i evaluacije na ovaj način omogućava konstantno ažuriranje vizija, prioriteta, ciljeva i aktivnosti.

1. PROFIL ZAJEDNICE – DIMITROVGRAD

1.1. Položaj i prirodne karakteristike

1.1.1. Položaj



Opština Dimitrovgrad se prostire na 481 km², između 22°32' i 23°00' istočne geografske dužine, i 42°42' i 43°12' severne geografske širine. Administrativno pripada Pirotskom okrugu čiji istočni i jugoistočni deo obuhvata. Graniči se sa opštinama Pirot i Babušnica, dok se istočnim delom graniči sa Republikom Bugarskom.

Dimitrovgrad je udaljen od Beograda 360 km, od Niša 96 km i od Sofije 60 km.

Kroz Dimitrovgrad prolazi drumski i železnički magistralni koridor 10, Beograd-Niš-Dimitrovgrad-Sofija koji povezuje Evropu sa Azijom, a na 5 km istočno od Dimitrovgrada se nalazi najveći granični prelaz sa Republikom Bugarskom - Gradina.

karakteristike

Reljef

Teritorija Dimitrovgrada pripada planinskom tipu reljefa. Brdsko-planinski predeo je delom prosečen dolinom reke Nišave.

Reljefna podela opštine se po stručnoj literaturi vrši na Ponišavlje, Visok, Zabrđe, Burel i Derekul (dolina reke Jerme).

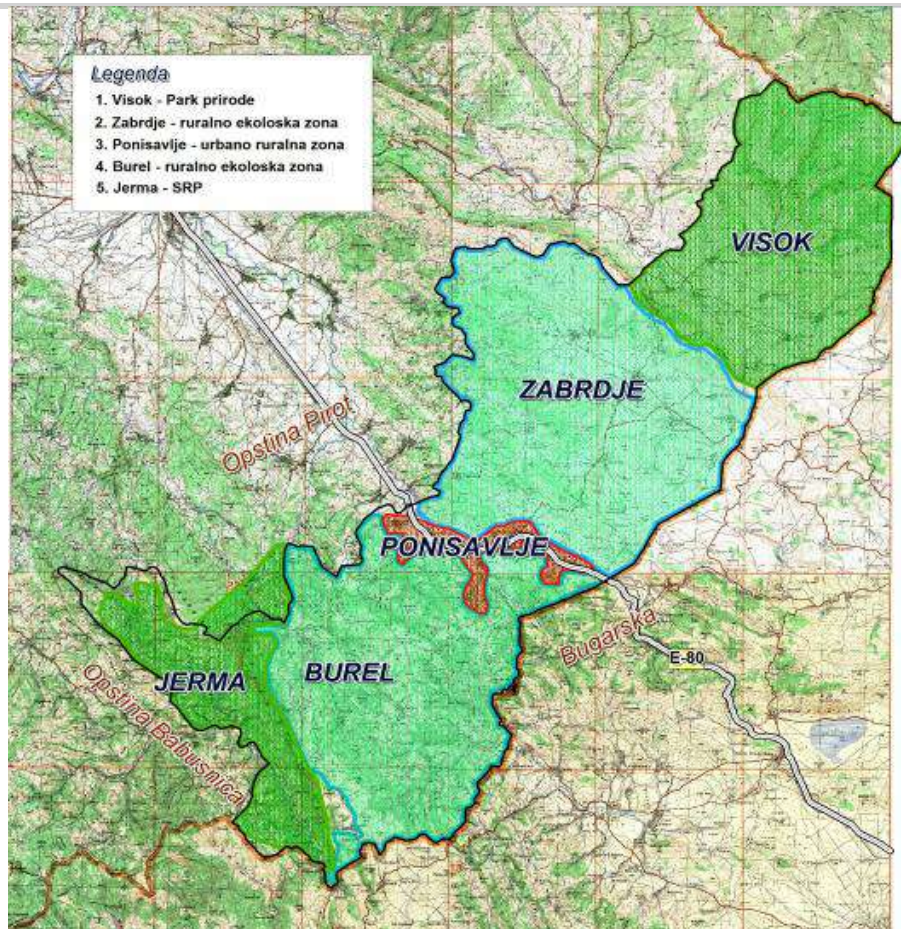
Od Ponišavlja koje predstavlja dolinu reke Nišave u pravcu severoistoka pružaju se Zabrđe i Visok. Jugozapadno od doline Nišave dominira brdsko-planinsko zemljište poznato kao Burel i Derekul koje je na istoku ograničeno dolinom reke Lukavice, a na zapadu prosečeno klisurom Jerme.

1. Jugoistočno/Ponišavlje predstavlja dolinu Nišave koja je smeštena između Zabrđa na severu i Burela na jugu. Nalazi se na nadmorskoj visini 470-500 m. Površine je 16,65 km². U dolini je skoncentrisan najveći deo stanovništva, infrastrukture i privrede, uključujući i grad Dimitrovgrad.

2. Zabrdje – Prostire se na 168 km². Predstavlja razučeni brdski prostor nadmorske visine 500-900 m koji se diže od doline Nišave do planine Vidlič (nadmorska visina 1100-1200 m). Planina Vidlič predstavlja prirodnu granicu između Zabrdja i Visoka. Prostire se na oko 1.000 ha. Na planini Vidlič se nalazi Odorovsko polje koje je najveće kraško polje u Srbiji. Na jugozapadnom delu Odorovskog polja je razvijen podzemni kraški reljef koga predstavljaju ponorske pećine Odorovske reke. Najpoznatiji je svakako kompleks Peterelaške pećine za koju je Zavod za zaštitu prirode 2006. godine uradio elaborat o zaštiti kojim je prostor predložen za zaštitu u statusu Spomenika prirode I kategorije.
3. Visok – obuhvata južni deo zapadne oblasti Stare Planine, a u Dimitrovgradu se prostire na 113,68 km². Visok čine sela Vlkovija, Gornji i Donji Krivodol, Izatovci, Kamenica, Senokos, Boljevdol i Bračevci. Područje Stare Planine u Srbiji ima status Parka prirode, a nalazi se i deo turističke regije Stara Planina.



4. Burel – obuhvata površinu od 156 km², i prostire se uz donji sliv Lukavačke reke i Jerme. Brdski je prostor nadmorske visine oko 900 m, sa okolnim planinskim vrhovima koji su preko 1000 m, a najviši je vrh planine Greben sa 1.388 m nadmorske visine.
5. Derekul – obuhvata površinu od 68 km². Predstavlja usku dolinu reke Jerme. Oblast je proglašena specijalnim rezervatom prirode (Sl. Glasnik RS br. 55/08).



Reljefne karakteristike opštine predstavljaju ograničavajući faktor u procesu planiranja poljoprivredne proizvodnje.

Klima

Klima u opštini Dimitrovgrad je umereno-kontinentalna sa četiri jasno izražena godišnja doba. U planinskim krajevima je klima nešto oštija, odnosno prisutna je varijanta planinske klime. Najhladniji mesec je januar sa prosečnom temperaturom od $-4,8^{\circ}\text{C}$, dok su najtopliji meseci jul i avgust sa oko 19°C . Godišnje se javlja oko 99 mraznih dana.

Prema merenjima hidrometeorološke stanice u Dimitrovgradu srednja temperatura tokom godine u stepenima C je:

Zima	Proleće	Leto	Jesen
1.1	9.5	18.8	11

Prosečna količina padavina u opštini iznosi 635 mm/m^2 . Najviše padavina u toku godine se javlja u maju ($74,9 \text{ mm}$) i junu ($87,1 \text{ mm}$), a najmanje u septembru ($38,9 \text{ mm}$) i oktobru ($39,1 \text{ mm}$).

Prosečna relativna vlažnost vazduha je $72,1\%$, sa varijacijama od $65,9\%$ (april i avgust) do $81,5\%$ (decembar).

Najveći broj oblačnih dana, odnosno najmanje sunčanih sati, se javlja u zimskim mesecima, decembru, januaru i februaru. Najveći broj sunčanih sati i najmanje oblačnosti se javlja u julu, avgustu i septembru.

U opštini je mali broj dana sa maglom (10,8).

Prvi sneg najčešće pada u novembru, a poslednji u martu ili aprilu. U Dimitrovgradu ima u proseku oko 40 dana sa snegom, odnosno 55,4 dana pod snežnim pokrivačem. Sneg se, međutim, u planinskim predelima zadržava dobar deo godine.

Niske temperature, veliki broj mraznih dana i dana pod snežnim pokrivačem u planinskim krajevima skraćuju vegetacioni period u biljnoj proizvodnji i ograničavaju mogućnosti za razvoj biljne proizvodnje.

Zemljište

U brdsko-planinskim područjima opštine dominiraju smeđa zemljišta različite dubine i plodnosti, odnosno erodirane smonice, gajnjače i sl. Zemljište je blago kisele do kisele reakcije. Snažno su izraženi procesi erozije zemljišta.

Aluvijalno deluvijalni nanosi različitog sastava, dubine i proizvodne vrednosti se nalaze u dolinama rečica i potoka, međutim za poljoprivredu je najznačajnija dolina Nišave. Dolinu karakterišu različiti tipovi zemljišta kao što su smonice, gajnjače, beskarbonatske ritske crnice itd. Deluvijalna zemljišta prevladavaju na rubnim delovima polja.

Osobine plodnosti zemljišta poput dubine, razvijenosti zemljišnih profila, sadržaja humusa i asimilativa, pH vrednosti, vodnog i vazdušnog režima su uglavnom niskih vrednosti.

Kvalitet zemljišta, uz brdsko-planinsku konfiguraciju terena, predstavlja ograničavajući faktor razvoja poljoprivrede.

Hidropotencijal

Svi vodeni tokovi u Dimitrovgradu pripadaju crnomorskom slivu. Najvažniji vodeni tokovi u opštini su Nišava, Lukavačka reka, Jerma i Visočica. Najveća reka je svakako Nišava. U Nišavu se u opštini Dimitrovgrad ulivaju Lukavačka reka, Željuški potok, Goindolska reka itd. Najveća pritoka Nišave u opštini je Lukavačka reka.



U opštini su, na području Zabrdža, prisutne veštačke akumulacije Savat-1 i Savat-2, koje su još poznate i kao Smilovska jezera.

Tabela 1. Površina i akumulacija veštačkih jezera

Veštačko jezero	Površina, km ²	Akumulacija, m ³
Savat-1	5,3	83.000
Savat-2	22,0	420.000

- Izvor podataka – Strategija održivog razvoja opštine Dimitrovgrad

Jezera su napravljena sa ciljem melioracije Odorovskog polja, ali nikada nisu stavljena u funkciju. Danas su jezera poribljena i stavljena na gazdovanje udruženju sportskih ribolovaca. U jezeru se odgaja šaran, štika, som, crvenperka, bodorka, američki somić itd. Kapacitet jezera je proizvodnja i izlovljavanje 30-50 t ribe. Jezera imaju ribočuvarsku službu.

Podzemne vode su plitke, i nalaze se najčešće na dubini do 4 m.

Biodiverzitet

Usled brdsko-planinske konfiguracije terena dominantni su livadsko-pašnjački, pašnjački i šumski tip vegetacije.

Flora

Usled razlika u nadmorskoj visini, reljefu, ekspoziciji terena itd. postoji velika raznovrsnost biljnog sveta.

Šumske površine se prostiru na 17.409 ha. U strukturi šuma dominiraju hrastove šume koje se prostiru na oko 10.445 ha (60% ukupnih šumskih površina) i bukove šume koje se prostiru na 5.222 ha. Na manjim površinama su prisutni grab i šikare (741 ha). Šume se uglavnom nalaze u privatnom vlasništvu, ali na manjim površinama ima državnih (2.067 ha) i društvenih (225 ha) šuma. Ukupna drvena masa je 5.744.977 m³, od toga 2.089.082 m³ bukve, i 3.655.894 m³ hrasta.

Šume su bogate samoniklim šumskim voćem poput maline, kupine, jagode, borovnice, leska, trnjine, gloginje, divljih krušaka, jabuka itd.

Region je bogat samoniklim lekovitim i aromatičnim biljem poput kleke, šipka, sleza, mrazovca, velebilja, lincure, jagorčevine, koprive, odoljena, lipe, smilja, breze, gloga, medveđe, kantariona, bokvice, maslačka... Od jestivih gljiva prisutne su bukovača, brestovača, tpolovača, jablanovača, vrbovača i dr.

Fauna

Za razvoj lovne privrede bitni su srna, jelen, divlja svinja, zec, jarebica i prepelica. Uz njih, zastupljeni su vuk, lisica, jazavac, kuna, tvor, veverice, ris, lasica, puh...

Oko 100 vrsta ptica ima stanište na teritoriji opštine. Najveći broj vrsta je često prisutan poput vrabaca, senice, slavuja, gugutke, sove, vrane i sl., međutim, stanište na ovoj teritoriji imaju i grabljivice poput jastreba, orla, gavrana, sokola i ptice selice poput rode, čaplje, ždralova, lasta, kukavica itd.

Najčešće ribe u vodenim tokovima su krkuš, klen, mrena, skobalj i pastrmka.

Bogatstvo i raznovrsnost flore i faune, kao i životnih zajednica, je veliko bogatstvo opštine.

Zaštićena prirodna dobra

Petrlaška pećina

Predstavlja specifičan podzemni kraški reljef, odnosno ponorsku pećinu Odorovske reke.

Lokalitet se nalazi na oko 12 km od Dimitrovgrada, u blizini sela Petrlaš, na visoravni planine Vidlič.

Petrelaška pećina je odlukom Republičkog zavoda za zaštitu prirode iz 1969. godine definisana kao prirodna retkost i prirodni spomenik. Zavod za zaštitu prirode Srbije je 2006. godine uradio elaborat o zaštiti "Petrlaških pećina" u kome predlaže zaštitu u statusu Spomenika prirode I kategorije, odnosno kategoriše lokalitet kao prirodno dobro od izuzetnog značaja i II stepen zaštite. Elaboratom se predlaže i zaštita drugih speleoloških objekata koji se nalaze u blizini Petrlaške pećine. Ovim su obuhvaćene pećine Tmna dupka (170 m), Odžina dupka (150 m), Dančulica (108 m) i Nedeljina dupka (68 m). Ovi objekti obiluju interesantnim formama pećinskog nakita.

Jerma

Lokalitet Jerma je specijalni rezervat prirode na osnovu Rešenja o prethodnoj zaštiti Specijalnog rezervata prirode "Jerma" (Sl. Glasnik RS, br. 55/08).

Predstavlja živopisan kanjon reke Jerme koji uz reku Jermu obuhvata masive Vlaške planine i planine Greben. Najživopisniji deo se nalazi na potezu od vrha Asenovo kale do sela Vlasi.



Na ovom području je ustanovljen režim zaštite prostora I, II i III stepena.

- I stepen zaštite obuhvata 883,15 ha.
- II stepen zaštite obuhvata 359,03 ha
- III stepen zaštite obuhvata 5.320,78 ha.

Na ovom području je evidentirana 901 biljna vrsta, od kojih je 77 endemično i subendemično. Takođe, evidentirano je 110 vrsta ptica, 25 vrsta sisara, 11 vrsta vodozemaca i gmizavaca, 17 vrsta riba i 39 vrsta dnevnih leptira.

Stara Planina

Područje Stare Planine je definisano kao Park prirode od 1997. godine. Svrstano je u prirodna dobra od izuzetnog značaja. Zaštićena površina se prostire na 142.219,64 ha, odnosno na delovima teritorija opština Dimitrovgrad, Pirot, Knjaževac i Zaječar. Područje Parka prirode u opštini Dimitrovgrad se prostire na 11.099 ha.

Specifičnost ovog područja predstavlja raznovrsnost biljnog i životinjskog sveta, geomorfološke, geološke, hidrološke i hidrogeološke osobenosti kao i prisustvo tradicionalnog oblika života i kulturnih dobara.

Stara planina pripada floristički bogatijim područjima Srbije, obzirom da se ovde nalazi 1.195 taksona vaskularne flore i 51 vrsta mahovina, što čini 24,5% biljnih vrsta ukupnog fonda flore Srbije. Stara Planina je značajan centar tercijalnih i endemo-reliktnih biljnih vrsta koje su se zadržale u klisurama i visokim delovima planine.

Na području Stare Planine utvrđeno je 116 vrsta dnevnih leptira od kojih su 22 novoutvrđene, a šest vrsta predstavlja glacialne relikte herpetofaune.

Faune ptica su predstavljene sa 203 vrste što je najveći diverzitet faune ptica na planinama Srbije. Faune sisara su zastupljene sa 30 vrsta.

Stara Planina je prostornim planom klasifikovana kao područje od nacionalnog, međunarodnog i međudržavnog značaja sa izrazitim geomorfološkim i biogeografskim karakteristikama na kojem su se očuvali karakteristični predstavnici pojedinih primarnih i sekundarnih, za zaštitu značajnih ekosistema retkih i ugroženih vrsta.

Manifestacije

Opština Dimitrovgrad i NVO "Natura Balkanika" uz pomoć MTPVŠ, GIZ i REC od 2003. godine organizuju Sajam balkanskog agrobiodiverziteta i seoskog nasleđa. Manifestacija ima za cilj promociju balkanskih autohtonih rasa domaćih životinja i seoskog nasleđa.

Značajan deo teritorije opštine predstavljaju zaštićena prirodna dobra.

Mineralna bogatstva

Geološki Institut Srbije je uradio analizu mineralno sirovinskog potencijala opštine Dimitrovgrad i izvršio podelu mineralno sirovinskih potencijala na visoko perspektivne, perspektivne i potencijalno perspektivne.

U kategoriji visoko perspektivnih potencijala se nalaze krečnjak kao tehnički građevinski kamen (tgk-s) na lokalitetu "Bačevo", krečnjak kao arhitektonsko građevinski kamen (ag-s) na lokalitetu "Senokos", vatrostalne i keramičke gline u ležištu "Crna Rovina", andezit u ležištu "Vrta Padina" i lignitni ugalj u ležištu "Mazgoš-Ćutići.

Na pojedinim lokacijama se javljaju perpektivna nalazišta granita i sedimentne mineralizacije gvožđa i krečnjaka.

U opštini nema aktivnih rudnika, niti komercijalnog iskorišćavanja mineralnih sirovina.

1.2. Stanovništvo

1.2.1. Demografski trendovi

Po popisu iz 2002. godine u opštini Dimitrovgrad živi 11.748 stanovnika.

Tabela 2. Broj stanovnika i domaćinstava po naseljima opštine Dimitrovgrad

r.b.	Naselje	Stanovnika				Broj domaćinstava			Veličina domaćinstva	
		Površina, ha	1991	2002	smanjenje	1991	2002	smanjenje	1991	2002
1	Boljev Dol	758	29	8	21	16	5	11	1,81	1,60
2	Banski Dol	823	45	19	26	21	11	10	2,14	1,73
3	Barje	1611	74	44	30	40	21	19	1,85	2,10
4	Bačevo	902	38	19	19	21	10	11	1,81	1,90
5	Bilo	1042	27	16	11	15	7	8	1,80	2,29
6	Bračevci	577	28	12	16	16	6	10	1,75	2,00
7	Brebevnica	1071	90	62	28	49	32	17	1,84	1,94
8	Verzar	417	32	9	23	17	6	11	1,88	1,50
9	Visočki Odorovci	2858	222	130	92	93	68	25	2,39	1,91
10	Vlkovija	594	53	17	36	31	10	21	1,71	1,70
11	Vrapča	1054	31	12	19	14	6	8	2,21	2,00
12	Gojin Dol	566	333	266	67	125	101	24	2,66	2,63
13	Gornja Nevlja	733	90	42	48	40	21	19	2,25	2,00
14	Gornji Krivodol	2208	39	17	22	24	14	10	1,63	1,21
15	Gradinje	1017	250	212	38	95	85	10	2,63	2,49
16	Grapa	548	7	4	3	3	3	0	2,33	1,33
17	Gulenovci	1619	102	59	43	55	35	20	1,85	1,69
18	Dimitrovgrad	1717	7276	7065	211	2384	2481	pov 97	3,05	2,85
19	Donja Nevlja	748	65	33	32	35	21	14	1,86	1,57
20	Donji Krivodol	341	31	19	12	18	11	7	1,72	1,73
21	Dragovita	1806	95	80	15	45	40	5	2,11	2,00
22	Željuša	790	1442	1445	pov 3	454	490	pov 36	3,18	2,95
23	Izatovci	864	56	31	25	30	18	12	1,87	1,72
24	Iskrovci	1003	61	38	23	35	21	14	1,74	1,81
25	Kamenica	972	61	31	30	31	18	13	1,97	1,72
26	Kusa Vrana	1637	279	166	113	118	74	44	2,36	2,24
27	Lukavica	1242	473	436	37	172	162	10	2,75	2,69
28	Mazgoš	594	65	30	35	36	18	18	1,81	1,67
29	Mojinci	581	46	38	8	23	16	7	2,00	2,38
30	Paskašija	479	30	11	19	16	6	10	1,88	1,83
31	Petačinci	686	28	19	9	18	12	6	1,56	1,58
32	Petrlaš	2124	81	33	48	50	24	26	1,62	1,38
33	Planinica	266	15	8	7	8	5	3	1,88	1,60
34	Poganovo	1640	133	75	58	74	47	27	1,80	1,60
35	Prača	380	7	2	5	4	2	2	1,75	1,00
36	Prtopopinci	845	91	58	33	51	32	19	1,78	1,81
37	Radejna	1227	133	85	48	62	47	15	2,15	1,81
38	Senokos	5054	78	44	34	44	27	17	1,77	1,63
39	Skrvenica	896	61	32	29	28	18	10	2,18	1,78
40	Slivnica	331	32	18	14	19	11	8	1,68	1,64
41	Smilovci	1985	298	171	127	120	88	32	2,48	1,94
42	Trnski Odorovci	1718	277	181	96	138	95	43	2,01	1,91
43	Beleš		784	838	pov 54	233	285	pov 52	3,36	2,94
	Dimitrovgrad – ukupno		1348 8	1193 5	1553	4921	4510	411	2,74	2,65

- Izvor podataka – Opštinska Uprava

Dimitrovgrad je multietnička sredina u kome su većinsko stanovništvo Bugari (49,7%) i Srbi (25,6%). Značajan broj stanovnika se nacionalno ne izjašnjava, a prisutni su još Jugosloveni, Romi, Makedonci...



Opštinu karakterišu izuzetno nepovoljni demografski trendovi. U periodu 1991-2002. godine broj stanovnika je smanjen sa 13.488 na 11.748 stanovnika. U navedenom periodu se beleži negativna stopa rasta, odnosno u Dimitrovgradu se godišnje smanjuje broj stanovnika za 144. Uzimajući u obzir da se u proteklih trideset godina dešavaju snažne migracije, smatra se da u Dimitrovgradu trenutno živi 10.566 stanovnika (2008. godina), a da se trend smanjenja broja stanovnika intenzivno nastavlja.

Gustina naseljenosti u opštini je svega 24 stanovnika/km², po čemu opština Dimitrovgrad pripada opštinama sa najmanjom gustinom naseljenosti u Srbiji (prosek RS je 96 stanovnika/km²).

Opštinu karakteriše negativna stopa prirodnog priraštaja koja je oko četiri puta veća u odnosu na prosek RS. U periodu 1999-2004. godine ona je iznosila 10-11%, da bi se od 2005. godine povećala na 14-15%. U istom periodu, stopa prirodnog priraštaja u Srbiji takođe ima negativnu stopu, ali ona varira oko 4%.

Prosečna starost stanovništva je oko 45 godina, što je skoro četiri godine više u odnosu na prosek RS. Starosna struktura stanovništva je lošija i u odnosu na prosek Pirotskog okruga.

Opštinu karakterišu izuzetno nepovoljni demografski trendovi.

1.2.2. Naselja

Stanovništvo je skoncentrisano u gradu Dimitrovgradu i okolnim naseljima (Željuša, Beleš, Lukavica, Gradinje i Gojin dol), tako da samo u Dimitrovgradu živi 6.968 stanovnika (59% stanovništva opštine). U prigradskim naseljima živi 3.147 stanovnika, što znači da u širem centru Dimitrovgrada živi oko 86% ukupnog stanovništva opštine.

U Dimitrovgradu postoje 42 seoske sredine, ali u njima živi svega 1.623 stanovnika. Naselja u Visoku i Zabrđu su zbijenog tipa i grupisana, dok su u Zabrđu i Derekulu razučena.

Gornjem Ponišavlju pripadaju sela:

- Lukavica,
- Gojin Dol,
- Željuša,
- Gradinje,
- Bačevo i
- Paskašija

U oblasti Ponišavlja je skoncentrisano stanovništvo opštine Dimitrovgrad.

Visoku pripadaju sela

- Braćevci,
- Izatovci,
- Vlkovija,
- Donji Krivodol,
- Gornji Krivodol,
- Boljev Dol,
- Kamenica i
- Senokos.

U selima Visoka nema podmlatka. Broj radno sposobnih je manji od 150.

U Zabrdju se nalaze sela:

- Petrlaš,
- Radejna,
- Brebevnica,
- Prtopopinci,
- Smilovci,
- Visočki Odorovci,
- Gulenovci,
- Mazgoš i
- Mojinci

U pet sela nema podmlatka. Ukupno ima manje od 180 radno sposobnih.

U Burelu se nalaze sela:

- Gornja Planinica,
- Grapa,
- Prača,
- Slivnica,
- Verzar,
- Bilu,

- Banski Dol,
- Barje,
- Donja Nevlja,
- Gornja Nevlja,
- Poganovo,
- Dragovita,
- Skrvenica i
- Vrapča

U 10 sela nema podmlatka. U oblasti ima manje od 70 radno sposobnih stanovnika.

U oblasti Derekul se nalaze sela:

- Kusa Vrana,
- Trnsko Odorovce,
- Iskrovci i
- Petačinci.

U jednom selu nema podmlatka. Broj radno sposobnih je ispod 120.

Tabela 3. - Broj stanovnika po predeonim celinama

Predeona celina	br. stanovnika po km ²
Visok	1,6
Zabrđe/Odorovsko polje	5.1
Ponišavlje	151.2
Burel	3.2
Derekul	8.1

Izvor podataka: Opštinska Uprava, Dimitrovgrad

Broj stanovnika se u periodu 1991-2002. godine smanjivao u svim naseljima opštine, osim prigradskim naseljima Željuša (povećanje za tri stanovnika) i Beleš (povećanje za 54 stanovnika).

Od 42 seoska naselja samo u jednom ima više od 1.000 stanovnika (Željuša), dok osam sela ima preko 100 stanovnika. U svim ostalim selima živi manje od 100 stanovnika. Sa izuzetkom prigradskih sela, naselja su mala i većinom naseljena staračkim domaćinstvima. U čak 16 sela živi manje od 20 stanovnika. Najveći broj sela sa manje od 100 stanovnika je pred gašenjem.

Usled navedene demografske situacije u najvećem broju sela ne postoje realne mogućnosti za razvoj poljoprivrede ili drugih aktivnosti karakterističnih za ruralne sredine.

1.2.3. Domaćinstva

U Dimitrovgradu ima 4.510 domaćinstava (tabela 2), što je smanjenje u odnosu na 1991. godinu kada je u Dimitrovgradu bilo 4.921 domaćinstvo. Svega pet naselja, uključujući i administrativni centar

Dimitrovgrad, ima preko 100 домаћinstava, dok čak 10 naselja ima manje od 10 домаћinstava. Procena je da se broj naselja sa manje od 10 домаћinstava značajno povećaо.

Prosečna veličina домаћinstava iznosi 2,74 člana što je niže u odnosu na prosek Srbije, međutim ovaj podatak je relativan obzirom da je svega u tri najveća naselja u opštini, Dimitrovgradu, Željuši i Belešu prosečna veličina gazdinstva preko 3 člana. U čak 25 naselja je prosečna veličina gazdinstva ispod dva člana.

1.2.4. Starosna struktura

Opštinu, a posebno seoska naselja karakteriše izuzetno nepovoljna starosna i radna struktura stanovništva.

Tabela 4. Starosna struktura stanovništva po naseljima opštine

r.b.	Naselje	stanovnika	Godina			starost
		2002	do 15	15-64	preko 64	
1	Boljev Dol	8	0	2	6	67,4
2	Banski Dol	19	0	3	16	69,5
3	Barje	42	1	13	28	63,3
4	Bačevo	19	0	5	14	68,2
5	Bilo	14	0	6	8	65
6	Bračevci	12	0	3	9	67,8
7	Brebevnica	62	4	17	41	63,8
8	Verzar	9	0	0	9	76,8
9	Visočki Odorovci	135	7	64	64	59,4
10	Vlkovija	17	0	5	12	69,7
11	Vrapča	12	0	5	7	57,7
12	Gojin Dol	264	18	165	90	49,2
13	Gornja Nevlja	40	1	16	23	61,4
14	Gornji Krivodol	17	0	3	14	70,4
15	Gradinje	212	20	128	56	47,2
16	Grapa	4	0	0	4	70,8
17	Gulenovci	60	0	14	46	67,3
18	Dimitrovgrad	7065	1040	4826	1102	40,7
19	Donja Nevlja	33	2	8	23	62,3
20	Donji Krivodol	19	0	8	11	63,3
21	Dragovita	81	6	28	47	56,6
22	Željuša	1394	180	977	313	42,4
23	Izatovci	31	0	9	22	69,7
24	Iskrovci	38	0	11	27	64,1
25	Kamenica	30	0	9	21	67
26	Kusa Vrana	166	10	77	79	58,4
27	Lukavica	429	71	283	75	40,5
28	Mazgoš	27	0	9	18	65,6
29	Mojinci	34	3	15	16	55,3

30	Paskašija	11	0	6	5	56,4
31	Petačinci	19	0	5	14	68,8
32	Petrlaš	33	0	8	25	70,6
33	Planinica	8	0	2	6	71,4
34	Poganovo	77	0	14	63	70,6
35	Prača	2	0	0	2	73,5
36	Prtopopinci	55	0	13	42	68
37	Radejna	87	1	35	51	64,7
38	Senokos	44	0	10	34	69,4
39	Skrvenica	32	0	7	25	68,3
40	Slivnica	18	0	5	13	71,4
41	Smilovci	163	8	81	82	57,8
42	Trnski Odorovci	183	18	74	91	55,5
43	Beleš	830	144	582	162	38,9
	Dimitrovgrad - ukupno	11748	1534	7551	2663	44,1

- Izvor podataka – Opštinska uprava, Popis iz 2002.

U 2002. godini, prilikom popisa, svega 17 naselja je imalo dece. Broj dece u seoskim sredinama je danas daleko manji. U tri sela nije bilo radno sposobnog stanovništva, dok je u čak 22 sela bilo ispod 10 radno sposobnih.

Prosečna starost stanovništva u opštini je 44,1 godina (grad 40,7, selo 49,1), što je znatno iznad proseka RS, međutim samo u naselju Beleš je prosečna starost stanovništva bila ispod 40 godina, dok je u čak 30 naselja prosečna starost stanovništva preko 60 godina.

Seoske sredine su slabo naseljene, i to uglavnom staračkim i samačkim domaćinstvima.

1.2.5. Radna sposobnost

Broj radno sposobnog stanovništva u Dimitrovgradu je u stalnom opadanju, dok je udeo radno sposobnog stanovništva značajno manji u odnosu na Republiku Srbiju (tabela 5.).

Tabela 5. Radno sposobno stanovništvo u Dimitrovgradu u periodu 2005-2009. godine

Godina	Radno sposobni	Udeo radno sposobnih u ukupnom stanovništvu	
		Dimitrovgrad	Republika Srbija
2005	7134	63,88	67,09
2006	7019	64,02	67,14
2007	6886	63,97	67,3
2008	6762	64	67,47
2009	6683	64,22	67,67

- Izvor podataka – Statistički godišnjak, Opštine u Srbiji, 2006-2010.

1.3. Kulturno-istorijsko nasleđe

Poganovski manastir- Sveti Jovan Bogoslov

U blizini sela Poganovo, u dolini reke Jerme se nalazi Poganovski manastir. Podignut je krajem XIV, a oslikan krajem XV veka. Manastir se nalazi van glavnih puteva tako da nije rušen od strane različitih osvajača.

Najveću vrednost manastira predstavlja slikarstvo i ikonografija. Unutrašnjost crkve je oslikana 1499. godine, a slikarstvo Poganova se smatra vrhuncem u stvaralaštvu kastorijanskih zografa druge polovine XV veka.

Od ikona izuzetno su značajne dvostrana ikona sa Čudom u Latomskom manastiru i likovima Bogorodice i sv. Jovana Bogoslova (polovina XIV veka) i ikona sa poprsjem mrtvog Isusa Hrista (kraj XV veka). Obe ikone se nalaze van manastira, odnosno prva je u Sofiji, a druga u Beogradu.



Manastir Poganovo je spomenik kulture, i nalazi se na listi nepokretnih kulturnih dobara od velikog značaja. Pre tridesetak godina izvršena je rekonstrukcija i restauracija manastira.

Crkva Svetog Arhangela

Crkva Svetog Arhangela se nalazi u selu Boljev Dol. Građena je krajem XIII i početkom XIV veka. Malih je dimenzija. Na ostacima fresaka su otkrivena tri sloja, od čega je prvi iz perioda izgradnje crkve, a poslednji iz perioda između XVII i XIX veka. Crkva se nalazi pod zaštitom države od 1975. godine.

Manastir Sveti Kirik i Julita

Manastir se nalazi u blizini sela Smilovci. Izgrađen je 1839. godine na osnovama znatno većeg manastira. U okviru manastira se nalazila manastirska škola – kilijino učilište. Manastir se nalazi pod zaštitom države od 1984. godine kao spomenik kulture.

Crkva Roždestvo Bogorodičino

Crkva je podignuta 1895. godine u Dimitrovgradu. Najveća vrednost crkve je ikonostas urađen od šimširovog drveta u tehnici "čipka". Sličnih ikonostasa nema na teritoriji Srbije. Ikonostas je delo debarskih majstora, a ikonopisac je Ivan Konstantinov.

Pametnik

Pametnik je spomen kosturnica koja se nalazi na brdu Neškovo u blizini Dimitrovgrada. U spomen kosturnici se nalaze kosti srpskih i bugarskih vojnika izginulih 23. i 24. novembra 1885. godine u međusobnoj borbi na brdu Neškovo. Spomenik se vidi iz svih delova grada, dok se sa spomenika pruža najlepší pogled na grad i okolinu. Opština je 2005. godine obnovila spomenik i nasula makadamski put do spomenika.



Opštinu karakteriše postojanje velikog broja kulturno-istorijskih spomenika velike vrednosti.

1.4. Infrastruktura

1.4.1. Putna infrastruktura

Kroz opštinu Dimitrovgrad prolazi deo putnog i železničkog međunarodnog koridora X koji spaja zapadni i centralni deo Evrope sa Bliskim Istokom. Putni koridor X koji prolazi kroz Dimitrovgrad je dugačak 11 km, i u ovom trenutku se na ovoj deonici pravi auto-put. Železnički deo koridora prolazi kroz sam grad, u kome se nalazi železnička stanica. Na par kilometara od Dimitrovgrada se nalazi granični prelaz Gradina koji je jedan od najvećih graničnih prelaza sa Bugarskom.

Tabela 6. - Putna mreža u opštini Dimitrovgrad

Kategorija	Ukupno, km	Savremeni kolovoz, km	Ostalo, km
Magistralni	11	11	0
Regionalni	81	48	33
Lokalni	118	20	98

- Izvor podataka: Opštine u Srbiji, 2010.

Tabela 7. – Regionalni putni pravci u opštini Dimitrovgrad

Broj regionalnog puta	Putni pravac	Dužina, km
R – 121	Dimitrovgrad – Smilovci – Donji Krivodol – Slavinja	35,5
R – 244	Dimitrovgrad – D.Nevlja - Zarine Vodenice – Petačinci - T.Odorovci - Zvonačka Banja	41
R – 244a	Poganovski Manastir – T.Odorovci	4,5

- Izvor podataka – Strategija održivog razvoja opštine Dimitrovgrad

Lokalni putni pravci u opštini su:

1. Željuša – Poganovo – Poganovski Manastir – 18,5 km
2. Smilovci – Visočki Odorovci – 4 km
3. Radejna – Mazgoš – 7,5 km
4. Mazgoš – Brebevnica – 2 km
5. Trnski Odorovci – Kusa Vrana – 7 km
6. Smilovci – Senokos – 16 km
7. Dimitrovgrad – Paskašija – 4 km
8. Poganovo – Dragovita – 5 km
9. Dimitrovgrad – Željuša – 3 km
10. Donji Krivodol – Gornji Krivodol – 2,5 km
11. R – 121 – Boljevdol – 2 km
12. Beleš – Prača – 4 km
13. Željuša – Grapa – 3,5 km
14. Banski Dol – Barje – 8 km
15. Gradinje – Bačevo – 4 km
16. Donje Nevlja – Gornja Nevlja – 2 km
17. R 244 – Slivnica – 1 km
18. R 244 – Verzar – 1 km
19. Donja Nevlja – Skrvenica – 3,5 km
20. Radejna – Petrlaš – 4,5 km
21. Barje – Skrvenica – 4 km
22. Donja Nevlja – Barje – 7 km
23. R 244 – Bilo – 4 km

Putna infrastruktura je u lošem stanju. Oko 127 km regionalnih i lokalnih puteva nije asfaltirano. Ovi putevi su najvećim delom zemljani ili su pod tucanikom. Asfaltirani regionalni i lokalni putevi se ne održavaju redovno tako da su lošeg kvaliteta.

Putna infrastruktura je u lošem stanju, što otežava komunikaciju seoskih sredina sa administrativnim centrom.

Povezanost grada i sela – dnevne migracije

Na teritoriji opštine Dimitrovgrad funkcioniše međunarodni, prigradski, međumesni i vanlinijski saobraćaj. **Taksi** prevoz ne funkcioniše, odnosno registrovan je samo jedan taksi prevoznik.

Međunarodni saobraćaj obavlja dva prevoznika sa po jednim polaskom na dan.

Međumesni prevoz se obavlja ka Nišu i Pirotu. Međumesni prevoz vrše četiri prevoznika. Ka Nišu postoje tri polaska, a ka Pirotu 26 polazaka na dan.

Prigradski saobraćaj se odvija na sledećim putnim pravcima:

- Granica-Dimitrovgrad-Gojin Dol – 12 polazaka na dan
- Dimitrovgrad-Skrvenica – 2 polaska nedeljno
- Dimitrovgrad-Dragovita-Petačinci-Kusa vrana – 1 polazak nedeljno
- Dimitrovgrad-Senokos – 1 polazak nedeljno
- Dimitrovgrad-Visočki Odorovci-Mazgoš – 2 polaska nedeljno

Broj putnika u prigradskom i međumesnom saobraćaju se smanjuje u periodu 2008-2010. godine za oko 20% godišnje.

Vanlinijski prevoz obavlja jedan privredni subjekat, sa jednim autobusom.

Železnički saobraćaj

Do pre par godina postojala je lokalna linija Niš-Dimitrovgrad koja je ukinuta kao nerentabilna. U ovom trenutku postoji međunarodni železnički saobraćaj sa stanicom u Dimitrovgradu, međutim broj putnika koji koristi železnicu je simboličan.

1.4.2. Objekti u seoskim sredinama

Najveći broj sela je skoro potpuno napušten, a napuštene kuće u ovim oblastima su potpuno propale. Domovi kulture i zadružni objekti su napušteni, i ne održavaju se. U opštini postoji plan obnove određenog broja ovih objekata.

1.4.3. Vodovod i kanalizacija

Vodovod

Vodosnabdevanje se vrši sa izvorišta Prtopopinci, Ivkove vodenice i Manastirče. Vodovodnom mrežom je potpuno pokriveno gradsko jezgro, naselja Beleš, Lukavica, Željuša, granični prelaz Gradina kao i nekoliko sela regiona Zabrdža: Smilovci, Radejna, Gulenovci, Veliki Odorovci, Prtopopinci i Brebenvica. U ovom trenutku oko 10.000 stanovnika opštine ima priključak na vodovodnu mrežu.

U narednom periodu je predviđeno i regionalno vodosnabdevanje za naselja Pertlaš, Mazgoš i Mojinci.

Ukupna količina isporučene vode iznosi 500.000-600.000 m³/godini. Dužina glavnog regionalnog vodovoda iznosi 15 km, a razvodne mreže oko 40 km. Ukupan broj vodovodnih priključaka je oko 2.700, a potrošnja vode po priključku prosečno iznosi 220 m³. Procenjeni prosečni gubitci vode u sistemu su preko 15%. Sistemom vodosnabdevanja gazduje JP "Komunalac".

Snabdevanje vodom u udaljenim selima opštine Dimitrovgrad rešeno je pretežno izgradnjom samostalnih seoskih vodovoda, koji međutim, nisu hemijski i bakteriološki kontrolisani. Procenjuje se da takvu vodu koristi oko 5% stanovništva.

Kanalizacija i otpadne vode

Rešavanje odvođenja otpadnih voda je rešeno atmosferskom i fekalnom kanalizacionom mrežom u gradu Dimitrovgradu koji je sa 98% pokriven kanalizacionom mrežom. Objekat za prečišćavanje otpadnih voda se nalazi u Željuši, naselju koje se nalazi nizvodno od grada. Recipijent za prijem prečišćenih otpadnih voda je reka Nišava.

Ukupna dužina kanalizacione mreže je oko 31 km, od čega oko 5,5 km pripadaju primarnom, a 25,5 km sekundarnom cevovodu. Dužina fekalnog kanalizacionog sistema je oko 22 km, a atmosferskog oko 9 km.

Kanalizacionom mrežom, međutim, nisu pokrivena sva prigradska naselja kao ni udaljenija sela.

Vodovodom nisu pokrivena udaljenija sela opštine, dok je kanalizacionom mrežom pokriven samo gradski centar.

1.4.4. Odlaganje otpada

Poslovima prikupljanja, transporta i odlaganja čvrstog komunalnog otpada se bavi JP "Komunalac" koji svojim aktivnostima pokriva granični prelaz Gradina, područje grada Dimitrovgrada i pet prigradskih mesnih zajednica (Gradinje, Lukavica, Beleš, Željuša i Gojin Dol). Organizovanim sakupljanjem otpada je obuhvaćeno 9.000 stanovnika, odnosno 2.450 domaćinstava zajedno sa privrednim subjektima koji se nalaze u Dimitrovgradu i navedenim mesnim zajednicama. U ostalim sredinama se ne vrši organizovano prikupljanje otpada.

Postojeća opštinska deponija se nalazi na oko 2 km od izvorišta "Ivkova vodenica" koje služi za snabdevanje Dimitrovgrada pijaćom vodom. Deponija se koristi više od 35 godina, i u proteklom periodu je urađena njena sanacija.

Regionalna deponija je predviđena na teritoriji opštine Pirot, na lokaciji Mutina padina, dok je na teritoriji opštine Dimitrovgrad predviđena izgradnja transfer stanice.

1.4.5. Telefon i internet

Dimitrovgrad pokriva automatska centrala čiji je kapacitet oko 5.000 telefonskih priključaka. Uz ovu centralu su izgrađene i bazne stanice mobilne telefonije. Broj priključaka na fiksnu telefoniju je 3.980, uz 95 ASDN i 430 ADSL priključaka.

Pošta u Dimitrovgradu ima otvorene poštanske jedinice u Željuši, Smilovcima i Poganovu.

Ne postoje podaci o pokrivenosti udaljenijih sela telefonom, mobilnom telefonijom i internetom.

1.4.6. Grejanje

U opštini nema gasne mreže. U seoskim sredinama se za grejanje dominantno koriste drva, i znatno manje ugalj.

1.4.7. Životna sredina

U opštini nema velike opasnosti od zagađenja životne sredine. Povremena merenja kvaliteta vazduha, vode i buke ne ukazuju na opasnost od zagađenja. Kontrola kvaliteta zemljišta se nije vršila, ali obzirom na ekstenzivno korišćenje zemljišnih površina i nepostojanje velikih zagađivača ne postoji realna opasnost od zagađenja zemljišta.

Infrastruktura je pokriven granični prelaz Gradina i opštinski administrativni centar sa obližnjim naseljima u kojima živi najveći deo stanovništva opštine. Infrastruktura ne postoji, ili je u lošem stanju, u udaljenijim naseljima opštine.

Kontrola kvaliteta životne sredine se ne vrši redovno. Povremena merenja ne ukazuju na opasnost od zagađenja.

1.5. Društvene delatnosti

1.5.1. Obrazovanje

U opštini su aktivne po jedna predškolska ustanova, osnovna škola i gimnazija.

Predškolska ustanova "8.septembar" ima tri organizacione celine u gradu. Predškolsko obrazovanje pohađa 250-300 dece. Van gradskog jezgra nema predškolskih ustanova.

Osnovna škola "Hristo Botev" ima isturena odeljenja u Željuši, dok se po jedno kombinovano odeljenje nalazi u Lukavici, Smilovcima, Trnskim Odorovcima i Dragoviti. U sastavu škole se nalazi sportska sala, biblioteka sa medijatekom i trpezarija sa kuhinjom. Školu pohađa oko 700-750 učenika godišnje. Nastava je organizovana u 38 odeljenja od kojih su dva specijalna.

Gimnazija "Sv.Kirilo i Metodije" je osnovana 1891. godine, a od 1986. godine se nalazi u novoj zgradi. Uz 10 učionica i šest kabineta poseduje biblioteku sa čitaonicom, medijateku, sportsku vežbaonicu i trpezariju. Školi nedostaju fiskulturna sala kao i sala za priredbe. Škola ima 12 odeljenja koja su podeljena u tri obrazovna profila, i to: opšta gimnazija, turistički tehničar i trgovac. Školu pohađa oko 300 učenika.

Sa izuzetkom dva odeljenja u gimnaziji, u ostalim ustanovama nema nastave na bugarskom jeziku.

Broj učenika u svim obrazovnim ustanovama se smanjuje u poslednjih trideset godina.

Opština u potpunosti finansira rad predškolske ustanove i materijalne troškove u radu osnovne škole i gimnazije. Ostali troškovi osnovne škole i gimnazije se pokrivaju iz budžeta RS.

1.5.2. Kultura

Kulturne ustanove

Narodna biblioteka "Detko Petrov"

Narodna biblioteka se nalazi u gradskom jezgru Dimitrovgrada. Osnovana je 1898. godine, a sadašnji osnivač je opština Dimitrovgrad. Narodna biblioteka ima dve organizacione jedinice, biblioteku i muzejsku zbirku. Biblioteka ima oko 600 aktivnih čitalaca. U biblioteci se organizuju pesničke radionice za decu i književne večeri. Muzejska zbirka poseduje etnološke, arheološke i istorijske eksponate.

Centar za kulturu Dimitrovgrad

Opština Dimitrovgrad je osnivač Centra za kulturu u čijem sastavu se nalaze kulturno-umetničko društvo, galerija i pozorište. Centar raspolaže galerijom, ateljeom, pozorišnom salom i diskotekom. U okviru Centra se organizuju pozorišne predstave, koncerti ansambala, izložbe, književne večeri...

Kulturne aktivnosti/manifestacije

U Dimitrovgradu su najvažnije kulturne manifestacije:

- Likovna kolonija “Poganovski manastir” – Održava se početkom avgusta;
- Susret zavičajnih pisaca “Susret pod starom lipom”,
- Folklorni festival “Nišavski horovod” – Održava se krajem maja i početkom juna;
- Pozorišni festival “Balkan teatarfest”
- Muzički rok festival “Pisfest” – održava se tradicionalno 9.maja.

Sve manifestacije se održavaju jednom godišnje sa izuzetkom susreta pisaca koje se održava svake druge godine.

1.5.3. Zdravstvo

Osnovne poslove u oblasti primarne zdravstvene zaštite obavlja Dom zdravlja. Izdvojene jedinice Doma zdravlja (ambulante) se nalaze u selima Smilovci, Izatovci, Trnski Odorovci, Poganovo i Donja Nevlja. U njima se pružaju usluge iz oblasti opšte medicine.

U opštini se nalaze Centar za socijalni rad i Dom za stare i penzionere. Dom za stare i penzionere ima regionalni karakter. Ima oko 90 korisnika, što je ujedno i kapacitet Doma.

1.5.4. Sport

Sportski klubovi

U opštini je registrovano 14 sportskih klubova:

- Planinarsko društvo – Caribrod
- Golubarsko društvo – Tekir
- Fudbalski klub – Balkanski
- Fudbalski klub – Željuša
- Odbojkaški klub – Caribrod
- Karate klub – Dimitrovgrad
- Atletski klub – Balkan
- Streljački klub – Graničar
- Jedriličarski klub – Solaris
- Košarkaški klub – Dimitrovgrad
- Ribolovački klub – Karp
- Šahovski klub – Caribrod
- Fitnes klub – “Gym and fitness center”
- Organizacija “Sport za sve i prijatelji dece”

U seniorskoj konkurenciji se nalazi 114 sportista, a ukupan broj sportista svih kategorija od predpetlića do rekreativaca je oko 500.

Najmasovniji klubovi u opštini su FK Balkanski i KK Dimitrovgrad.

Sportske manifestacije

Tradicionalne sportske manifestacije u Dimitrovgradu su:

- Kros RTSa,
- Atletski miting za mlade,
- Atletski skakački miting “Jump”,
- Ulična trka povodom dana grada,
- Gmitrovdanska trka,
- Dan izazova,

- Street basket – turnir u košarci,
- Turnir u malom fudbalu u okviru “Caribrodskog sportskog leta”,
- Biciklistička trka “Mountain bike maraton”,
- Aktivnosti ribolovačkog kluba kao npr. “Caribrodsko kotle”, „Kup Čika Monje”, „Plovkom protiv droge”,
- Regata na jezeru- “Savat 2”,
- Škola fudbala – „Open fun football school“.

Uz ove aktivnosti, organizuju se brojna međuškolska i međuokružna takmičenja u fudbalu, košarci, atletici i odbojci.

Sportski tereni

Centar sportskih aktivnosti predstavlja Sportski Centar “Park” koji se nalazi u centru Dimitrovgrada. U okviru ovog kompleksa se nalazi gradski fudbalski stadion, sportska hala i otvoreni sportski tereni.

Gradski stadion ima atletsku stazu sa šest traka. Iza jednog gola se nalazi zaletišta za skakačke discipline. Teren poseduje tribine kapaciteta 400 sedišta, odnosno 3.200 mesta za stajanje.

Sportska hala je višenamenski objekat u okviru koga se nalaze tereni za male sportove. Tribine su kapaciteta 1.600 sedišta. U okviru hale se nalaze: sala za fitnes, sala za borilačke sportove, streljana za vazdušno i malokalibarsko oružje, teretana i poslovni prostor.

1.5.5. Informisanje

Sistem informisanja u Dimitrovgradu obezbeđuje JIP RT “Caribrod” i NIU “Bratstvo”.

U okviru JIP RT “Caribrod” se nalazi radio, televizija i kablovsko-distributivni sistem. Radi u prostorijama Centra za kulturu.

Osnivač NIU “Bratstvo” je Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine. Osnovne aktivnosti su izdavanje knjiga na bugarskom jeziku, nedeljno izdavanje informativnog lista “Bratstvo”, mesečno izdanje dečijeg lista “Drugarče” i različitih publikacija.

Primetno je da su sve ustanove i skoro sve manifestacije vezane za administrativni centar Dimitrovgrad, dok u ruralnim oblastima opštine nema značajnijih objekata, kulturnih dešavanja ili manifestacija.

1.6. Privreda

Prema stepenu razvijenosti opština Dimitrovgrad se nalazi u III grupi lokalnih samouprava, odnosno u grupi lokalnih samouprava čiji je stepen razvijenosti u rasponu 60-80% republičkog proseka.

Privreda Dimitrovgrada nije izvozno orijentisana. Godišnji izvoz iznosi oko 1.600.000 E, predstavlja 1-2% izvoza Pirotskog okruga i najniži je u Pirotskom okrugu. Skoro kompletan izvoz se vrši na tržište Bugarske.

1.6.1. Zaposlenost

Broj zaposlenih je u prethodnom periodu značajno varirao, tako da je npr. u 2005. godini bilo 3.129 zaposlenih, a u 2008. godini svega 1.781 zaposleno lice. U ostalim godinama je broj zaposlenih varirao od 1.900 do 2.000, što predstavlja manje od trećine ukupno radno sposobnog stanovništva.

Tabela 8. Pokazatelji zaposlenosti u opštini Dimitrovgrad u periodu 2005-2009. godine

Godina	Ukupno zaposlenih	Zaposleni u privrednim društvima, preduzećima, ustanovama, zadrugama i organizacijama	Preduzetnici, lica koja samostalno obavljaju delatnost i zaposleni kod njih	Broj zaposlenih na 1000 stanovnika	
				Dimitrovgrad	Republika Srbija
2005	3129	2802	327	280	278
2006	1965	1638	327	179	199
2007	1962	1614	348	182	271
2008	1781	1373	409	169	272
2009	1927	1574	352	185	258

- Izvor podataka – Statistički godišnjak, Opštine u Srbiji, 2006-2010.

Koeficijent zaposlenosti je u periodu 2006-2009. godine značajno niži u odnosu na Republiku Srbiju.

1.6.2. Nezaposlenost

Nezaposlenost je jedan od najvećih problema opštine u prethodnom periodu. U proteklih desetak godina su skoro svi nosioci razvoja opštine poput GID-a, konfekcije “Svoboda”, “Metalca”, “Stočara “ i dr. otišli u stečaj čime je veliki broj radnika ostao bez posla.

U radnoj strukturi prevlađuju stariji i radnici sa nižim stepenima školske spreme (preko 40% nezaposlenih sa I stepenom stručne spreme).

Tabela 9. – Broj nezaposlenih lica u opštini Dimitrovgrad

Godina	Nezaposleni	Nezaposlenih na 1000 stanovnika	
		Dimitrovgrad	Republika Srbija
2005	1949	175	120
2006	2137	195	124
2007	1910	177	106
2008	1843	174	99
2009	1566	150	100

- Izvor podataka – Statistički godišnjak, Opštine u Srbiji, 2006-2010.

Apsolutni broj nezaposlenih se smanjuje u periodu 2006-2009. godine, ali je potrebno napomenuti da je i dalje oko 15% ukupnog stanovništva nezaposleno.

Indeks, broj nezaposlenih na 1.000 stanovnika, je značajno veći u Dimitrovgradu u odnosu na Republiku Srbiju.

1.6.3. Preduzeća

Prema podacima poreske Uprave u Dimitrovgradu registrovano je oko 60 pravnih lica koja zapošljavaju oko 630 radnika.

U opštini nema velikih preduzeća. Dominiraju pravni subjekti registrovani za poslove trgovine (24) i posredništva i pružanja usluga u drumskom saobraćaju (11).

1.6.4 Preduzetnici

U opštini se je registrovano 212 preduzetnika (podatak Poreske Uprave, 2010.) koji zapošljavaju 350-400 radnika. Preduzetničke radnje uglavnom pružaju usluge (179 radnji), a znatno manji broj predstavljaju preduzetnici koje se bave proizvodnjom i poljoprivredom.

U strukturi preduzetničkih radnji dominiraju:

- Samostalne trgovinske radnje – 86
- Zanatske radnje – 24
- Ugostiteljstvo – 22
- Agencije – 14
- Automehaničari – 10 i
- Frizeri – 10.

1.6.5. Turizam

Uprkos velikim turističkim potencijalima poput Stare Planine, Petrlaške pećine, Smilovskih jezera, kanjona reke Jerme i drugih, opština Dimitrovgrad nema formiranu turističku ponudu.

U Dimitrovgradu postoji 20 registrovanih objekata koji raspolažu sa 151 soba, odnosno 320 ležaja.

Najveći broj soba (52,3%) i ležajeva (47,8%) pripadaju a.d. "Balkan" u čijem sastavu se nalaze istoimeni hotel i motel. Hotel se nalazi u najstrožem centru Dimitrovgrada, dok se motel nalazi par stotina metara udaljen od centra Dimitrovgrada, na auto-putu E-80. U poslednjih nekoliko godina motel "Balkan" nije u funkciji.

Ostali objekti se nalaze u domaćoj radinosti (osam objekata) i seoskim domaćinstvima. U seoskim domaćinstvima se nalazi deset objekata od čega po dva u selima Kamenica i Poganovo, a po jedan u selima Donji Krivodol, Smilovci, Radejna, Lukavica, Senokos i Donja Nevlja. Seoska domaćinstva su se razvila sa ciljem razvoja ruralnog turizma.

Smeštajni kapaciteti su nižeg kvaliteta. Hotel i motel imaju kategorizaciju od dve zvezdice, dok domaćinstva pripadaju II-IV kategoriji smeštaja.

Turistički pokazatelji u poslednjih nekoliko godina se ne menjaju, i znatno su niži (oko 15% turističkog prometa) u odnosu na osamdesete godine prošlog veka.

Navedeni turistički potencijali predstavljaju osnov sadašnjeg i budućeg razvoja turizma u opštini. Opština je u tom pravcu osnovala turističku organizaciju (2006. godine) i usvojila strategiju razvoja turizma (2009. godine).

1.6.6. Šumarstvo

U opštini se oko 15.320 ha nalazi pod šumskim površinama (Statistički godišnjak, 2010), što predstavlja oko 31,71% ukupne teritorije opštine. Podaci Srbija-šuma, međutim, ukazuju da je oko 17.234 ha pod šumama.

U šumskoj strukturi preovlađuju izdanačke šume, dok je udeo visokih šuma simboličan, i iznosi 5-6% ukupne površine šuma. Preovlađuju listopadne (bukva, cer, hrast i grab) šume, dok su od četinara prisutni crni i beli bor. U višim predelima Stare Planine ima smrče.

Najveće šumske površine su u privatnom vlasništvu, odnosno oko 10.805 ha ili 63% ukupne površine šuma u Dimitrovgradu su privatne šume.

Oko 6.240 ha su državne i komunalne šume. Organizaciono ove šume su pod nadležnošću ŠG Pirot, i pripadaju Nišavskom šumskom području. Srbija-šume gazduju na državnim šumama i vrše usluge u privatnim šumama.

U Dimitrovgradu su šume pod upravljanjem Srbija-šuma izdvojene na tri gazdinske jedinice:

GJ Greben – Prostire se na teritorijama opština Dimitrovgrad, Babušnica i Pirot. Obuhvata južni deo opštine, a karaktersitika su razbacane šumske celine. Gazdinska jedinica je obrasla na 77,4% površine, dok čistine zauzimaju 22,6% što se može smatrati nepovoljnim odnosom.

GJ Prelesje na Staroj Planini - Prostire se na 2911,66 ha u jugoistočnim delovima Stare Planine. Zahvata opštine Pirot i Dimitrovgrad. Proteže se u atarima katastarskih opština Rosomač, Senokos, Kamenica, Krivodol i Boljev Dol. GJ je obrasla na 81,7% površine, dok čistine zauzimaju 18,3% što se može smatrati nepovoljnim odnosom. Preovladavaju planinske šume bukve. Po ekološkoj pripadnosti reč je o kompleksu mezofilnih bukovih i bukovo-četinarskih tipova šuma. Takođe, zbog prevelike iskorišćenosti na pojedinim delovima GJ javljaju se šikare, bukve i šibljac grabića.

GJ Vidlič

U sve tri gazdinske jedinice se opštinske administrativne granice ne poklapaju sa granicama gazdinskih jedinica ŠG.

Šume se uglavnom koriste za zadovoljavanje potreba lokalnog stanovništva za ogrevnim drvetom i manje za proizvodnju tehničkog i prostornog drveta, odnosno za potrebe drvne industrije. Sa izuzetkom par preduzetničkih radnji (pilana), u Dimitrovgradu nema preduzeća koja se bave obradom drveta.

Korišćenje nedrvenih šumskih proizvoda lekovitog bilja, šumskih plodova, gljiva i sl. nije adekvatno organizovano.

Pošumljenost i iskorišćenost drvne mase

Tabela 10. Pošumljenost i iskorišćenost drvne mase

Godina	Pošumljeno		Posečena drvena masa			
			ukupno, m ³		tehničko drvo, %	
	lišćarima	četinarima	lišćara	Četinara	lišćara	četinara
2007	0	2,28	5324	477	2	49
2008	1,41	0	4621	269	1	83
2009	0,11	6,6	8961	164	3	84

- Izvor podataka – Statistički godišnjak, Opštine u Srbiji, 2008-2010.

Sistemska pošumljavanje se vrši povremeno i na simboličnim zemljišnim površinama. Nezavisno od ovog procesa u opštini je izraženo prirodno pošumljavanje/zakorovljavanje koje su uglavnom odvija na poljoprivrednom zemljištu. S druge strane, prisutan je niz lokacija u kojima su značajno prisutni procesi erozije koje bi trebalo između ostalog zaustaviti organizovanim procesom pošumljavanja.

U opštini se vrši značajno iskorišćavanje šumskih površina, i to prvenstveno lišćara. U 2009. godini je npr posečeno 9.000 m³ lišćara. Masa posečene drvne mase četinara je znatno niža i smanjuje se u prethodne tri godine.

1.6.7. Lov i ribolov

Na području Dimitrovgrada su aktivna ribolovačka udruženja “Nišava” i “Karp” kao i lovačko udruženje “Vidlič”.

Lov

Lovište Vidlič

LU "Vidlič" sa sedištem u Dimitrovgradu, gazduje lovištem "Vidlič" ukupne površine 43.203 ha, od čega lovne površine obuhvataju 39.723 ha. LU ima 448 aktivnih članova. Stalno gajene vrste divljači u lovištu "Vidlič" su srna, divlja svinja, zec, fazan i poljska jarebica.

Lovište nije ograđeno. Lovište u funkciji ima: 36 stabilnih čeka, preko 100 čeka na drvetu, 9 hranilišta za srne, preko 50 solišta, 9 hranilišta za divlje svinje, 10 hranilišta za fazane i poljske jarebice, teren l gater za obuku lovačkih pasa goniča. Pojilišta nisu pravljena obzirom da su prirodna pojilišta (reke, potoci itd.) odlično raspoređena. Udruženje poseduje hladnjaču kapaciteta 8m³. Uprkos postojanju prihvatilišta za fazane u narednom periodu će osnov razvoja predstavljati poljska jarebica i jarebica kamenjarka.

Stručna sužba ima stručno lice, 2 lovočuvara i 10 lovočuvara volontera. Osnovne aktivnosti udruženja su zimsko prihranjivanje, redovni selektivni i uzgojni odstrel, čišćenje lovišta od predatora...

Lovni turizam nije razvijen, odnosno u lovište ne dolaze tzv. komercijalni lovci.

Lovište Stara Planina II

Na području GJ “Stara Planina I – Prelesje” ustanovljeno je lovište Stara Planina II kojim gazduju JP “Srbijašume”, preko ŠG Pirot.

Tabela 11 - Struktura lovišta Stara Planina II

Površina, ha	Šume i šumsko zemljište	Livade i pašnjaci	Obradivo zemljište	Voćnjaci i vinogradi	Ostalo zemljište
28.054	14.382,74	11.955,64	1.097,62	33,92	584,09

Izvor podataka - Srbija-šume, 2009

Lovište se prostire na teritorijama opština Pirot i Dimitrovgrad, od čega se na teritoriji opštine Dimitrovgrad nalazi manji deo, odnosno 5.130 ha.

Tabela 12 – Brojno stanje divljači na dan 31.03.2008. godine

Vrsta	Komada
Jelen, ukupno muški i ženski	68
Srna, ukupno	460
Divlja svinja, ukupno	160
Zec	380
Tetreb veliki	6
Jarebica kamenjarka	100
Golub grivaš	200

Izvor podataka - Srbija-šume, 2009

Ovo planinsko, odnosno visokoplaninsko lovište ima solidne stanišne uslove za uzgoj krupne divljači, tako da su uz osnovne vrste lovne divljači prisutne i mnoge druge vrste, kao što su vuk, lisica, divlja mačka i dr.

Poslednjih desetak godina JP "Srbijašume", odnosno ŠG "Piroć", kao korisnik lovišta "Stara planina II" otpočelo je sa intenzivnijim gazdovanjem lovištem, tako da je u ovom periodu na teritoriji lovnog revira Prelesje oformljeno polje za divljač na kome se seje ovas, koju divljač koristi u ishrani. Formirano je i tridesetak solišta, na kojima se tokom godine konstantno iznosi kamena so, dok se tokom godine u nekoliko navrata iznosi i kukuruz u klistu.

Lovište nije ograđeno, ali je u značajnoj meri opremljeno čekama, pojilištima i sl. U lovištu se nalaze šumari i lovočuvari. Komercijalnih lovaca je malo, i oni su uglavnom smešteni u lovačkoj kući u Piroću.

Za lovni revir Prelesje planiran je odstrel 1 jelena I 1 jelenskog teleta, 2 srndaća, 5 srna I 15-ak grla divljih svinja.

Ribolov

Ribolov se obavlja na rekama i jezerima Savat 1 i Savat 2. Ova jezera su u prethodnom periodu poribljena. Jezera su bogata šaranom, štukom, somom, crvenperkom, bodorkom, američkim somićem, karašem i drugom ribom, dok su Nišava i Jerma bogate pastrmkom i lukavom/gaberskom.



Godišnji kapacitet u jezerima je proizvodnja i izlovljavanje 30 – 50 tona ribe. Jezera imaju ribočuvarsku službu.

Ribolovački klub "Karp" u ovom trenutku ima 457, a RU "Nišava" oko 50 članova. "Karp" organizuje i učestvuje na sportskim takmičenjima, organizuje kampove, škole za decu...

1.7. Poljoprivreda

Opštinu karakterišu otežani prirodni uslovi za bavljenje poljoprivredom koji se ogledaju u brdsko-planinskoj konfiguraciji terena, lošijem kvalitetu zemljišta, visokom udelu livada i pašnjaka u ukupnoj strukturi poljoprivrednog zemljišta itd.

Poljoprivreda je u najvećoj meri tradicionalna i zasnovana na maloj i mešovitoj proizvodnji. Tržišni viškovi proizvoda su mali. Osnovna proizvodna grana poljoprivrede je tradicionalno stočarstvo, prvenstveno ovčarstvo i govedarstvo.

Osnovna vrednost poljoprivredne proizvodnje se ogleda u tradicionalnoj proizvodnji i tradicionalnim proizvodima. Staroplaninski sir je zaštićeni proizvod, a u ovom trenutku se radi na zaštiti staroplaninskog jagnjeta. Male proizvodnje koje predstavljaju specifičnost opštine, uz nezagađenu životnu sredinu, bogat biodiverzitet i prirodne lepote pružaju odlične dobre preduslove za multifunkcionalni razvoj poljoprivrede.

1.7.1. Poljoprivredno stanovništvo

Registrovana poljoprivredna gazdinstva

Osnovni trendovi kod stanovništva koje se bavi poljoprivredom su intenzivne migracije i starenje seoskih domaćinstava.

Tabela 13. - Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u periodu 2005-2010. godine

Godina	Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava
2005	95
2006	552
2007	682
2008	813
2009	863
2010	884
2011	894

- Izvor podataka – Opštinska Uprava, 2011

Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u opštini Dimitrovgrad se povećava od 2005. godine, međutim još uvek se može konstatovati da je u opštini prisutan mali broj poljoprivrednih gazdinstava u odnosu na broj stanovnika, ukupnu površinu i poljoprivredne površine opštine. Procena je da se oko 70% domaćinstava koja se značajnije bave poljoprivredom registrovalo.

Uz registrovana poljoprivredna gazdinstva, u opštini su značajno prisutna i gazdinstva koja se nisu registrovala obzirom da je reč o zaposlenima, nezaposlenima ili staračkim gazdinstvima. Ova gazdinstva ne mogu da ostvaruju subvencije obzirom da ne ostvaruju PIO iz poljoprivredne proizvodnje.

Tabela 14. – Prosečna struktura zemljišnog poseda kod registrovanih poljoprivrednih gazdinstava

Kategorija	Registrovana poljoprivredna gazdinstva, 2010, ha	Prosečno po registrovanom poljoprivrednom gazdinstvu, 2010
Oranične površine, ukupno, ha	2294,60	2,59
Žito	772,52	0,87
Industrijsko bilje	0,88	-
Povrtarstvo	54,88	0,06
Krmno bilje	1390,02	1,57
Voćnjaci	74,58	0,08

- Izvor podataka – Opštinska uprava, 2010.

Prosečno registrovano poljoprivredno gazdinstvo u Dimitrovgradu ima zemljišni posed od 2,59 ha oraničnih površina.

Zemljišni posed registrovanih poljoprivrednih gazdinstava se odlikuje mešovitom proizvodnjom u kojoj su dominantne ratarska proizvodnja i proizvodnja krmnog bilja. Ove dve proizvodnje se valorizuju kroz stočarsku proizvodnju, dok su minimalni posedi pod povrćem i voćem namenjeni upotrebi u okviru sopstvenog domaćinstva. U strukturi registrovanih i neregistrovanih gazdinstava se u značajnoj meri nalaze livadske i pašne površine, kao i šume, međutim prosečnu površinu po gazdinstvu nije moguće odrediti.

Proizvodnja se odvija na malom i isparcelisanom posedu.

Tržnih viškova ima u stočarstvu, i to uglavnom kod proizvodnje mleka i mesa, dok u drugim granama poljoprivrede tržnih viškova skoro i da nema. To ukazuje da je većina poljoprivrednih gazdinstava usmerena na proizvodnju stočarskih proizvoda.

Subvencije

Tabela 15 - Isplaćene subvencije u periodu 2008-2010. godina

Naziv subvencije	2008		2009		2010	
	Broj gazdinstava	Isplaceno	Broj gazdinstava	Isplaceno	Broj gazdinstava	Isplaceno
Regres za dizel gorivo					299	4.802.083
Regres za mineralno đubrivo					257	4.694.569
Regres za deklarirano seme					233	3.166.138
Regresi	369	12.844.388	317	7.184.212		
Subvencije za duvan	6	311.291	4	206.634	1	14.448
Mlečno govedarstvo	6	767.200	0	0		

Osiguranje	1	250.466	6	407.424		
Nekomercijalna gazdinstva	180	4.020.000	0	0		
Kratkoročni krediti	4	40.200	1	14.290		
Dugoročni krediti	0	0	0	0		

Izvor podataka – Opštinska Uprava, Dimitrovgrad, 2011

Značajan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u odnosu na ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u Dimitrovgradu koristi subvencije i regrese. Takođe se može uočiti i to da gazdinstva ne koriste kratkoročne i dugoročne poljoprivredne kredite.

1.7.2. Zemljišna struktura

Ukupne poljoprivredne površine zauzimaju 28.988 ha, odnosno oko 60% teritorije opštine, što je znatno manje u odnosu na prosek RS, ali i nešto više u odnosu na prosek Pirotskog okruga (55%).

Tabela 16. Struktura poljoprivrednih površina u Pirotskom okrugu i opštini Dimitrovgrad

Kategorija	Srbija	Pirotski okrug	Dimitrovgrad	Dimitrovgrad, porodična gazdinstva	Registrovana poljoprivredna gazdinstva, 2010, ha
Ukupna površina, km²	88.361	2.763	483	483	483
Poljoprivredne površine, ha	5.096.646	153.328	28.988	16.195	
Oranične površine, ukupno, ha	3.300.999	44.190	5.347	4.747	2294,60
Žito	1.956.136	15.056	1.745	1.745	772,52
Industrijsko bilje	402.593	2	2	2	0,88
Povrtarstvo	275.545	3.392	336	336	54,88
Krmno bilje	455.004	14.095	2.428	2.428	1390,02
Voćnjaci	240.285	4.032	689	689	74,58
Vinogradi	57.540	2.035	45	45	-
Livade	624.924	33.284	8.733	6.437	
Pašnjaci	833.688	69.766	14.174	4.277	

- Izvor podataka: Statistički godišnjak "Opštine u Srbiji", 2010
- Uprava za trezor, 2010

Zemljišna struktura u opštini je znatno lošija u poređenju sa prosekom RS, obzirom da svega 18,44% poljoprivrednog zemljišta predstavljaju oranične površine. Značajan je udeo šumskih površina koje se prostiru na preko 30% površine opštine. U strukturi poljoprivrednog zemljišta prevladavaju pašnjaci (48,89% ukupnog poljoprivrednog zemljišta) i livade (30,12%).

Oko 56% zemljišta se nalazi u privatnom vlasništvu, odnosno u vlasništvu porodičnih domaćinstava. U opštini se, međutim, značajne zemljišne, odnosno više od 12.000 ha nalazi u državnoj i mešovitoj svojini. U vlasništvu porodičnih gazdinstava se nalazi kvalitetnije zemljište, odnosno najveći deo njiva, vrtova i voćnjaka se nalazi u privatnom vlasništvu.

Tabela 17. – Vlasnička struktura zemljišta u opštini Dimitrovgrad

Oblik svojine	Poljoprivredno zemljište u ha									
	Obradivo poljoprivredno zemljište u ha						Pašnjaci	Ribnjaci, trstici i močvare	Ostalo zemljište	Ukupno
	Njive	Vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Ukupno				
	1	2	3	4	5	6 (1+2+3+4+5)	7	8	9	10 (6+7+8+9)
Privatna svojina	6753.72	58.98	692.38	49.24	5388.22	12942.55	3263.49	0	0	16206.03
Ostali tipovi vlasništva	1278,25	4,61	40,21	2,86	1894,58	3220,52	9355,29	0	0	12575,84
Ukupno	8031.97	63.59	732.60	52.09	7282.81	16163.06	12618.78	0	0	28781.84

- Izvor podataka – Služba za katastar nepokretnosti Dimitrovgrad, 2002.

Registrovana poljoprivredna gazdinstva koriste svega 42,91% oraničnih površina u vlasništvu porodičnih gazdinstava, odnosno 48,33% ukupnih oraničnih površina. Iskoristivost ukupnih poljoprivrednih površina je simbolična i iznosi ispod 10%. Najveće iskorišćavanje zemljišta od strane registrovanih poljoprivrednih gazdinstava je za proizvodnju krmnog bilja, i to bez značajnije primene agrotehnike, a znatno manje se koristi za ratarsku proizvodnju.

Kvalitet zemljišta

Tabela 18. – Površine poljoprivrednog zemljišta po klasama

Klasa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Ukupno
Površina, ha	215,82	328,44	1284,64	2748,35	5302,79	7231,45	7988,01	3682,55	28782,05
%	0,75	1,14	4,46	9,55	18,42	25,12	27,75	12,79	100

RGZ, Služba za katastar nepokretnosti, Dimitrovgrad, 2010

U opštini je izuzetno malo kvalitetnog zemljišta viših katastarskih klasa. I i II klasa zemljišta čine svega 1,89% ukupnih zemljišnih površina. Najveći je udeo zemljišta od V do VII katastarskih klase. Ovo zemljište čini 84,04% celokupnog zemljišta opštine što u značajnoj meri smanjuje ili ograničava mogućnosti bavljenja poljoprivredom.

Značajne površine poljoprivrednog zemljišta su napuštene i zarasle u šikare. Ove površine su se praktično transformisale u neproduktivna zemljišta.

Trgovina zemljištem

U opštini nije izvršena komasacija ni delimično ni potpuno.

Imovinsko-pravni odnosi nisu rešeni, tako da je prosečan zemljišni posed usitnjen i sastoji se od manjeg ili većeg broja manjih parcela. Parcele se često ne nalaze na istom potezu, i nalaze se na različitoj udaljenosti od gazdinstava. Gore navedeno dovodi do situacije da domaćinstva napuštaju udaljenije i nekvalitetnije parcele, a rentiraju parcele bliže gazdinstvu. Dodatno, nerešeni imovinsko-pravni odnosi su doveli do toga da situacija na terenu ne odgovara stanju u katastru.

Manji broj poljoprivrednih gazdinstava koja su usmerena na tržišnu proizvodnju poljoprivrednih proizvoda uzima u zakup državno poljoprivredno zemljište, uglavnom zbog činjenice da je državno poljoprivredno zemljište uređenije i nalazi se u većim celinama. U 2009. godini je zakupljeno 398,21 ha, a u 2010. godini 268,83 ha. Najveći deo državnog poljoprivrednog zemljišta se međutim ne izdaje.

Kod rentiranja zemljišta ne postoji regulisano tržište. Najveću cenu u renti postižu oranične površine pored Nišave, i orijentaciona cena je oko 50 E/ha/godini. Cena pašnjačkih i livadskih površina je znatno niža. Ponuda je veća od tražnje. Zemljište najčešće rentiraju staračka domaćinstva i domaćinstva koja su napustila poljoprivrednu proizvodnju, a rentiraju je aktivna poljoprivredna gazdinstva. U značajnom broju slučajeva se ne može govoriti o rentiranju već o održavanju zemljišta obzirom da gazdinstva koja daju zemljište samo traže da se zemljište pokosi kako ne bi došlo do zakorovljavanja.

Kao i kod rentiranja, u Dimitrovgradu ne postoji razvijeno tržište zemljištem. Cena zemljišta varira u širokom obimu u zavisnosti od lokacije, kvaliteta itd. Lošije zemljište nema cenu i ne kupuje se, dok cena kvalitetnijih parcela varira od 1.000 do 4.000 E/ha.

U opštini se mali procenat zemljišta koristi za poljoprivrednu proizvodnju. Proces napuštanja zemljišta je izražen

1.7.3. Biljna proizvodnja

U biljnoj proizvodnji je dominantna proizvodnja **travne mase za ishranu stoke**. Pašnjaci i livade su nekultivisana zemljišta koja se ekstenzivno koriste, a u velikom broju slučajeva udaljenije parcele se potpuno napuštaju. Na oraničnim površinama se nalaze prirodne livade, ili livade koje su zasejane ali nakon dugog perioda iskorišćavanja više odgovaraju kategoriji prirodnih livada.

Na ovim površinama ima jedan do dva otkosa, a prinosi su znatno niži u odnosu na prosek Srbije. U najvećem broju slučajeva postoji jedan, kasni prolećni otkos, iza koga se stoka pušta na ispašu po pokošenim površinama. Karakteristika ovih površina je da daju niske prinose i imaju loš travni sastav. Duga i nekontrolisana ispaša bez primene agrotehničkih mera je dodatni uzrok pada prinosa i kvaliteta travne mase što se direktno odražava i na produktivnost u govedarskoj i ovčarskoj proizvodnji. U opštini se, međutim, mogu naći i sejani travnjaci na kojima se primenjuju agrotehničke mere. Ovi travnjaci služe za proizvodnju kabaste hrane za velike farme i nalaze se u regionu Zabrdja i Visoka. Uprkos slabijoj proizvodnji, gotovo jedini proizvod iz biljne proizvodnje koji se može naći na tržištu je balirano seno.

Najveći kompleksi pod **ratarskom proizvodnjom** se nalaze u regionu Zabrdja i Visoka. U oba slučaja ratarska proizvodnja podmiruje potrebe velikih stočarskih farmi. Najveći deo površina se koristi za proizvodnju silažnog kukuruza. Ovi kompleksi su delom u vlasništvu, a delom su zakupljeni. Uprkos sopstvenoj ratarskoj proizvodnji velike farme nabavljaju koncentrovana hraniva na tržištu tokom godine.

Kod manjeg broja manjih gazdinstava se uspostavlja ratarska proizvodnja. Dominantna kultura je kukuruz. Uz kukuruz prisutna je i proizvodnja pšenice, raži, ječma... Prinosi po jedinici površine su niski. Primena agrotehnikе je sporadična. Tržišnih viškova nema, već se dobijeni prinos koristi prvenstveno za ishranu stoke. Kukuruz se silira kod vrlo malog broja gazdinstava.

Postojeća **povrtarska i voćarska proizvodnja** u opštini služi da zadovolji potrebe domaćinstava. Nema tržišnih viškova. U voćarstvu su prvenstveno prisutni stari zasadi šljive i jabuke. Nema primene agrotehnike, a dobijeni proizvodi se prerađuju za sopstvenu upotrebu unutar domaćinstva. U poslednjih nekoliko godina je kod desetak domaćinstava uspostavljena proizvodnja jagodičastog voća, prvenstveno maline namenjene tržištu.

Dominantna povrtarska kultura je krompir. Ostale povrtarske kulture se zasnivaju u okviru okućnice, u baštama, i namenjene su prvenstveno zadovoljenju sopstvenih potreba. Nema tržišnih viškova. Nešto intenzivnija proizvodnja se zasniva u dolini Nišave gde se nalazi par plastenika.

U opštini nema proizvodnje lekovitog i aromatičnog bilja. Takođe, uprkos ogromnom bogatstvu biljnih vrsta u opštini nema organizovanog sakupljanja lekovitog i aromatičnog bilja.

Sistemi za navodnjavanje i odvodnjavanje

Površine pod sistemima za navodnjavanje su simbolične, i skoncentrisane su oko Nišave. Najveći broj gazdinstava vrši ekstenzivni i improvizovani sistem navodnjavanja cevima. Navodnjavaju se bašte pod povrtarskim kulturama. Samo pojedini plastenici imaju navodnjavanje u sistemu kap po kap.

Drenažni sistem (kombinovani) postoji u Smilovskom polju, i pokriva oko 660 ha. U sistemu se nalazi 9.279 m otvorene kanalske mreže. Jezera Savat I i II se pune preko ovog sistema. Sistem se, međutim, ne održava.

Mehanizacija

Najveći broj domaćinstava koja se bave poljoprivredom poseduju traktor i osnovne priključke. Priključne mašine su namenjene pripremi zemljišta i za spremanje sena. Mali broj gazdinstava poseduje berače kukuruza i sejalice, dok je procena da u opštini ima oko 20 samohodnih kombajna za žito, i tri do četiri samohodna silo kombajna. Krupnu mehanizaciju poseduju veća gazdinstva. Ova mehanizacija se, sem za sopstvenu upotrebu, koristi i za uslužno korišćenje.

Mehanizacija je zastarela, a proces obnove zastarele mehanizacije i nabavke nove mehanizacije je spor usled slabe finansijske moći poljoprivrednih gazdinstava.

1.7.4. Stočarstvo

Govedarska i ovčarska proizvodnja su dominantne grane stočarstva.

Tabela 19. – Brojno stanje stoke na dan 01.12.2007. godine

Kategorija	Srbija	Pirotski okrug	Dimitrovgrad
Goveda			
Ukupno	1.087.077	17.097	1.827
Priplodnih/ženskih grla	648.090	10.988	1.397
Grla na 100 ha poljoprivredne površine	22	11	6
Ovce			
Ukupno	1.606.156	32.926	3.513
Priplodnih/ženskih grla	1.191.726	28.321	3.340

Grla na 100 ha poljoprivredne površine	32	21	12
Svinje			
Ukupno	3.831.894	11.864	1.058
Priplodnih/ženskih grla	550.127	656	53
Grla na 100 ha poljoprivredne površine	76	8	4
Živina, ukupno	16.421.755	194.862	14.895

Izvor podataka Statistički godišnjak "Opštine u Srbiji", 2008.

Ipak, u opštini se odgaja mali broj grla goveda i ovaca, posmatrano apsolutnim brojem grla kao i indeksom broj grla na 100 ha. Po broju grla u odgoju opština zaostaje i za Pirotskim okrugom.

Tabela 20. - Umaticena grla u opštini Dimitrovgrad u periodu 2009-2011. godina

Godina	Broj grla	Napomena
2009	300 krava	100 simentalских i 200 crno-bele HF rase
2010	550 krava	300 HF rase i 250 krava simentalске rase na 30 malih poljoprivrednih gazdinstava i jednoj velikoj farmi
2011	650 krava	350 HF i 300 krava simentalске rase

Izvor podataka – Osnovna matična služba, 2011

Broj umaticenih grla goveda se povećava u periodu 2009-2011. godine. Ovce i koze se još uvek ne matiče.

Govedarstvo

U govedarskoj proizvodnji dominira pravac proizvodnje mleka. Dominira simentalac i melezi u tipu simentalca, mada je na najvećoj farmi u Dimitrovgradu prisutan odgoj HF grla.

Na teritoriji Dimitrovgrada su prisutne dve velike govedarske farme sa intenzivnim sistemom odgoja. Farma u s. Smilovci ima više od 300 muznih krava simentalске i HF rase u odgoju, slobodni sistem, dok farma u s. Izatovcima ima oko 80 grla simentalске rase na vezanom sistemu odgoja obe farme imaju „zatvoreni“ proces muže. Interesantno je napomenuti da je jedna od najvećih farmi, u Gornjem Krivodolu, farma koja odgaja autohtona grla – bušu. Ova farma ima preko 150 grla u odgoju i proizvodnju zasniva na principima organske poljoprivrede.



Farme koje se nalaze u procesu specijalizacije imaju oko deset krava. Sistem odgoja je uglavnom zasnovan na vezanom sistemu odgoja. U Dimitrovgradu ima oko 15 farmi koje se nalaze u procesu specijalizacije. Najveći broj gazdinstava ima, međutim, jednu do tri krave u odgoju. Sistem odgoja na ovim farmama je vrlo različit tako da se mogu naći farme se vezanim sistemom odgoja tokom čitave godine, ali i farme na kojima se stoka u toku letnjih meseci pušta na pašu. Broj ovih, malih, farmi se smanjuje, a osnovni uzrok je starenje gazdinstava.

Sa izuzetkom najvećih farmi, proizvodni sistem je potpuno tradicionalan.

Proizvodnja mleka po grlu je daleko ispod tehnoloških normativa, a na najvećem broju farmi postoji i problem lošeg kvaliteta mleka usled loših uslova muže i čuvanja mleka. Na malim farmama je izražen proces sezonske proizvodnje mleka.

Uprkos trendu pada broja grla stoke u odgoju, povećava se proizvodnja mleka (ukupno i po grlu) usled otvaranja velikih farmi sa intenzivnom proizvodnjom.

Ovčarstvo

Uprkos tradiciji, prirodnim predispozicijama i postojanju velikih privrednih subjekata i ovčarskih objekata velikog kapaciteta u prošlosti, u Dimitrovgradu se odgaja mali broj grla ovaca.

Najveće farme, oko četiri do pet, imaju preko 100 ovaca, dok desetak farmi ima preko 50 ovaca. Ostale farme koje se bave odgojem ovaca imaju u proseku 10-20 ovaca



Proizvodni sistem je potpuno tradicionalan. U odgoju se u manjem obimu koriste pirotka i pirotka oplemenjena pramenka, dok je najveći broj ovaca u odgoju rezultat različitih i nekontrolisanih ukrštanja. Prisutna je izražena sezonost u proizvodnji. Ovce se na određenom broju gazdinstava muzu. Dobijeno mleko se koristi za spravljanje sira, a u malim količinama i za spravljanje poznatog staroplaninskog kačkavalja.

U poslednjih nekoliko godina dolazi do razvoja kozarstva, posebno u oblasti Ponišavlja. U Dimitrovgradu se odgaja 1500-2000 koza.

Živinarstvo i svinjarstvo

U opštini postoji jedan objekat za proizvodnju tovnih pilića, kapaciteta 100.000 grla u turnusu, međutim nedostatak proizvodnje zrnaste, koncentrovane, hrane uslovljava da u opštini nema razvijene svinjarske i živinarske proizvodnje.

Autohtone rase

Dimitrovgrad se može definisati kao jedan od centara odgoja i očuvanja autohtonih rasa grla. U Dimitrovgradu se odgajaju:

- Domaći brdski konj – 70 grla na sedam mesta
- Nonius – tri grla na jednoj lokaciji
- Magarci – 35 grla na tri lokacije
- Buša – 175 grla sa podmlatkom, od čega se 173 grla nalaze na jednoj lokaciji
- Bivolice – šest grla
- Balkanske koze na dve lokacije
- Pirotka pramenka – 150 grla na četiri lokacije
- Karakačanska ovca – 150 grla na jednoj lokaciji
- Bardoka – 50 grla na jednoj lokaciji
- Mangulice – 20 krmaca i veprova
- Svrlijska kokoš – 30 kokica

Farma na kojoj se nalazi buša je u organskoj proizvodnji. Posедуje oko 230 ha (najveći deo livada i pašnjaka) i jedna je od najvećih farmi u Dimitrovgradu.

Zaštićeni geografski proizvodi

Staroplaninski kačkavalj je zaštićeni proizvod koji se pravi od ovčijeg mleka, specifičnom, tradicionalnom, tehnologijom. Proizvodi ga mlekara „Stara Planina“. Količina proizvedenog staroplaninskog kačkavalja je vrlo ograničena.

U toku je proces zaštite geografskog porekla staroplaninskog jagnjeta.

Stočarsku proizvodnju karakteriše mali broj grla u odgoju i tradicionalni sistem proizvodnje.

1.7.5. Proizvodna organizacija

Poljoprivrednu, odnosno stočarsku, proizvodnju u Dimitrovgradu je u prošlosti nosila ZZ “Stočar” koja je imala zaokružen proces proizvodnje i prerade. Zadruga se trenutno nalazi u stečaju, međutim veći broj objekata velikog kapaciteta (reproduktivni centar kapaciteta 3.500 ovaca i 2.000 koza, farma Borovsko polje kapaciteta 2.000 ovaca i 1.000 koza, uređene pašne površine, klanica, mlekare...) u ovom trenutku nije u funkciji. Aktiviranjem bilo kog od ovih objekata može doći do značajnog razvoja stočarstva u Dimitrovgradu.

Poljoprivrednu proizvodnju karakterišu mali tržišni viškovi stočarskih proizvoda. Najveća količina mleka, koje je dominantni tržišni proizvod, se preradi u okviru domaćinstva.

Poljoprivredna preduzeća – preradni i skladišni kapaciteti

U Dimitrovgradu nije razvijena prehrambena industrija tako da su od preradnih kapaciteta prisutni:

Mlekara “Stara Planina” d.o.o. – Dimitrovgrad - Kapacitet mlekare je 5t, a otkup oko 2,5 t mleka. Mleko se preuzima od 120 gazdinstava.

Mlekara “Hranko” d.o.o. – Dimitrovgrad - Kapacitet mlekare je 3,5t, a dnevni otkup oko 800 l. Mleko se preuzima od 36 gazdinstava.

Mlekare „Stara planina“ i “Hranko” se bave, između ostalog, proizvodnjom tradicionalnih staroplaninskih proizvoda od mleka kao što su kačkavalj, salamureni beli sir i urda. Dodatno, mlekare vrše otkup mleka iz svih sela uključujući i teško dostupna planinska sela. Dnevni otkup mleka je relativno mali obzirom da se najveće količine mleka iskoriste u okviru domaćinstava. Veliki uticaj na otkup mleka ima i Niška mlekara koja vrši otkup mleka od najvećih proizvođača u Dimitrovgradu.

“Nenateks” Dimitrovgrad - “Nenateks” se bavi preradom vune. Kapacitet prerade je oko 100.000 kg/godišnje, međutim u poslednjih nekoliko godina se prerađuje znatno manja količina vune.

“Pelzleder – u stečaju” Dimitrovgrad – Kapacitet prerade je oko 1.800 malih koža/dan. Bavi se proizvodnjom poluproizvoda.

Uprkos postojećoj stočarskoj proizvodnji u opštini i okrugu pogoni za preradu vune i kožara su fokusirani na nabavku sirovine van Dimitrovgrada.

Osnovne karakteristike prehrambene industrije su mali broj zaposlenih, mali proizvodni kapaciteti, nizak nivo iskorišćenosti, mali asortiman proizvoda namenjen prvenstveno lokalnom tržištu i niska finansijska sposobnost za razvoj.

Na poljoprivrednu proizvodnju nemaju uticaja preradni kapaciteti iz okolnih opština.

Zadruge i udruženja

U ovom trenutku su na teritoriji opštine Dimitrovgrad registrovane ZZ “Prelesje” i ZZ “Domaćin”, međutim postojeće zadruge su slabe i bez velikog uticaja na poljoprivrednu proizvodnju u opštini. Slična situacija se javlja i kod poljoprivrednih udruženja. U ovom trenutku je aktivno samo udruženje proizvođača mleka “Zabrđe”.

Kao i u većini opština Srbije, najbolje organizovano je udruženje pčelara. U opštini je aktivno udruženje pčelara "Dimitrovgrad".

Veterinarska služba

Poslove veterinarske zaštite u Dimitrovgradu obavljaju:

- Veterinarska klinika "Piro" koja ima ispostavu u Dimitrovgradu i
- Veterinarska ambulanta "Deep Vet", Dimitrovgrad.

Poljoprivredne i veterinarske apoteke

Veterinarskih apoteka nema. U Dimitrovgradu je aktivna jedna poljoprivrednih apoteka sa dva prodajna mesta.

Matična služba

Stado d.o.o., Dimitrovgrad obavlja poslove osnovne matične službe. Područna matična služba se nalazi u Nišu. Poslove matičenja obavlja i veterinarska ambulanta Bulevar iz Niša (samo jednog velikog proizvođača) veterinarska klinika iz Pirota i „Stado“ DOO iz Dimitrovgrada.

Pijace i otkupna mesta

U Dimitrovgradu postoji zelena pijaca na kojoj je dozvoljena prodaja proizvoda životinjskog porekla. Stočna pijaca ne postoji, a u ovom trenutku se promet obavlja u blizini zelene pijace. Pijačni dan je petak.

Po selima nema otkupnih mesta.

Promet stoke se u velikoj meri obavlja van zvaničnih kanala.

Savetodavna služba

U opštini nema savetodavne službe, niti preradni kapaciteti prate proizvodnju. Poslove savetodavstva obavlja Poljoprivredno-stručna služba, Piro.

Opština

U opštini se velika pažnja posvećuje razvoju poljoprivrede, tako da je pri opštinskoj upravi osnovan Odsek za poljoprivredu i održivi razvoj. Takođe, u opštini je osnovan Fond za razvoj poljoprivrede.

Opština izdvaja oko 4% ukupnog budžeta za razvoj poljoprivrede tako da godišnji budžet namenjen razvoju poljoprivrede iznosi oko 15.000.000 RSD.

Po budžetu, oko 10.000.000 RSD se izdvaja za subvencije u poljoprivredi, a oko 5.000.000,00 RSD za rad Fonda.

Opština Dimitrovgrad u razvoju poljoprivrede pre svega stočarstva prepoznaje jedan od strateških ciljeva u ekonomskom razvoju opštine. Sredstva predviđena budžetom za razvoj poljoprivrede raspoređena su Programom podrške za sprovođenje poljoprivredne politike na teritoriji opštine Dimitrovgrad i Programom Fonda za razvoj poljoprivrede opštine Dimitrovgrad.

2. INDIKATORI

Indikatori održivog razvoja definišu područje koje povezuje ekonomiju, zaštitu životne sredine i društvene delatnosti. Primarna uloga indikatora je da prati i izveštava o napredku tokom procesa implementacije strateškog plana.

Indikatori koji su korišćeni za profilisanje lokalne zajednice i koje treba koristiti za godišnje praćenje i izveštavanje su odabrani sa zvanične liste indikatora Nacionalne Strategije održivog razvoja Republike Srbije

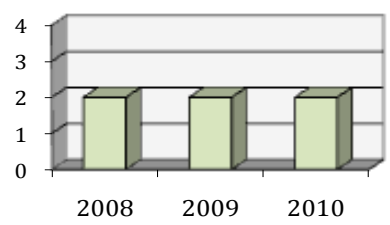
Izveštaj o održivosti, kao krajnji proizvod analize trenutnog stanja, je godišnja publikacija kojom se sve zainteresovane strane i građani informišu o statusu implementacije Strategije održivog razvoja i lokalnim trendovima održivosti. Ovaj izveštaj treba raditi jednom godišnje i on obuhvata evaluaciju dole navedenih indikatora.

Pomenuti indikatori su definisani zajedničkim koordinacionog tima. Set indikatora obuhvata dve podgrupe:

- indikatori održivosti** (koji su dati u Nacionalnoj Strategiji održivog razvoja Republike Srbije i Milenijumskim razvojnim ciljevima, a na kraju integrisani u lokalne indikatore), i
- indikatori učinka**, za evaluaciju efikasnosti procesa implementacije Strategije održivog razvoja.

Radne grupe su ovu listu indikatora dopunile dodatnim skupom indikatora u toku svojih aktivnosti na izradi Sektorskog plana.

2.1. Indikatori životne sredine

Indikator br. 1.	TEMA: ŽIVOTNA SREDINA – VODA			
	INDIKATOR: Kvalitet površinskih voda			
	Vrednosti			
Kvalitet površinskih voda, indeks	2008.	2009.	2010.	
	II	II	II	
Izvor podataka: RHMZ, www.hidmet.gov.rs				
Napomene Ocena kvaliteta voda se ne radi na osnovu EBI indeksa, već na osnovu važeće zakonske regulative: Pravilnika o opasnim materijama u vodama Sl. glasnik RS br. 31/82 i 46/91 i Uredbe o klasifikaciji voda Službeni list 6/78				
Komentar Kvalitet vode reke Nišave se meri na mernom mestu „Piroć“. Vode pripadaju II kategoriji voda. Vode ovog kvaliteta se u prirodnom stanju mogu upotrebljavati za kupanje, rekreaciju građana, za sportove na vodi i za gajenje raznih vrsta ribe. Kvalitet voda u opštini Dimitrovgrad, uključujući i reku Nišavu, je znatno bolji u odnosu na prikazane rezultate obzirom da je Dimitrovgrad značajno udaljen, i u gornjem toku od mernog mesta, i u ovom delu nema značajnijih izvora zagađenja.				

U opštini se vrše stalne hemijske i mikrobiološke kontrole kvaliteta voda, ali dobijeni podaci se ne sortiraju prema klasama voda, niti su predmet analize.

Kvalitet površinskih voda nije ispitivan za jezera Savat 1 i Savat 2. Obzirom na strukturu zemljišta i postojanje obližnje farme goveda javlja se potreba da se u narednom periodu izvrši ispitivanje kvaliteta voda i na ovoj lokaciji.

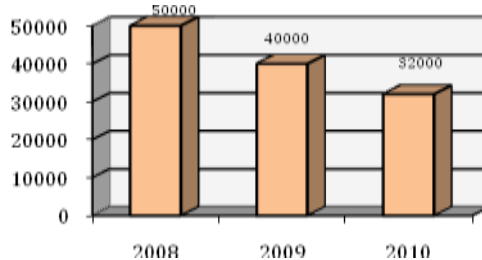
Generalno posmatrano kvalitet površinskih voda u Dimitrovgradu je dosta dobar.

Indikator br. 2.	TEMA ŽIVOTNA SREDINA: KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA/BIODIVERZITET	
	INDIKATOR: Zaštićene oblasti	
VREDNOSTI		
Teritorijalna jedinica		%
Republika Srbija	5427 km ²	6,14
Opština Dimitrovgrad	15.099 ha	31,30
Izvor podataka: Strategija održivog razvoja opštine Dimitrovgrad		
Komentar:		
Na području opštine Dimitrovgrad postoje tri zaštićena prirodna dobra i to:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stara Planina – Park prirode – 11.099 ha u opštini Dimitrovgrad 2. Jerma – Specijalni rezervat prirode – oko 4.000 ha 3. Petrlaška pećina – Spomenik prirode – oko 0,5 ha 		

Indikator br. 3	TEMA ŽIVOTNA SREDINA – KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA	
	INDIKATOR: Napušteno i zagađeno zemljište	
Vrednosti		
	ha	%
Republika Srbija		
Napušteno zemljište		
Zagađeno zemljište		
Opština Dimitrovgrad		
Napušteno zemljište	6,0	0,00
Zagađeno zemljište	8,5	0,00
Izvor podataka: Opštinska uprava, Dimitrovgrad		
Komentar:		
<p>Gradska deponija je jedina površina u opštini koja zahteva sanaciju i rekultivaciju. Deponija se prostire na 2,5 ha, i još uvek se nalazi u upotrebi. U ovom trenutku se vrši sanacija deponije, a u narednom periodu se očekuje njena sanacija.</p> <p>Površinski rudnik uglja u Mazgošu je napušten krajem 90-tih godina. Ova površina nije sanirana i rekultivisana, a zemljište se može podvesti i kao napušteno i kao zagađeno. Površina rudnika je oko 6 ha. U opštini su postojale 24 divlje deponije koje su najvećim delom uklonjene 2010. godine.</p> <p>U opštini nema napuštenih objekata i zemljišta, obzirom da su svi privredni objekti privatizovani, i nalaze se u funkciji ili se očekuje da će se aktivirati u narednom periodu.</p> <p>Veliki problem opštine predstavlja napuštanje poljoprivrednog zemljišta. Velike površine, prvenstveno pašnjaka i livada se nalaze u procesu zakorovljavanja ili su formirane “divlje” šume slabog kvaliteta. Tačne površine napuštenog poljoprivrednog zemljišta nije moguće proceniti.</p>		

Indikator br. 4.	TEMA ŽIVOTNA SREDINA – LOKALNI SISTEM PREVOZA	
	INDIKATOR: Javni prevoz	

Broj putnika u lokalnom putničkom saobraćaju, 000			
Parametar	2008	2009	2010
Dimitrovgrad	50	40	32
Srbija	86.866	86.624	79.845



Izvor podataka: Opština Uprava, 2011, Podatak o prigradskom i međumjesnom saobraćaju

Napomena: Podaci su procenjeni i odnose se samo na prigradski i međumjesni saobraćaj

Komentar:

Na teritoriji opštine Dimitrovgrad funkcioniše međunarodni, prigradski, međumjesni i vanlinijski saobraćaj.

Međunarodni saobraćaj obavljaju dva prevoznika sa po jednim polaskom na dan.

Međumjesni prevoz se obavlja ka Nišu i Pirotu. Međumjesni prevoz vrše četiri prevoznika.

Ka Nišu postoje tri polaska, a ka Pirotu 26 polazaka na dan.

Prigradski saobraćaj obavlja jedan prevoznik, „Jeremić-prevoz“ iz Niša. U prigradskom saobraćaju postoji samo jedna linija sa 12 polazaka na dan, dve linije koje saobraćaju jednom nedeljno i dve linije koje saobraćaju dva puta nedeljno.

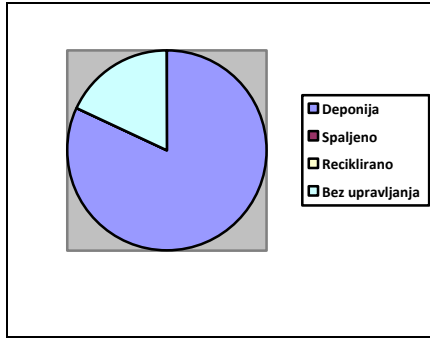
Broj putnika u prigradskom i međumjesnom saobraćaju se smanjuje u periodu 2008-2010. godine za oko 20% godišnje.

Vanlinijski prevoz obavlja jedan privredni subjekat, sa jednim autobusom.

Železnički saobraćaj

U ovom trenutku postoji međunarodni železnički saobraćaj sa stanicom u Dimitrovgradu, međutim broj putnika koji koristi železnicu je simboličan.

Indikator br. 5.	TEMA: ŽIVOTNA SREDINA – OTPAD			
	INDIKATOR: Gradski otpad po vrsti odlaganja			
Vrednosti, 2010. godina				
Admin. Jedinica	Deponija	Spaljen otpad	Recikl.	Procena količine otpada koja završava bez ikakvog upravljanja
Republika Srbija	-	-	-	-
Dimitrovgrad, t	5.296	0	0	1.162
Dimitrovgrad %	82	0	0	18



Legend:
■ Deponija
■ Spaljeno
■ Reciklirano
■ Bez upravljanja

Izvor podataka: Opštinska Uprava, 2011

Napomene: Procena je izvršena na osnovu broja kamiona koji dovoze otpad i njihove nosivosti. Obzirom da kamioni prevoze otpad različite strukture greške mogu biti značajne.

Komentar:

Organizovanim sakupljanjem otpada su obuhvaćene zajednice u kojima živi preko 80% stanovništva


opštine. Sakupljanje se ne vrši iz udaljenijih i razuđenih seoskih zajednica u kojima, međutim, živi oko 15-20% stanovništva opštine.

U opštini postoji preko 50 kontejnera za sakupljanje pet ambalaže, kao i 10 kontejnera za papir i karton. JP Komunalac prikuplja ovaj otpad i prodaje ga, međutim u samoj opštini se ne vrši recikliranje.

Ne postoji organizovano spaljivanje otpada, ali je kod domaćinstava prisutno jesenje paljenje otpada iz bašti. Spaljene količine su simbolične.

Indikator br. 6.	TEMA ŽIVOTNA SREDINA – ENERGIJA INDIKATOR: Ukupna potrošnja energije podeljena po vrsti goriva
Napomena: Podatke o utrošku struje, benzina, gasa, nafte, drveta i mazuta u Dimitrovgradu nije bilo moguće prikupiti obzirom da se zvanično ne vode ni u jednom dokumentu.	

2.2. Indikatori kvaliteta života

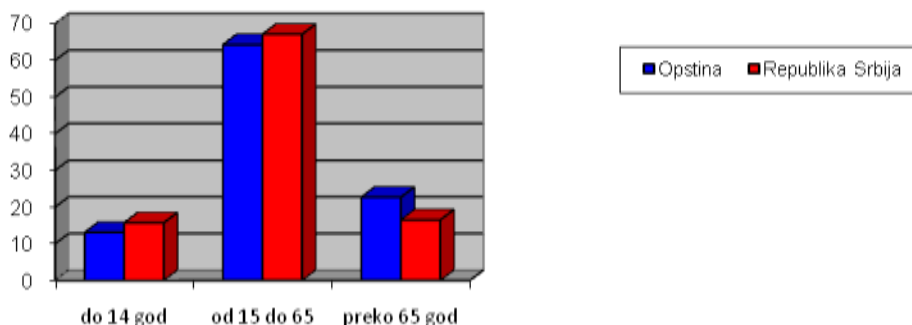
Indikator br. 7.	TEMA: STANOVNIŠTVO, OBRAZOVANJE, KVALITET ŽIVOTA INDIKATOR: Gustina naseljenosti		
Opis	Broj stanovnika – popis 2002.	Površina u km ²	Gustina naseljenosti u 2002. – br. stanovnika po 1 km ²
Republika Srbija	7.498.001	88.361	85
Opština	11.748	483	24
 <p>Gustina naseljenosti (2002)</p>		<p>Opština Dimitrovgrad je slabo naseljena sredina u poređenju sa prosekom Republike Srbije. Pripada opštinama sa najmanjom gustom naseljenosti u Srbiji.</p> <p>Procenjeni podaci za 2009. godinu ukazuju da se trend smanjenja broja stanovnika nastavio i da u Dimitrovgradu živi 10.407 stanovnika, odnosno da se gustina naseljenosti dodatno smanjila na 22 stanovnika/km².</p>	
Izvor podataka: Republički zavod za statistiku, publikacija-Godišnjak Opštine u Srbiji, 2010			

Indikator br. 8.	TEMA: STANOVNIŠTVO, OBRAZOVANJE, KVALITET ŽIVOTA INDIKATOR: Stanovništvo prema starosti
------------------	--

Kategorija	Opština	Republika Srbija
Ukupno stanovništvo	11.748	7 498 001
Stanovništvo do 14 godina starosti	1.534	1 176 770
Stanovništvo od 15 do 65 godina starosti	7.551	5 032 805

Stanovništvo preko 65 godina starosti	2.663	1 240 505
Ucesce stanovništva do 14 godina starosti (%)	13,05	15.7
Ucesce stanovništva od 15 do 65 godina starosti (%)	64,27	67.1
Ucesce stanovništva preko 65 godina starosti (%)	22,67	16.5

Procenat ucesca stanovništva prema starosti



Izvor podataka:
 Republički zavod
 za statistiku,
 publikacija-
 Godišnjak Opštine
 u Srbiji, 2010.

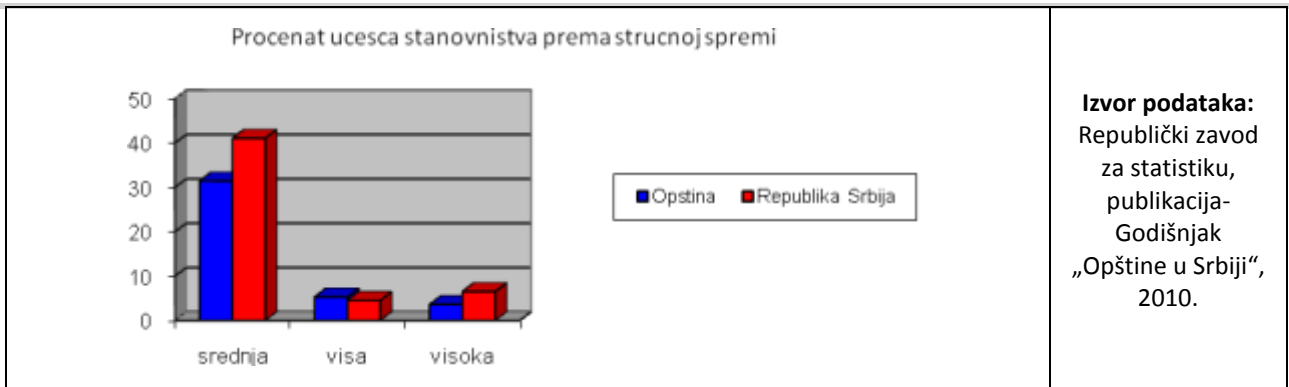
Komentar:

Opštinu Dimitrovgrad karakteriše izuzetno loša starosna struktura stanovništva.

Najveći udeo stanovništva predstavlja radno sposobno stanovništvo (64,27), ali je ovaj udeo značajno manji u odnosu na prosek RS. Udeo mladih (13,05) je, takođe, značajno manji u odnosu na prosek RS (15,70), i što je posebno zabrinjavajuće gotovo duplo niži u odnosu na udeo starog stanovništva (22,67%).

Loša starosna struktura je rezultat intenzivne depopulacije regiona (migracije i smanjenje broja stanovnika) u proteklih nekoliko decenija.

Indikator br. 9.	TEMA: STANOVNIŠTVO, OBRAZOVANJE, KVALITET ŽIVOTA	
	INDIKATOR: Udeo stanovnika sa završenom srednjom, višom i visokom školom	
Kategorija	Opština	Republika Srbija
Ukupno radno stanovništvo	10.214	6.321.231
Stanovništvo sa srednjom školom	3.212	2.596.348
Stanovništvo sa višom školom	540	285.056
Stanovništvo sa visokom školom	366	411.944
% stanovništva sa srednjom školom	31,44	41,07
% stanovništva sa višom školom	5,29	4,51
% stanovništva sa visokom školom	3,58	6,52



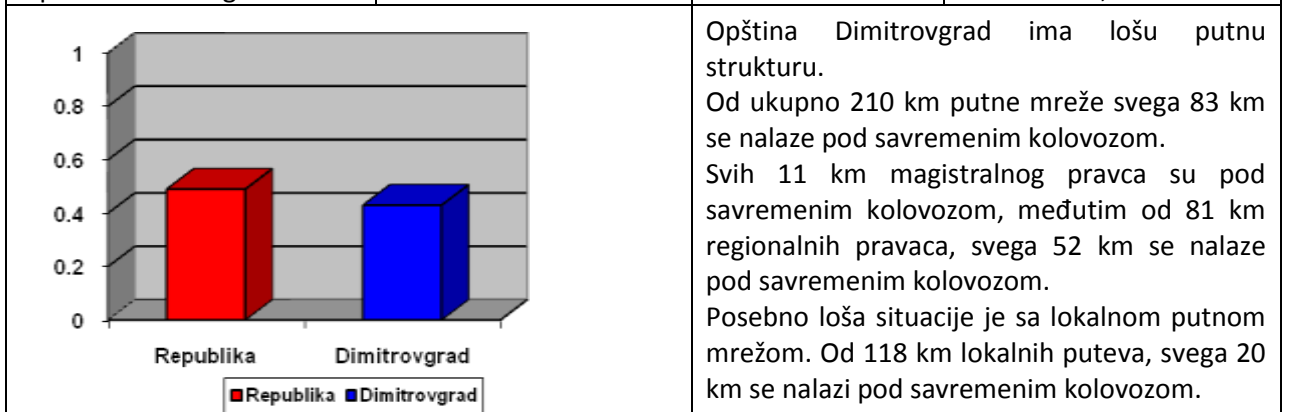
Komentar:

Struktura radno sposobnog stanovništva Dimitrovgrada je značajno različita od proseka RS. Udeo stanovništva sa srednjom stručnom spremom u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva je skoro za 10% niži u odnosu na prosek RS. Slična je situacija i kod udela stanovništva sa visokom stručnom spremom gde Dimitrovgrad ima 2,94% manje stanovnika sa visokom stručnom spremom u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva u odnosu na prosek RS.

Radna struktura ukazuje na visok udeo radno sposobnog stanovništva sa nižim stepenima stručne spreme, što je dodatno pojačano odlaskom mladih i školovanih kadrova u gradske centre.

Indikator br. 10. **TEMA: INDIKATORI USLOVA ŽIVOTA I BLAGOSTANJA**
INDIKATOR: Dužina puteva u km po km²

Administrativna jedinica	Dužina puteva u km	Površina km ²	Dužina puteva u km po km ²
Republika Srbija	43.344	88.361	0,49
Opština Dimitrovgrad	210	483	0,43



Izvor podataka: Republički zavod za statistiku, publikacija - Godišnjak „Opštine u Republici Srbiji“, 2010

Indikator br. 11 **TEMA: STANOVNIŠTVO, OBRAZOVANJE, KVALITET ŽIVOTA**
INDIKATOR: Broj stanovnika na jedan objekat društvenih, kulturnih, rekreativnih aktivnosti

Ukupan broj stanovnika	Broj društvenih objekata	Broj kulturnih objekata	Broj objekata za rekreaciju	Broj stanovnika na jedan društveni objekat	Broj stanovnika na jedan objekat kulture	Broj stanovnika na jedan rekreativni objekat
11.748	28	5	10	419,6	2349,6	1174,8



Komentar

U kategoriji kulturnih objekata se nalaze:

- galerija
- biblioteka
- muzejska zbirka
- pozorište i
- dom kulture.

Svi objekti se nalaze na tri lokacije u Dimitrovgradu. Na teritoriji opštine se nalazi pet spomenika kulture.

Najveći broj objekata se nalazi u kategoriji društvenih objekata. U ovoj kategoriji se nalazi i 11 domova kulture koji se nalaze po selima i koji su pripali turističkoj organizaciji. Ovi objekti nisu u funkciji i nalaze se u lošem stanju. Broj domova kulture, odnosno zadružnih domova, je znatno veći međutim ostali objekti su u izuzetno lošem stanju.

Ostali društveni objekti na teritoriji opštine su:

- osnovna škola sa isturenim odelenjima u selima,
- gimnazija,
- gradski vrtić koji je smesten u dva objekta,
- vrtić u Željuši,
- dom zdravlja sa isturenim odelenjima u četiri sela,
- stacionar,
- starački dom i
- dom penzionera.

U kategoriji sportskih terena se nalaze:

- sportska hala, veliki fudbalski i dva mala terena u centru Dimitrovgrada,
- dva mala terena po školama
- dva mala terena u Željuši
- dva mala terena u sklopu objekta granične policije

U opštini postoji mali broj rekreativnih objekata, ali je veći problem u činjenici da su rekreativni objekti uglavnom mali tereni za sport. U opštini nema bazena ili drugih vrsta sportskih terena.

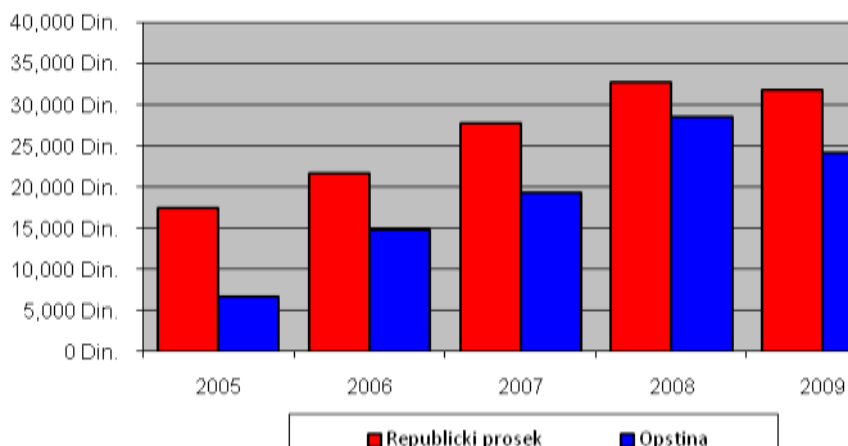
Indikator br. 12.

TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ

INDIKATOR: Prosečna neto zarada bez poreza i doprinosa

Prosečna neto zarada u RSD	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Republika Srbija	17.443	21.707	27.759	32.746	31.733
Opština Dimitrovgrad	6.708	14.769	19.355	28.583	24.093

Prosečna bruto zarada



Izvor podataka:

Republički zavod za statistiku, publikacija - Godišnjak „Opštine u Republici Srbiji“, 2006-2010.

Komentar

Prosečne zarade u Dimitrovgradu imaju trend rasta u periodu 2005-2008. godine, ali je u 2009. godini zabeleženo značajno smanjenje. U periodu 2005-2009. prosečna zarada je povećana za 359%, ali je još uvek prosečna zarada u opštini niža u odnosu na prosek RS.

U 2005. godini je prosečna zarada u Dimitrovgradu bila među najnižima u Pirotskom okrugu, dok je u odnosu na prosek RS bila niža za 260%. Od 2006. godine dolazi do značajnog povećanja zarada, tako da je u periodu 2006-2009. godine opština po prosečnoj zaradi značajno iznad proseka Pirotskog okruga, dok je u 2008. godini Dimitrovgrad bio opština sa najvećom prosečnom zaradom u Pirotskom okrugu.

2.3. Ekonomski indikatori

Indikator br. 13.

TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ

INDIKATOR: Stepen razvijenosti

Izvor podataka: Uredba o utvrđivanju jedinstvene liste razvijenosti regiona i jedinica lokalne samouprave za 2010. godinu (Službeni glasnik RS, br.51/2010)

Komentar:

Prema stepenu razvijenosti opština Dimitrovgrad se nalazi u III grupi lokalnih samouprava.

U ovoj grupi se nalaze nedovoljno razvijene lokalne samouprave čiji je stepen razvijenosti u rasponu 60-80% republičkog proseka. Uz opštinu Dimitrovgrad u ovoj grupi se nalazi još 36 lokalnih samouprava.

Indikator br. 14

TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ

INDIKATOR: Lokacijski koeficijent zapošljavanja

Lokacijski koeficijent zapošljavanja	Državna uprava i socijalno osiguranje		Zdravstvo i socijalni rad		Saobraćaj		Trgovina na veliko i malo		Obrazovanje		Prerađivačka industrija	
	RS	DM	RS	DM	RS	DM	RS	DM	RS	DM	RS	DM
Godina												
2005.	0,0460	0,0842	0,1074	0,0756	0,0749	0,0585	0,1323	0,0746	0,0835	0,0653	0,2974	0,4482
2006.	0,0469	0,1453	0,1071	0,1214	0,0748	0,0952	0,1344	0,1264	0,0852	0,1080	0,2860	0,1093
2007.	0,0479	0,1524	0,1096	0,1282	0,0761	0,1028	0,1369	0,1165	0,0903	0,1115	0,2735	0,1096
2008.	0,0486	0,1813	0,1124	0,1529	0,0759	0,1238	0,1396	0,1412	0,0931	0,1260	0,2593	0,0568
2009.	0,0510	0,1632	0,1162	0,1359	0,0764	0,1264	0,1382	0,1264	0,0965	0,0997	0,2430	0,0940



Izvor podataka:
Republički zavod za statistiku, publikacija - Godišnjak „Opštine u Republici Srbiji“, 2006-2010. godine

Komentar:

Lokacijski koeficijent zapošljavanja za opštinu Dimitrovgrad pokazuje velika variranja i promene u strukturi zaposlenosti.

Koeficijent zaposlenosti u prerađivačkoj industriji je npr. u 2005. godini iznosio čak 0,4482 da bi se u 2009. godini smanjio na ispod 0,1000.

Ogromna variranja pokazuje sektor hotelijerstva i restorana koji je u periodu 2005-2008. godine imao četvrtu, odnosno petu vrednost koeficijenta da bi u 2009. godini imao minimalnu vrednost. Potpuno suprotan slučaj je sa sektorom saobraćaja i komunikacija. Ovaj sektor je po prvi put u 2009. godini imao značajniju vrednost u opštini Dimitrovgrad.

Pri prikazivanju podataka postoje dva zabrinjavajuća podatka:

- visoka vrednost koeficijenta kod delatnosti koje se finansiraju iz budžeta poput državne uprave, obrazovanja i zdravstva i

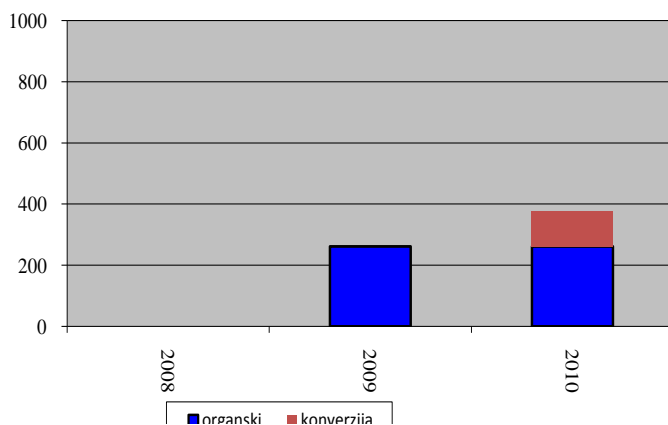
- smanjenje broja zaposlenih od 2005. godine. U 2005. godini su se čak 2.802 osobe vodile kao zaposlene, da bi već u 2006. godini ovaj broj iznosio svega 1.638. Trend pada broja zaposlenih je nastavljen i u narednom periodu tako da je u 2009. godini bilo 1574 zaposlena.

Indikator br. 15

TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ - POLJOPRIVREDA

INDIKATOR: Udeo zemljišnih površina pod organskom proizvodnjom

Administrativna jedinica	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Republika Srbija					8300
Opština Dimitrovgrad	0	0	0	261.7	377.3



Izvor podataka
Opštinski odsek za
poljoprivredu i održivi
ekonomski razvoj, 2011

Komentar:

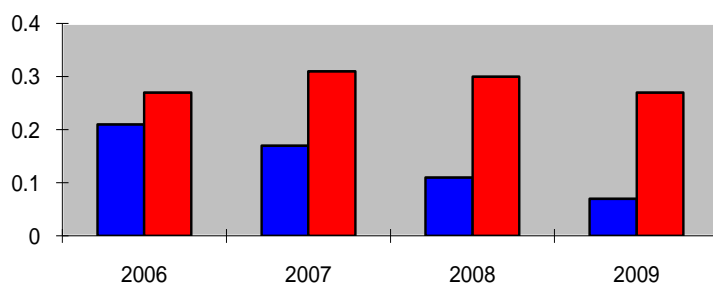
U opštini se nalaze tri proizvođača koja imaju organski sertifikat, dok se u konverziji nalazi šest proizvođača. Ukupna sertifikovana površina iznosi 261,6 ha, dok se u konverziji nalazi 115,7 ha. U najvećem delu su sertifikovane, i u konverziji, površine koje se vode kao pašnjaci i livade. Mala je površina, ispod 10 ha, pod ratarsko-povrtarskim kulturama (prvenstveno krompirom). Uz biljnu proizvodnju, u opštini se na organskim principima odgaja oko 250 ovaca, 60 krava, 35 konja i 18 magaraca. U procesu konverzije se nalazi još 46 konja, 240 ovaca, 11 krava i 20 svinja.

Indikator br. 16

TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ – Turizam

INDIKATOR: Broj turista u odnosu na broj stanovnika

Administrativna jedinica	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Republika Srbija	0,26	0,27	0,31	0,30	0,27
Opština Dimitrovgrad	0,22	0,21	0,17	0,11	0,07



Izvor podataka:
 Republički zavod za statistiku,
 publikacija - Godišnjak „Opštine u
 Republici Srbiji“, 2006-2010.

Napomena: Procena je da u opštini boravi znatno veći broj turista, ali da se boravak i noćenja ne evidentiraju, odnosno prijavljuju. Dodatno, tranzitni turizam se ne evidentira, a predstavlja važnu stavku obzirom na blizinu graničnog prelaza i međunarodnog koridora 10

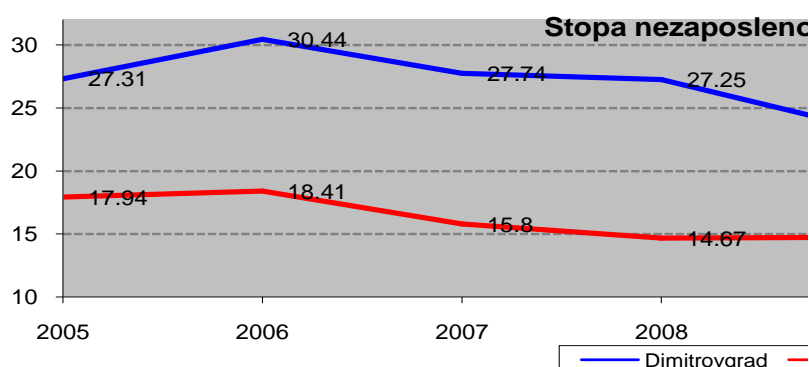
Komentar:

Indeks ukazuje na povećanje broja turista u odnosu na broj stanovnika u periodu 2005-2008. godine u RS. U 2009. godini dolazi do smanjenja vrednosti indeksa, što je najverovatnije posledica ekonomske krize.

U Dimitrovgradu vrednost indeksa ima trend pada od 2005. godine. Ovaj trend od 2006. godine ima izraženiji trend, tako da je u 2009. godini vrednost indeksa manja za 0,15 u odnosu na 2005. godinu, a 0,20 u odnosu na prosek RS. Osnovni uzrok pada vrednosti indeksa je prestanak rada hotela Balkan u posmatranom periodu.

Indikator br. 17	TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ
	INDIKATOR: Ukupna aktivnost, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Republika Srbija	17,94	18,41	15,80	14,67	14,74
Opština Dimitrovgrad	27,31	30,44	27,74	27,25	23,43

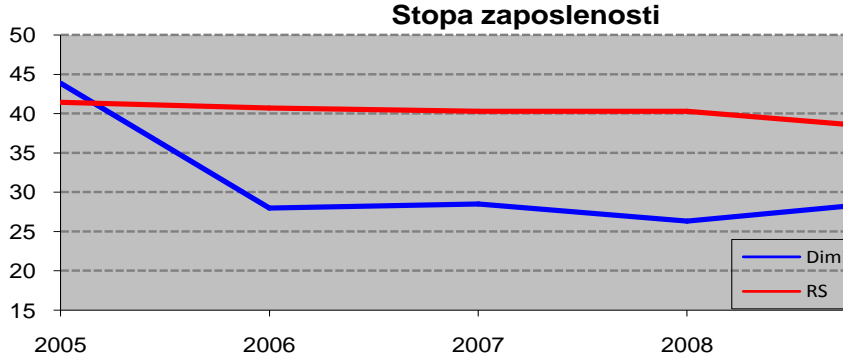


Izvor podataka
 Republički zavod za statistiku,
 publikacija-Godišnjak „Opštine
 u Republici Srbiji“, 2006-2010.
 godine;

Stopa nezaposlenosti u RS i opštini Dimitrovgrad ima trend pada u periodu 2006-2008. godine, da bi se u 2009. godini vrednost ovog indeksa neznatno povećala.

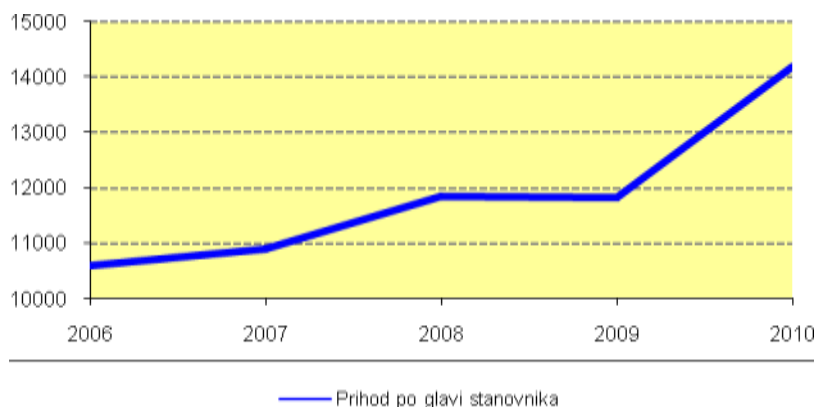
U Dimitrovgradu je vrednost stope nezaposlenosti alarmantno visoka i varira od 23,43 (2009.) do čak 30,44 (2006. godine).

Stopa zaposlenosti	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Republika Srbija	41,45	40,71	40,31	40,31	38,12

Dimitrovgrad	43,86	27,99	28,49	26,34	28,83
				Izvor podataka Republički zavod za statistiku, publikacija-Godišnjak „Opštine u Republici Srbiji“, 2006-2010. godine;	
U RS je najviša stopa zaposlenosti zabeležena 2005. godine (41,45), i od tada ima trend pada tako da je najniža vrednost izmerena 2009. godine (38,12). U opštini Dimitrovgrad postoje značajna variranja vrednosti ovog indeksa tako da je najviša vrednost zabeležena 2005. (43,86) godine. U 2005. godini je stopa zaposlenosti bila veća u odnosu na prosek RS, međutim već od 2006. godine se vrednost ovog indeksa skoro prepolovila i do 2009. godine varira u intervalu od 26,34 (2008.) do 28,83 (2009.). U periodu 2006-2009. godine ne postoji trend već se beleže godišnja variranja. Stopa zaposlenosti je u periodu 2006-2009. godine dramatično niža u odnosu na prosek RS.					
Stopa aktivnosti	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Republika Srbija	67,09	67,14	67,30	67,47	67,67
Dimitrovgrad	63,88	64,02	63,97	64,00	64,22
Stopa aktivnosti U RS ima trend blagog rasta u periodu 2005-2009. godine, dok se u Dimitrovgradu beleže godišnja variranja pri čemu su najniže vrednosti zabeležene 2005. (63,88), a najveće 2009. godine (64,22).					

Indikator br. 18	TEMA: EKONOMSKI RAZVOJ
	INDIKATOR: Fiskalni kapacitet opštine – Ostvarenje izvornih prihoda (fiskalnih oblika) po glavi stanovnika

		2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
1	Ukupno ostvarenje fiskalnih oblika izvornih prihoda	124.508	127.981	139.042	139.009	166.792
2	Broj stanovnika	11.748	11.748	11.748	11.748	11.748
3	Prihod po glavi stanovnika (1/2)	10.598	10.893	11.835	11.832	14.197

**Izvor podataka**
 Opštinska uprava,
 Dimitrovgrad, 2011.
Komentar:

Vrednost izvornih prihoda opštine Dimitrovgrad ima trend povećanja u periodu 2006-2010. godine, a samim tim i indeks prihoda po glavi stanovnika ima trend povećanja u posmatranom periodu. Vrednost izvornih prihoda je u posmatranom periodu povećana za 42.284.180 RSD, odnosno 33,96%. Najveći deo izvornih prihoda (80-92%) predstavlja nadoknada građevinskog zemljišta za granični prelaz. Značajne stavke u prihodu predstavljaju i nadoknada za korišćenje građevinskog zemljišta. Ova stavka ima konstantni trend rasta u prethodnom periodu. U značajne prihodne stavke spadaju komunalna taksa na firme i porez na imovinu. Ove dve stavke u posmatranom periodu variraju.

2.4. Indikatori poljoprivrede i ruralnog razvoja

R.b.	Osobina	RS	Dimitrovgrad	Izvor podataka i napomena
1	Površina, km	88.361	483	SG Opštine u Srbiji, 2010
2	Udeo poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj površini	65,80	60,00	SG Opštine u Srbiji, 2010
3	Udeo obradivog zemljišta u ukupnoj površini	37,35	10,97	SG Opštine u Srbiji, 2010
4	Poljoprivrednog zemljišta po stanovniku, ha	0,68	2,47	SG Opštine u Srbiji, 2010. Napomena - Broj stanovnika po popisu iz 2002.
5	Udeo šuma u ukupnoj površini	22,38	31,67	SG Opštine u Srbiji, 2010.
6	Udeo ruralnog stanovništva u ukupnom stanovništvu	-	40,64	Opštinska Uprava Dimitrovgrad, podaci sa popisa 2002. Podaci za RS nisu dostupni Napomena – U ruralno stanovništvo su uračunata prigradska naselja. Bez njih udeo ruralnog stanovništva je oko 14%

7	Udeo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u narodnom dohotku	16,98	45,94	SG Opštine u Srbiji, 2006 <i>Napomena – Od 2006. godine se ne prikazuje struktura narodnog dohotka po opštinama</i>
8	Udeo zaposlenih u poljoprivredi u odnosu na ukupan broj zaposlenih	3,22	0,57	SG Opštine u Srbiji, 2010. <i>Napomena – Prikazani su zaposleni u ZZ i PD</i>
9	% domaćinstava sa sigurnim pristupom vodi	81,99	73,23	SG Opštine u Srbiji, 2010.
10	Udeo zemljišta pod ratarskim kulturama	22,13	3,52	SG Opštine u Srbiji, 2010.
11	Prinos, kukuruz, kg/ha	5.148	3.605	SG Opštine u Srbiji, 2010. <i>Napomena – Prikazan je podatak za porodična gazdinstva, obzirom da u Dimitrovgradu nema privrednih društava koja se bave proizvodnjom kukuruza</i> <i>Napomena – Poželjno je prikazivati indeks kretanja prinosa na nivou tri do pet godina</i>
12	Prinos pšenice, kg/ha	3.423	2.919	SG Opštine u Srbiji, 2010. <i>Napomena – Prikazan je podatak za porodična gazdinstva, obzirom da u Dimitrovgradu nema privrednih društava koja se bave proizvodnjom pšenica</i> <i>Napomena – Poželjno je prikazivati indeks kretanja prinosa na nivou tri do pet godina</i>
13	% navodnjavanih površina u odnosu na ukupne poljoprivredne površine	-	-	<i>Napomena - Zvanična statistika ne vodi evidenciju</i>
14	Broj traktora na 100 km² poljoprivredne površine	14,80	2,07	SG Opštine u Srbiji, 2010
15	Utrošak đubriva, kg/ha obradive površine	-	-	<i>Napomena - Zvanična statistika ne vodi evidenciju</i>
16	Broj grla stoke			<i>Napomena – Poželjno je prikazivati indeks kretanja broja grla stoke</i>
	Goveda	1.087.077	1.827	SG Opštine u Srbiji, 2008.
	Ovce	1.606.156	3.513	

	Svinja	3.831.894	1.058	<i>Napomena – Zvanična statistika od 2008. Godine ne prikazuje brojno stanje stoke po opštinama</i>
	Živina	16.421.755	14.895	

3. ANALIZA TRENUTNOG STANJA

Snage	Slabosti
<ol style="list-style-type: none"> 1. Povoljan geosaobraćajni položaj, na magistralnom drumskom i železničkom koridoru 10, uz granicu sa državom članicom EU 2. Fizička blizina velikih gradskih centara Niša i Sofije 3. Bogatstvo prirodnim resursima - bogata i raznovrsna flora i fauna, velike šumske površine, poljoprivredno zemljište, bogat hidropotencijal 4. Značajan deo teritorije opštine predstavljaju zaštićena prirodna dobra. 5. Nacionalno mešovita sredina – multietničnost i multikonfesionalizam, multikulturalnost 6. Infrastruktura je dobro razvijena u Dimitrovgradu, prigradskim naseljima i graničnom prelazu Gradina 7. Bogata tradicija i kulturno-istorijsko nasleđe 8. Postoje osnove za razvoj turizma – registrovana je turistička organizacija, postoje smeštajni kapaciteti 9. Veliki broj ljudi i domaćinstava se tradicionalno bavi poljoprivredom 10. Opština raspolaže sa preko 12.000 ha poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini 11. Zaštićeno geografsko poreklo staroplaninskog kačkavalja i jagnjetine 12. Pобољшanje rasnog sastava stočnog fonda i rast proizvodnje mleka 13. Postoje preradni kapaciteti prilagođeni stočarskoj proizvodnji (tkačnice, mlekare...) 14. Opština značajno pomaže razvoj poljoprivrede – Osnovan je Fond za razvoj poljoprivrede, Odsek za 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Loši demografski pokazatelji – depopulacija, negativni prirodni priraštaj, starenje stanovništva, mala gustina naseljenosti, pusta sela 2. Prirodne predispozicije (klima, zemljište, konfiguracija) ograničavaju poljoprivredne i privredne delatnosti u opštini 3. Nerešeni imovinsko-pravni odnosi 4. Prirodni potencijali opštine su nedovoljno iskorišćeni – bogatstvo flore i faune, šumske površine... 5. Neregulisana komunikacija između sela i grada čemu značajno doprinosi loš kvalitet puteva i razućena sela 6. Seoske sredine su nedovoljno infrastrukturno opremljene (vodovod, kanalizacija, otpad...) 7. Mali broj registrovanih privrednih subjekata za proizvodne delatnosti – Proizvodni i preradni kapaciteti bivših državnih i zadružnih preduzeća najvećim delom nisu u funkciji (loša privatizacija) 8. Veliki broj nezaposlenih 9. Nedostatak finansijskih sredstava 10. Nerazvijena/nevidljiva turistička ponuda i mali broj turista kao i loši uslovi smeštaja u postojećim kapacitetima 11. Veliki udeo zemljišta je napušten – ne koristi se 12. Ekstenzivna poljoprivreda – mali i isparcelisan posed, ekstenzivno korišćenje zemljišta, nizak nivo agrotehnike, nepotpuna i zastarela mehanizacija, nedostatak sistema za navodnjavanje... 13. Stočni fond se smanjuje 14. Mali poljoprivredni viškovi i otežan i

<p>poljoprivredu i ekonomski razvoj pri OU, značajna sredstva se izdvajaju za razvoj poljoprivrede</p>	<p>neregulisan otkup proizvoda 15. Izražena sezonost u proizvodnji 16. Nedovoljna prisutnost savetodavne službe</p>
<p>Mogućnosti</p>	<p>Opasnosti</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rešavanje imovinsko-pravnih odnosa – komasacija 2. Poboљšano i održivo iskorišćavanje prirodnih potencijala (vode, šume, flora i fauna) 3. Bolja iskorišćenost putnog pravca Beograd – Sofija i graničnog prelaza Gradina 4. Privlačenje sredstava za rešenje infrastrukturnih problema - Korišćenje EU i republičkih fondova 5. Uspostavljanje dobre među-opštinske i prekogranične saradnje na projektima od zajedničkog interesa - bolje iskorišćavanje blizine industrijskih gradova – Pirot, Niš, Sofija 6. Pristup povoljnim kreditnim linijama za razvoj MSP i poljoprivrede 7. Privlačenje investicija u proizvodne i preradne kapacitete 8. Javno-privatna partnerstva 9. Stavljanje u funkciju napuštenih objekata 10. Poboљšanje dostupnosti usluga seoskom stanovništvu 11. Razvoj specijalizovane turističke destinacije koja je uključena u postojeće turističke ponude 12. Multifunkcionalni razvoj poljoprivrede i organske proizvodnje 13. Subvencionisane nabavke i povećanje subvencija za poljoprivrednu proizvodnju 14. Razvoj specijalnih programa za razvoj ruralnih sredina 15. Program optimalnijeg korišćenja zemljišnih površina 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Negativni demografski trendovi se nastavljaju (migracije, starenje stanovništva...) 2. Eroziје 3. Klimatske promene i vremenske nepogode – poplave, nepogode, suše... 4. Proces napuštanja poljoprivrednog zemljišta se nastavlja 5. Nezainteresovanost za očuvanje životne sredine 6. Nedostatak finansijskih sredstava 7. Slab finansijski potencijal poljoprivrednika za obnovom ili proširenjem proizvodnih delatnosti 8. Centralizacija nadležnosti i birokratski mehanizmi 9. Zakonska regulativa ne postoji, ne primenjuje se ili je na štetu ruralnih sredina 10. Opština nema mogućnost učešća u upravljanju Parkom prirode i SRP 11. Smanjenje ili ukidanje subvencija za poljoprivredu 12. Pogoršanje kreditne politike 13. Poljoprivreda nije atraktivna delatnost 14. Tržišna nestabilnost - nepostojanje garancije za cene poljoprivrednih proizvoda, niske otkupne cene, cenovni disbalansi, monopoli u otkupu, niže cene poljoprivrednih proizvoda iz EU 15. Ekonomska i politička stabilnost/nestabilnost – inflacija, ekonomska kriza

4. STRATEŠKI DOKUMENT

4.1. Vizija ruralnog razvoja

Dimitrovgrad – turistička destinacija u Istočnoj Srbiji sa očuvanom prirodom koja nudi izvanredne uslove za aktivan odmor i rekreaciju. Centar je proizvodnje i prerade organske hrane po kojoj je ovaj kraj nadaleko čuven. U gradu se skladno susreću tradicionalna i moderna kultura kroz brojne manifestacije koje organizuju gostoljubivi Dimitrovgrađani.

(Vizija je odlukom koordinacionog tima preuzeta iz Strategije održivog razvoja opštine Dimitrovgrad)

4.2. Prioriteti i ciljevi ruralnog razvoja

r.b.	Prioritet	Opšti ciljevi	Posebni ciljevi
1.	Poljoprivredna proizvodnja u funkciji ekonomskog razvoja	1.1. Razvoj ekonomski efikasne stočarske proizvodnje	Povećanje broja grla stoke kvalitetnog rasnog sastava
			Opremanje poljoprivrednih gazdinstava
			Povećanje broja robnih proizvođača u stočarstvu
			Stočarska proizvodnja usklađena sa propisima i standardima
			Regulisanje otkupa stočarskih proizvoda iz teško pristupačnih sela
		1.2. Pобољшanje rada i unapređenje efikasnosti poljoprivredne infrastrukture/logistike	Povećanje broja umatičenih grla stoke kroz efikasniji rad matične službe
			Obezbeđenje dobrog zdravstvenog stanja u stočarstvu kroz kvalitetan rad veterinarske službe
			Podizanje nivoa znanja i uvođenje novih poljoprivrednih praksi
		Jačanje postojećih i formiranje novih poljoprivrednih udruženja i zadruga	

			Opremanje opštinske pijace za plasman stočarskih proizvoda
		1.3. Optimalno i održivo korišćenje poljoprivrednog zemljišta	Uređenje zemljišnih knjiga i regulisanje imovinsko-pravnih odnosa
			Optimalno i održivo korišćenje opštinskog zemljišta
			Unapređenje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta
			Regulisanje pitanja navodnjavanja i odvodnjavanja na poljoprivrednom zemljištu
			Razvoj ekonomski isplativije biljne proizvodnje
			Podizanje količine i kvaliteta proizvedene stočne hrane
			1.4. Poljoprivredna proizvodnja i zanatstvo u funkciji proizvodnje i plasmana tradicionalnih proizvoda
		Razvoj organski sertifikovane proizvodnje	
		Multifunkcionalni razvoj poljoprivrede	
		Program pomoći nekomercijalnim i staračkim domaćinstvima	
2.	Diverzifikacija aktivnosti na selu	2.1. Razvoj seoskog turizma	Povećanje smeštajnih kapaciteta na turistički atraktivnim lokacijama
			Poboljšanje kvaliteta postojećih smeštajnih kapaciteta
			Postavljanje turističke signalizacije
			Izgradnja i uređenje turističkih lokacija – Izgradnja turističke infrastrukture u ruralnim područjima
			Jačanje kapaciteta turističke organizacije
			Promocija i prezentacije turističkih potencijala
			Valorizacija antropogenih

			vrednosti	
		2.2. Jačanje lovne privrede i ribolova	Uređenje i staranje o lovištima	
			Tehničko jačanje lovnog i ribolovačkih udruženja	
3.	Obnova i razvoj seoskih sredina	3.1. Komunalno i infrastrukturno opremanje seoskih sredina	Izrada prostorno-planske dokumentacije	
			Izgradnja novih i održavanje postojeće putne mreže	
			Izgradnja nove i poboljšanje kvaliteta postojeće vodovodne mreže	
			Rešavanje problema otpada u seoskim sredinama	
			Podizanje kvaliteta elektroenergetske mreže	
			Rekonstrukcija i održavanje javnih objekata	
			Staranje o dobrima u seoskim MZ	
			3.2. Jačanje društvenog života na selu	Poboljšanje funkcionisanja uslova zdravstva i obrazovanja
				Redovno i kvalitetno saobraćajno povezivanje seoskih sredina sa gradom
				Organizovanje i promocija manifestacija koje se održavaju u ruralnim predelima
			Redovno informisanje, sport i kultura	
			Povećanje bezbednosti i brige o starim i bolesnim	
4.	Održivo korišćenje prirodnih resursa	4.1. Očuvanje genetičkih resursa	Očuvanje genetičkih resursa u poljoprivredi	
			Reintrodukcija iščezlih vrsta	
		4.2. Očuvanje i povećanje šumskog fonda	Pošumljavanje i podizanje kvaliteta šuma	
			Podizanje novih šuma na goletima	
			Sertifikacija šuma	
		4.3. Očuvanje kvaliteta	Redovna kontrola vodnog	

		vodnih potencijala	režima
			Uređenje obala i čišćenje vodenih korita
			Poribljavanje vodenih tokova
		4.4. Očuvanje predela i prirodno značajnih područja	Očuvanje predeone raznovrsnosti
			Sprečavanje erozivnih procesa
			PP „Stara Planina“ postaje rezervat biosfere
			Staranje o predeonim celinama sa posebnim prirodnim vrednostima
			Očuvanje bogatstava i promocija graditeljskog i kulturno-istorijskog nasleđa

4.3. Prioritet 1 - Poljoprivredna proizvodnja u funkciji ekonomskog razvoja

Indikatori održivosti – Indikatori poljoprivrede i ruralnog razvoja, poglavlje 2.4.

- Udeo poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj površini
- Struktura poljoprivrednog zemljišta
- Stočni fond
- Udeo registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u ukupnom broju domaćinstava

Opšti cilj	Posebni ciljevi	Najvažnije akcije	Nivo važnosti
Razvoj ekonomski efikasne stočarske proizvodnje	Povećanje broja grla stoke kvalitetnog rasnog sastava Opremanje poljoprivrednih gazdinstava Povećanje broja robnih proizvođača u stočarstvu Stočarska proizvodnja usklađena sa propisima i standardima Regulisanje otkupa stočarskih proizvoda iz teško pristupačnih sela	Nabavka priplodnih grla Pomoć u opremanju i osavremenjavanju poljoprivrednih gazdinstava Tehničko jačanje preradnih kapaciteta Regresi za otkup mleka u teško dostupnim i udaljenim selima	5
Poboljšanje rada i unapređenje efikasnosti poljoprivredne infrastrukture/logistike	Povećanje broja umatičenih grla stoke kroz efikasniji rad matične službe Obezbeđenje dobrog zdravstvenog stanja u stočarstvu kroz kvalitetan rad veterinarske službe Podizanje nivoa znanja i uvođenje novih poljoprivrednih praksi Jačanje postojećih i formiranje novih poljoprivrednih udruženja i zadruga Opremanje opštinske pijace za plasman stočarskih proizvoda	Subvencionisanje rada matične i veterinarske službe Podizanje nivoa znanja proizvođača Rekonstrukcija Doma u Gornjem Krivodolu – Nastavna baza za planinsko stočarstvo	3

<p>Optimalno i održivo korišćenje poljoprivrednog zemljišta</p>	<p>Uređenje zemljišnih knjiga i regulisanje imovinsko-pravnih odnosa</p> <p>Optimalno i održivo korišćenje opštinskog zemljišta</p> <p>Unapređenje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta</p> <p>Regulisanje pitanja navodnjavanja i odvodnjavanja na poljoprivrednom zemljištu</p> <p>Razvoj ekonomski isplativije biljne proizvodnje</p> <p>Podizanje količine i kvaliteta proizvedene stočne hrane</p>	<p>Uređenje zemljišnih knjiga</p> <p>Regulisanje imovinsko pravnih odnosa</p> <p>Izdavanje poljoprivrednog zemljišta u zakup</p> <p>Privođenje zemljišta nameni</p> <p>Ispitivanje i podizanje kvaliteta zemljišta</p> <p>Osiguranje biljne proizvodnje</p> <p>Uređenje protivgradnih stanica</p>	<p>Najvažniji prioritet čija implementacija ne zavisi od OU</p>
<p>Poljoprivredna proizvodnja i zanatstvo u funkciji proizvodnje i plasmana tradicionalnih proizvoda</p>	<p>Valorizacija tradicionalne proizvodnje i proizvoda</p> <p>Razvoj organski sertifikovane proizvodnje</p> <p>Multifunkcionalni razvoj poljoprivrede</p> <p>Program pomoći nekomercijalnim i staračkim domaćinstvima</p>	<p>Zaštita geografskog porekla proizvoda i zaštita tradicionalnih proizvoda</p> <p>Razvoj organske biljne i stočarske proizvodnje</p> <p>Zasnivanje organske proizvodnje na delu državnog zemljišta</p>	<p>3</p>

Komentar: Proizvodnja hrane postala je jedan od centralnih problema čovečanstva. Poljoprivredna proizvodnja ne samo da osigurava biološku egzistenciju čoveka nego je još uvek i najvažnije zanimanje ljudi pošto se njome bavi oko dve trećine čovečanstva. Za građane opštine Dimitrovgrad poljoprivreda ima dvostruku ulogu, sa jedne strane pruža socijalnu sigurnost malim proizvođačima, a sa druge strane otvara mogućnost većim proizvođačima za ostvarivanje profita.

4.4. Prioritet 2 – Diverzifikacija aktivnosti na selu

Indikatori održivosti – Ekonomski indikatori, poglavlje 2.3.

- Fiskalni kapacitet opštine
- Step en aktivnosti – stopa zaposlenosti i nezaposlenosti
- Lokacijski koeficijent zapošljavanja
- Step en razvijenosti

Opšti cilj	Posebni ciljevi	Najvažnije akcije	Nivo važnosti
Razvoj seoskog turizma	Povećanje smeštajnih kapaciteta na turistički atraktivnim lokacijama Pобољшanje kvaliteta postojećih smeštajnih kapaciteta Postavljanje turističke signalizacije Izgradnja i uredjenje turističkih lokacija – Izgradnja turističke infrastrukture u ruralnim područjima Jačanje kapaciteta turističke organizacije Promocija i prezentacije turističkih potencijala Valorizacija antropogenih vrednosti	Rekonstrukcija i adaptacija zadružnog doma u selu Senokos Adaptacija planinarskog doma u selu Poganovo Rekonstrukcija starih seoskih kuća u etno domove za prihvаt gostiju Postavljanje saobraćajno – turističke signalizacije (putokazi, znakovi, panoi) Izgradnja turističkog kompleksа na Smilovskim jezerima Postavka info stuba i stalaka sa promotivnim materijalom na graničnom prelazu	4
Jačanje lovne privrede i ribolova	Uređenje i staranje o lovištima Tehničko jačanje lovnog i ribolovačkih udruženja	Izrada dve lovne osnove Izgradnja lovotehničkih objekata Podsticaj održavanju lovačkih i ribolovačkih manifestacija	3

Komentar: Adekvatni smeštajni kapaciteti su jedan od ključnih uslova za razvoj turizma i ostvarivanje konkurentske prednosti u turističkim destinacijama. Program razvoja i unapređenja smeštajnih

kapaciteta treba da omogući veći promet turista, odnosno veće prihode. Izgradnjom turističke infrastrukture u ruralnim područjima i postavljanjem adekvatne turističke signalizacije konvertovaće se postojeći prirodni i antropogeni resursi u turističke atrakcije, a sve u cilju poboljšanja kvaliteta Dimitrovgrada kao turističke destinacije.

4.5. Prioritet 3 – Obnova i razvoj seoskih sredina

Indikatori održivosti – Indikatori kvaliteta života, poglavlje 2.2.

- Dužina puteva u km/km²
- Broj domaćinstava sa sigurnim pristupom vodi
- Otpad po vrsti odlaganja
- Ukupna potrošnja energije podeljena po vrsti goriva
- Gustina naseljenosti
- Stanovništvo prema starosti

Opšti cilj	Posebni ciljevi	Najvažnije akcije	Nivo važnosti
Komunalno i infrastrukturno opremanje seoskih sredina	<p>Izrada prostorno-planske dokumentacije</p> <p>Izgradnja novih i održavanje postojeće putne mreže</p> <p>Izgradnja nove i poboljšanje kvaliteta postojeće vodovodne mreže</p> <p>Rešavanje problema otpada u seoskim sredinama</p> <p>Podizanje kvaliteta elektroenergetske mreže</p> <p>Rekonstrukcija i održavanje javnih objekata</p> <p>Staranje o dobrima u seoskim MZ</p>	<p>Izrada tehničke dokumentacije za rekonstrukciju lokalnih puteva</p> <p>Izgradnja novih i rekonstrukcija postojeće putne mreže</p> <p>Rekonstrukcija i dogradnja izvorišta „Prtopopinci“ i magistralnog cevovoda Prtopopinci – glavni rezervoar)</p> <p>Postavljanje tipskih kontejnera za plastiku, flase, kartonske ambalaze</p> <p>Program pomoći MZ u ruralnim sredinama</p>	5
Jačanje društvenog života na selu	<p>Poboljšanje funkcionisanja uslova zdravstva i obrazovanja</p> <p>Redovno i kvalitetno saobraćajno povezivanje seoskih sredina sa gradom</p> <p>Organizovanje i promocija manifestacija koje se održavaju u ruralnim predelima</p> <p>Redovno informisanje, sport i kultura</p>	<p>Formiranje mobilnog tima za pregled stanovništva u ruralnim predelima</p> <p>Obezbeđenje besplatnog prevoza starim i naknada prevoza učenicima</p> <p>Oživljavanje starih seoskih manifestacija, (narodni običaji, seoske slave, sabori)</p> <p>Obezbeđenje ogreva za socijalno ugrožene</p>	4

	Povećanje bezbednosti i brige o starim i bolesnim	korisnike Pomoć ugroženim porodicama	
--	--	--	--

Komentar: Dobra saobraćajna povezanost ruralnih područja sa opštinom Dimitrovgrad i susednim opštinama, izgradnja nove i poboljšanje postojeće vodovodne mreže, rešavanje problema otpada, obezbeđenje dostupnosti električne energije u seoskim domaćinstvima su jedna od osnovnih pretpostavki za poboljšanje uslova života i privređivanja na selu. Jačanjem društvenog života na selu povećala bi se motivacija za ostanak stanovništva na selu i došlo bi do poboljšanja kvaliteta života seoskog stanovništva.

4.6. Prioritet 4 – Održivo korišćenje prirodnih resursa

Indikatori održivosti – Indikatori životne sredine, poglavlje 2.1.

- Zemljišna struktura u opštini – udeo šuma
- Kvalitet vodenih tokova
- Zaštićene oblasti

Opšti cilj	Posebni ciljevi	Najvažnije akcije	Nivo važnosti
Očuvanje genetičkih resursa	Očuvanje genetičkih resursa u poljoprivredi Reintrodukcija iščezlih vrsta	Očuvanje genetičkih resursa u stočarstvu Reintrodukcija evropskog bizona - zebra	4
Očuvanje i povećanje šumskog fonda	Pošumljavanje i podizanje kvaliteta šuma Podizanje novih šuma na goletima Sertifikacija šuma	Sece obnavljanja i nege Sadnja sadnica na goletima Staranje o mladim zasadima Stvaranje preduslova za pošumljavanje	3
Očuvanje kvaliteta vodnih potencijala	Redovna kontrola vodnog režima Uređenje obala i čišćenje vodenih korita Poribljavanje vodenih tokova	Uređenje toka reke Nišave na potezu od Dimitrovgrada do granice Poribljavanje, odnosno obnova ribljeg fonda na Smilovskim jezerima Snimanje postojećeg stanja ribljeg fonda na teritoriji opštine Dimitrovgrad Poribljavanje reke Visočice potočnom pastrmkom	3

<p>Očuvanje predela i prirodno značajnih područja</p>	<p>Očuvanje predeone raznovrsnosti</p> <p>Sprečavanje erozivnih procesa</p> <p>PP „Stara Planina“ postaje rezervat biosfere</p> <p>Staranje o predeonim celinama sa posebnim prirodnim vrednostima</p> <p>Očuvanje bogatstava i promocija graditeljskog i kulturno-istorijskog nasleđa</p>	<p>Održavanje planinskih pilot pašnjaka u zaštićenim predelima - PP Stara planina, SPR Jerma</p> <p>Izrada tematske mape erozivnih područja</p> <p>Prenošenje nadležnosti i vlasništva Smilovskih jezera sa ZZ Stočar na opstinu</p> <p>Omogućavanje stalnog i neometanog pristupa do definisanih prirodno-vrednih lokaliteta</p>	<p style="text-align: center;">3</p>
--	--	---	---

Komentar: Očuvanje genetičkih resursa, reintrodukcija pojedinih izčezlih vrsta i očuvanje vodenih potencijala ima veliku važnost za razvoj ruralnih zajednica na lokalnu ali globalnu važnost u očuvanju čovečanstva. Očuvanjem predela i prirodno značajnih područja dobijamo celine koje održivom eksploatacijom mogu da postanu razvojni zamajac ruralnog područja.

5. AKCIONI PLAN

**Opština
Dimitrovgrad**

**Plan ruralnog razvoja
2012 – 2021**

Radna grupa za poljoprivrednu proizvodnju

Prioritet br.1. - Poljoprivredna proizvodnja u funkciji ekonomskog razvoja

Indikatori održivosti

Udeo poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj površini

Struktura poljoprivrednog zemljišta

Stočni fond

Udeo registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u ukupnom broju domaćinstava

Opšti cilj br.1.1.- Razvoj ekonomski efikasne stočarske proizvodnje

Br.	Posebni ciljevi <i>/merljivi/</i>	Aktivnosti/Projekti	Partneri <i>(identifikacija uloga i odgovornosti za svakog pojedinačnog partnera)</i>	Vremenski okvir <i>(vremenski okviri za svaki pojedinačni korak)</i>	Vrednost i izvor sredstava - opštinski budžet - ostali <i>(from and to Municipal Budget)</i>	Indikatori <i>(iz i ka izveštaju o održivosti)</i>
1.1.1.	Povećanje broja grla stoke kvalitetnog rasnog sastava	Nabavka priplodnih grla uključujući i robne kredite	Opština Dimitrovgrad – Odsek za poljoprivredu - (u daljem tekstu ODOP)	2012 – 2014	5.000.000,00 RSD/godišnje – Ukupna vrednost 2.000.000,00 – ODOP 3.000.000,00 - MTPVŠ	Broj nabavljenih grla stoke/godina
		Nabavka kvalitetnog semena bikova	ODOP Veterinarske ambulante i stanice odabrane na tenderu	2012 – 2014	1.000.000,00 RSD/godišnje – Opština Dimitrovgrad	Broj nabavljenih doza semena/godina Broj osemenjenih krava/godina
		Podsticaj nabavci pčelinjih društava	ODOP Udruženje pčelara „Dimitrovgrad	2012 – 2014	300,00 RSD/košnica – Opština Dimitrovgrad	Broj košnica/godina
1.1.2.	Opremanje poljoprivrednih gazdinstava	Pomoć u opremanju i osavremenjavanju poljoprivrednih gazdinstava	ODOP Fond za razvoj poljoprivrede	2012 - 2014	10.000.000,00 RSD/godišnje 5.000.000,00 – Fond 5.000.000,00 – MTPVŠ Procenjena ukupna vrednost aktivnosti - 100.000.000,00 RSD	Broj pomognutih gazdinstava/godina
		<i>Nabavka opreme i mehanizacije za poljoprivredna gazdinstva</i>				<i>Nabavljene mehanizacije/god</i> <i>Nabavljene opreme/godina</i>
		<i>Izgradnja stočarskih objekata i stočarskih pratećih objekata u ekonomskom dvorištu, uključujući i pomoć u nabavci građevinskog materijala za podizanje objekata u stočarstvu</i>				<i>Izgrađeno objekata/godina</i> <i>Izgrađeno pratećih objekata/godina</i>

		<i>Obezbeđenje kreditnih linija za poljoprivrednu opremu, dokumentaciju i građevinski materijal</i>				<i>Broj odobrenih poljoprivrednih kredita/godina</i>
		<i>Obezbeđenje projektne dokumentacije za objekte</i>				<i>Urađeno projektne dokumentacije/godina</i>
1.1.3.	Povećanje broja robnih proizvođača u stočarstvu	Subvencije registrovanim komercijalnim gazdinstava iz udaljenijih sela, a nosioc gazdinstva je do 50 god. starosti	ODOP	Posle 2014	10% - Opština Dimitrovgrad 90% - Nadležna Ministarstva i predpristupni fondovi	Broj ostvarenih subvencija/god.
1.1.4.	Stočarska proizvodnja usklađena sa propisima i standardima	Nabavka opreme u cilju poboljšanja sanitarnih uslova u proizvodnji uključujući i pomoć u obezbeđenju kreditnih linija za poboljšanje operativne, zdravstvene i higijenske ispravnosti u stočarskoj proizvodnji	ODOP Fond za razvoj poljoprivrede	2012 - 2014	5.000.000,00 RSD/godina 1.250.000,00 – ODOP 1.250.000,00 - MTPVŠ 2.500.000,00 – Proizvođači	Broj gazdinstava sa poboljšanim zdravstveno-higijenskim uslovima odgoja stoke/godina
		Tehničko jačanje preradnih kapaciteta u stočarstvu	ODOP Preradni kapaciteti u stočarstvu	2012 – 2014	15.000.000,00 RSD – MTPVŠ i predpristupni Fondovi	Preradni kapaciteti koji su poboljšali kvalitet proizvodnje
		Opremanje proizvođača sa kućnom preradom mleka	ODOP	2012 – 2014	500.000,00 RSD/proizvođač 250.000,00 RSD – MTPVŠ 250.000,00 – Proizvođači	Broj registrovanih proizvođača za kućnu preradu mleka
1.1.5.	Regulisanje otkupa stočarskih proizvoda iz teško pristupačnih	Regresi za otkup mleka u teško dostupnim i udaljenim selima	ODOP	2012 – 2014	1.000.000,00 RSD/godina - ODOP	Količina otkupljenog mleka/godina

	sela		ODOP Mlekare koje vrše otkup u udaljenim krajevima	2012 – 2014	1.000.000,00 RSD/godina - ODOP	Uređeno otkupnih stanica za mleko/godina
--	-------------	--	---	-------------	-----------------------------------	--

Opšti cilj br.1.2 – Pобољшanje rada i unapređenje efikasnosti poljoprivredne infrastrukture/logistike

Br.	Posebni ciljevi	Aktivnost	Partneri	Vremenski okvir	Vrednost i izvor sredstava - opštinski budžet - ostali	Indikatori
1.2.1.	Povećanje broja umatičenih grla stoke kroz efikasniji rad matične službe	Subvencionisanje rada matičnih službi za uvođenje u matični i proizvodni zapat	ODOP Matična služba	2012 - 2014	2.500.000,00 RSD/godina 500.000,00 – ODOP 2.000.000,00 – MTPVŠ	Broj umatičenih grla stoke/godina
1.2.2.	Obezbeđenje dobrog zdravstvenog stanja u stočarstvu kroz kvalitetan rad veterinarske službe	Subvencionisanje rada veterinarskih službi (oprema, gorivo) u cilju zaštite opštinskih grla	ODOP Veterinarske službe	2012 – 2014	5.000.000,00 RSD/godina – Ukupna vrednost akcije 1.000.000,00 RSD/godina – ODOP	Broj veterinarskih intervencija na terenu/godina
		Opremanje veterinarske službe	ODOP Veterinarske službe STAR Projekat	2012	1.000.000,00 RSD – Ukupna vrednost akcije 100.000,00 RSD – ODOP 900.000,00 RSD – STAR projekat	Specifikacija nabavljene opreme

		Projekat izgradnje stočnog groblja/jame <i>Faza 1 – Izrada projektne dokumentacije</i>	ODOP Nadležne stručne i inspeksijske službe	2014	Vrednost akcije treba da bude definisana projektnom dokumentacijom 10% - ODOP 90% - Nadležno ministarstvo	Izgrađeno i funkcionalno stočno groblje
1.2.3.	Podizanje nivoa znanja i uvođenje novih poljoprivrednih praksi	Podizanje nivoa znanja poljoprivrednih proizvođača	ODOP	2012 – 2014	1.500.000,00 RSD/godina – Ukupna vrednost 500.000,00 – ODOP 1.000.000,00 MTPVŠ	Broj organizovanih akcija edukacije i podizanja nivoa znanja/godina Broj učesnika na organizovanim akcijama/godina
		<i>Organizovanje radionica i treninga</i>				
		<i>Posete i učešće na sajmovim i izložbama</i>				
		<i>Studijske posete poljoprivrednih proizvođača zemlji i inostranstvu</i>				
		<i>Štampanje i distribucija štampanih materijala (brošure, bilteni, flajeri...)</i>	ODOP STAR Projekat	2012	5.000.000,00 RSD – STAR Projekat	Rekonstruisan Dom u Gornjem Krivodolu
		Rekonstrukcija Doma u Gornjem Krivodolu – Nastavna baza za planinsko stočarstvo	ODOP Poljoprivredna stručna služba	2012 – 2014	100.000 RSD/godina – ODOP	Broj poseta PSS farmama/godina
		Obezbeđenje stručne pomoći od strane poljoprivrednih službi	ODOP Udruženje pčelara „Dimitrovgrad“	2012 – 2014	200.000,00 RSD/godina - ODOP	Broj organizovanih edukativnih akcija/godina Broj učesnika/godina
Edukacija proizvođača u oblasti pčelarstva	ODOP Poljoprivredna udruženja Zemljoradničke zadruge	2012 – 2014	100.000,00 RSD/godina – Ukupna vrednost 50.000,00 – ODOP	Broj aktivnih poljoprivrednih udruženja Broj aktivnih		
Podrška poljoprivrednim udruženjima i zadrugama						
<i>Pomoć u formiranju poljoprivrednih udruženja i zadruga</i>						
1.2.4.	Jačanje postojećih i formiranje novih poljoprivrednih udruženja i zadruga	<i>Pomoć u radu postojećih poljoprivrednih udruženja i zadruga</i>				

		<i>Pomoć u tehničkom opremanju udruženja i zadruga</i>			50.000,00 – MTPVŠ	poljoprivrednih zadruga Broj farmera koji su članovi udruženja i zadruga
1.2.5.	Opremanje opštinske pijace za plasman stočarskih proizvoda	Projekat formiranja opštinske stočne pijace – <i>definisanje i uređenje prostora</i>	ODOP JP Komunalac	2013 - 2014	Vrednost akcije će definisati projektna dokumentacija 10% - ODOP 90% - Nadležna Ministarstva, Međunarodni Projekti, Predpristupna sredstva	Izgrađena stočna pijaca
		Uređivanje opštinske zelene pijace u cilju uspostavljanja svakodnevnog rada - <i>Definisanje lokacije, dobijanje dozvola, postavka tezgi...</i>	ODOP JP Komunalac	2013 - 2014	Vrednost akcije će definisati projektna dokumentacija 10% - ODOP 90% - Međunarodni Projekti, Predpristupna sredstva	Uređena opštinska zelena pijaca

Opšti cilj br.1.3. - Optimalno i održivo korišćenje poljoprivrednog zemljišta

Br.	Posebni ciljevi	Aktivnost	Partneri	Vremenski okvir	Vrednost i izvor sredstava - opštinski budžet - ostali	Indikatori
-----	-----------------	-----------	----------	-----------------	--	------------

1.3.1.	Uređenje zemljišnih knjiga i regulisanje imovinsko-pravnih odnosa	Uređenje zemljišnih knjiga	ODOP Sluzba za katastar	2014	100% - Nadležno Ministarstvo i IPA Fondovi	Zemljišne knjige su uređene
		Regulisanje imovinsko-pravnih odnosa	ODOP Sluzba za katastar	2014	100% - Nadležno Ministarstvo i IPA Fondovi	Broj rešenih slučajeva imovinsko-pravnih odnosa u slučajevima poljoprivrednog zemljišta/godina
		Komasacija	ODOP Sluzba za katastar Nadležno Ministarstvo	2014	100% Nadležno Ministarstvo i IPA Fondovi	Komasiranog zemljišta, ha
1.3.2.	Optimalno i održivo korišćenje državnog zemljišta	Privođenje nameni dela državnog poljoprivrednog zemljišta	ODOP	2012 - 2014	100% - Privatna inicijativa	Izdatog zemljišta u zakup/godina
		Izdavanje poljoprivrednog zemljišta	ODOP – Poljoprivredni proizvođači	2012 – 2014	100% - Interni trošak OD	Izdatog zemljišta u zakup/godina
		Izrada elaborata/projekta o spajanju državnih parcela	ODOP Sluzba za katastar	2013 – 2014	60.000 RSD/ha 10% vrednosti – ODOP 90% vrednosti – Drugi izvori finansiranja	ha zemljišta sa urađenim projektom o spajanju državnih parcela
		Grupisanje državnog zemljišta <i>Razgraničenje državnog zemljišta – rešenje imovinsko-pravnih odnosa sa ostalim vlasnicima</i>	ODOP Sluzba za katastar Vlasnici spornih parcela	2014	60.000 RSD za dve spojene parcele 10% vrednosti – ODOP 90% vrednosti – Drugi izvori finansiranja	Grupisanih državnih parcela Državnog zemljišta bez administrativnih sporova, ha
		Mapiranje državnog zemljišta -kartiranje i ucrtavanje kanala, puteva, zaštitnih pojaseva oko reka...	ODOP Nadležne stručne službe	2014	60.000 RSD po ha 10% vrednosti – ODOP 90% vrednosti – Drugi izvori finansiranja	Urađeno mapiranje državnog zemljišta

		Uređivanje prilaznih puteva do državnih parcela	ODOP JP Komunalac	Posle 2014	Vrednost akcije određuje urađen elaborat 10% vrednosti – ODOP 90% vrednosti – Drugi izvori finansiranja	km uređenih prilaznih puteva do državnih parcela
1.3.3.	Unapređenje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta	Ispitivanje kvaliteta zemljišta (svi elementi)	ODOP Poljoprivredna stručna služba Privatna inicijativa	2012 - 2014	500.000,00 RSD/godina (200-250 analiza) 100% vrednosti akcije pokriva MTPVŠ	Ispitanog zemljišta ha/god
		Podizanje kvaliteta zemljišta <i>Kalcifikacija zemljišta</i> <i>Fosfatizacija zemljišta</i> <i>Humizacija zemljišta</i>	ODOP Privatna inicijativa	2012 – 2014	<i>Kalcifikacija – 20.000,00 RSD/ha -100% vrednosti pokriva MTPVŠ</i> <i>Humizacija – 50.000,00 RSD/ha – 100% vlasnici zemljišta</i> <i>Fosfatizacija – 200.000,00 RSD/ha – 50% vlasnici zemljišta, 50% drugi izvori finansiranja</i>	Zemljišta sa podignutim kvalitetom, ha/god
		Ispitivanje postojanja opasnih i štetnih materija u poljoprivrednom zemljištu i vodi za navodnjavanje i određivanje zaštitne sanitarne zone oko puteva ispitivanjem zemljišta na teške metale	ODOP Ovlašćena laboratorija	2013 – 2014	100.000,00 RSD/godišnje – Opština Dimitrovgrad	Definisani sadržaj opasnih i štetnih materija kao i teških metala Određene zaštitne sanitarne zone
		Rekultivacija i privođenje nepoljoprivrednog zemljišta u poljoprivredno	ODOP Privatna inicijativa	Posle 2014.	Vrednost projekta rekultivacije će biti određena projektnom dokumentacijom	Rekultivisanog zemljišta, ha

1.3.4.	Regulisanje pitanja navodnjavanja i odvodnjavanja na poljoprivrednom zemljištu	Izrada projekta navodnjavanja i odvodnjavanja za Zabrdje i Ponišavlje <i>Faza 1. Izrada idejnog projekta</i> <i>Faza 2. Izrada glavnog projekta</i>	ODOP	Posle 2014	Faza 1. – 150.000,00 RSD Faza 2. – 1.000.000,00 RSD 100% - Drugi izvori finansiranja – Ministarstva, Fondovi, Međunarodni projekti i Predpristupna sredstva	Urađen projekat navodnjavanja i odvodnjavanja na teritoriji opštine Dimitrovgrad
		Čišćenje i uređenje postojećih kanala za odvodnjavanje -rekonstrukcija odvodne mreže	ODOP JKP	2013 - 2014	500 RSD/ iznetom m3 50% - Vlasnici parcela 50% - ODOP	km očišćenih i uređenih kanala za odvodnjavanje/god.
1.3.5.	Razvoj ekonomski isplativije biljne proizvodnje (razvoj voćarstva, povrtarstva, lekovito i aromatično bilje itd.)	Pomoć u razvoju biljne proizvodnje i prerade <i>Obezbeđenje povoljnih kreditnih linija za razvoj biljne proizvodnje</i> <i>Nabavka sadnica</i> <i>Sistemi za navodnjavanje</i> <i>Podrška uspostavljanju mini kapaciteta za preradu</i>	ODOP Fond za razvoj poljoprivrede	2012 – 2014	50.000.000,00 RSD – Ukupna vrednost 1.000.000,00 RSD/godina – ODOP 3.000.000,00 – MTPVŠ 3.000.000,00 – Privatna inicijativa 10.000.000,00 – Drugi izvori finansiranja	Broj (ili iznos) dobijenih subvencija/godina Broj (iznos) dobijenih kreditnih linija/godina
		Osiguranje biljne proizvodnje	ODOP Osiguravajuća društva	2012 – 2014	5.000.000,00 RSD/godina 3.000.000,00 – ODOP 2.000.000,00 – MTPVŠ	Broj odobrenih zahteva za osiguranjem/godina
		Uređenje protivgradnih stanica	ODOP Poljoprivredni proizvođači/ang ažovani strelci	2012 – 2014	500.000 RSD/godina – ODOP	Broj intervencija u protivgradnoj zaštiti/godina Uređeno protivgradnih

						stanica
1.3.6.	Podizanje količine i kvaliteta proizvedene stočne hrane	Podizanje kvaliteta pašnih i livadskih površina <i>-Nabavka kvalitetnog semena</i> <i>-Meliorativne mere na travnjacima</i> <i>-Agrotehničke mere na travnjacima</i>	ODOP Poljoprivredni proizvođači	2012 - 2014	1.000.000,00 RSD/godina – Projekti MPTVŠ 5.000.000,00 – Međunarodni projekti, predpristupna sredstva EU	Travne površine koje se kultiviraju, ha/godina

Opšti cilj br.1.4 - Poljoprivredna proizvodnja i zanatstvo u funkciji proizvodnje i plasmana tradicionalnih proizvoda

Br.	Posebni ciljevi	Aktivnost	Partneri	Vremenski okvir	Vrednost i izvor sredstava - opštinski budžet - ostali	Индикатори
1.4.1.	Valorizacija tradicionalne proizvodnje i proizvoda	Zaštita geografskog porekla proizvoda i zaštita tradicionalnih proizvoda	ODOP STAR Projekat Privatna inicijativa	2012 - 2014	100.000,00 RSD/proizvodu – ODOP 1.000.000,00 RSD/proizvodu - MPTŠV 5.000.000,00 – Ukupna vrednost aktivnosti	Broj proizvoda sa zaštićenim geografskim poreklom Broj zaštićenih tradicionalnih proizvoda
		Promocija proizvoda za zaštićenim geografskim poreklom i tradicionalnih proizvoda	ODOP STAR Privatna inicijativa TOZ	2013 – 2014	1.000.000,00 RSD – Međunarodno donirani projekti	Broj promotivnih aktivnosti/godina
1.4.2	Razvoj organski	Razvoj organske biljne proizvodnje	OD – Odsek za poljoprivredu	2012 - 2014	50.000,00 RSD/godina – OD	Organski sertifikovane

	sertifikovane proizvodnje		Privatna inicijativa		100.000,00 RSD/godina – MTPVŠ	zemljišne površine, ha/godina
		Razvoj organske stočarske proizvodnje	OD – Odsek za poljoprivredu Privatna inicijativa	2012 - 2014	50.000,00 RSD/godina – OD 100.000,00 RSD/godina – MTPVŠ	Broj sertifikovanih grla stoke/godina
		Zasnivanje organske proizvodnje na delu državnog zemljišta – <i>Obezbeđenje zakupa poljoprivrednog zemljišta za organsku proizvodnju</i>	ODOP Privatna inicijativa	2012 - 2014	50.000,00 RSD/godina – ODOP 100.000,00 RSD/godina - MTPVŠ	Organski sertifikovane zemljišne površine, ha/godina
1.4.3.	Multifunkcionalni razvoj poljoprivrede	Projekat očuvanja zanatstva - Izgradnja i opremanje zanatskih radionica - Promocija i plasman zanatskih proizvoda - Razvoj centra za stare zanate	ODOP Privatna inicijativa TOZ	2013 - 2014	1.000.000,00 RSD po radionici 10.000.000,00 RSD – Ukupna vrednost akcije Izvor finansiranja: ODOP MTPVŠ IPA Fondovi Privatna inicijativa	Broj otvorenih zanatskih radionica Broj organizovanih promocija zanatskih proizvoda/godina
1.4.4.	Program pomoći nekomercijalnim i staračkim domaćinstvima	Subvencionisanje nekomercijalnih domaćinstava	ODOP	Posle 2014	ODOP Nadležno ministarstvo Pristupni fondovi EU	Broj staračkih i nekomercijalnih gazdinstava uključenih u program/godina Broj projekata namenjen staračkim i nekomercijalnim gazdinstvima u ruralnim sredinama

Opština Dimitrovgrad

Plan ruralnog razvoja 2012 – 2021

Radna grupa za Diverzifikaciju aktivnosti na selu

Prioritet br 2. - Diverzifikacija aktivnosti na selu

Indikatori održivosti

Fiskalni kapacitet opštine
 Stepen aktivnosti – stopa zaposlenosti i nezaposlenosti
 Lokacijski koeficijent zapošljavanja
 Stepen razvijenosti

Opšti cilj 2.1. - Razvoj seoskog turizma

No.	Posebni ciljevi	Aktivnost	Partneri	Vremenski okvir	Vrednost i izvor sredstava	Indikatori
2.1.1.	Povećanje smeštajnih	Rekonstrukcija i adaptacija zadružnog doma u selu Senokos – Planinarski dom	Opština Dimitrovgrad, Turistička	2012	7.500.000,00 RSD - 100% vrednosti - STAR projekat	Zadružni dom pretvoren u objekat za smeštaj i

	kapaciteta na turistički atraktivnim lokacijama		organizacija Dimitrovgrad (u daljem tekstu TOD), STAR projekat			ishranu tipa Planinarski dom sa 24 ležaja
		Adaptacija planinarskog doma u selu Poganovo	Opština Dimitrovgrad, Planinarsko društvo, Dimitrovgrad	2012	2.000.000,00 RSD - 90% - Projekat prekogranične saradnje 10% - Opština Dimitrovgrad	Planinarski dom u selu Poganovo je adaptiran
2.1.2.	Poboljšanje kvaliteta postojećih smeštajnih kapaciteta	Rekonstrukcija starih seoskih kuća u etno domove za prihvata gostiju	Opština Dimitrovgrad, TOD, Privatna inicijativa	2013-2014	1.000.000,00 RSD/godišnje 100% vrednosti - Vlasnici objekata Drugi izvori finansiranja - IPA fondovi	Broj kategorisanih smeštajnih kapaciteta Struktura kategorisanih smeštajnih kapaciteta
2.1.3.	Postavljanje turističke signalizacije	Izrada dokumentacije za postavljanje saobraćajno – turističke signalizacije	TOD Ovlašćene organizacije	2012	400.000,00 RSD – Opština Dimitrovgrad	Urađena dokumentacija za postavljanje saobraćajno-turističke signalizacija
		Postavljanje saobraćajno – turističke signalizacije (putokazi, znakovi, panoi) <i>Potez – Poganovo</i> <i>Potez - Stare Planine</i> <i>Potez – Smilovska jezera</i> <i>Potez - Burel</i>	Opština Dimitrovgrad, TOD	2012 – 2014	1.000.000,00 RSD – Nadležna Ministarstva, Pristupni fondovi, MDGIF Projekat	Postavljen broj znakova i panoa
2.1.4.	Izgradnja i uredjenje turističkih lokacija – Izgradnja	Izgradnja turističkog kompleksa na Smilovskim jezerima	Opština Dimitrovgrad, JP Komunalac TOD	2014	Vrednost projekta će biti definisana nakon izrade projektne planske dokumentacije	Izgrađen turistički kompleks na jezerima – Izvršenih akcija na Smilovskim

	turističke infrastrukture u ruralnim područjima				Opština Dimitrovgrad, MERR, MPTŠV NIP IPA fondovi Javno Privatno Partnerstvo	jezerima
		Projekat uređenja Petrlaške pećine <i>Izrada prostorno planske dokumentacije Faza I - Otvaranje ulaza za posetioce</i>	Opština Dimitrovgrad, TOD Zavod za zaštitu prirode	2015	300.000,00 RSD – Izrada prostorno planske dokumentacije – Opština Dimitrovgrad Opština Dimitrovgrad, MERR, MTPVŠRS IPA fondovi	Petrlaška pećina otvorena za posetioce
		Turističko uređenje Specijalnog rezervata prirode Jerma - izgradnja eko staza i staza za panoramsko razgledanje	Opština Dimitrovgrad, TOD Zavod za zaštitu prirode	2014 - 2015	2.000.000,00 RSD – Nadležna Ministarstva i Pristupni Fondovi	Dužina izgrađenih staza
		Uređenje prostora za paintball centar <i>Faza 1 - Izrada projektne dokumentacije</i>	Opština Dimitrovgrad, Sportski Savez	Posle 2016	Vrednost projekta će definisati idejni projekat Izvor finansiranja: IPA fondovi	Funkcionalan teren za paintball
		Projekat osposobljavanje vojnih karaula za prihvatanje turista i održavanja škola u prirodi – <i>Faza 1 - Izrada projektne dokumentacije</i>	Opština Dimitrovgrad, TOD	Posle 2016	Vrednost projekta će odrediti projektne dokumentacija	Broj osposobljenih karaula za prihvatanje turista i održavanje škola u prirodi
2.1.5.	Jačanje kapaciteta turističke organizacije	Otvaranje info centra na graničnom prelazu	Opština Dimitrovgrad, TOD	Posle 2014	10% - Opština Dimitrovgrad, 90% - Ostali izvori finansiranja – Nadležna Ministarstva, IPA fondovi	Otvoren Info centar

		Povećanje broja stručnog kadra unutar turističke organizacije	Opština Dimitrovgrad, TOD	2012 – 2014	100% - Opština Dimitrovgrad	Broj zaposlenih u turističkoj organizaciji
		Otvaranje prodavnice suvenira u kojoj bi se nalazio i promotivni materijal	Opština Dimitrovgrad, TOD	2013 – 2014	1.000.000 RSD/godina - Opština Dimitrovgrad	Otvorena prodavnica suvenira
2.1.6.	Promocija i prezentacija turističkih potencijala	Unapređenje web prezentacija	Opština Dimitrovgrad, TOD	2012 - 2014	100% - Interni trošak Turističke organizacije	Ažuriran web site
		Učešće na domaćim i inostranim sajmovima turizma	Opština Dimitrovgrad, TOD Turistička organizacija Srbije	2012 - 2014	400.000,00 RSD/godina - TOD Drugi izvori: Projekti razvoja turizma – različiti finansijeri i donatori	Učešća na domaćim i inostranim sajmovima/godina
		Izrada promo materijala	Opština Dimitrovgrad, TOD	2012 - 2014	200.000,00 RSD/godina 100% opština Dimitrovgrad/TOD	Urađenih promo materijala/godina
		Postavka info stuba i stalaka sa promotivnim materijalom na graničnom prelazu	TOD Turistička organizacija Srbije	2012 – 2013	1.000.000,00 RSD – Turistička organizacija Srbije TO Dimitrovgrad – promotivni materijali	Postavljen info stub na graničnom prelazu
		Postavka bilborda na graničnom prelazu	TOD Turistička organizacija Srbije	2012 – 2013	800.000,00 RSD – Turistička organizacija Srbije	Postavljen bilbord na graničnom prelazu
2.1.7.	Valorizacija antropogenih vrednosti	Restauracija kulturno istorijskih spomenika (seoske česme, obročni krstovi...)	Opština Dimitrovgrad, TOD JP Komunalac	Posle 2014	100.000 RSD/godina - Opština Dimitrovgrad	Broj restauriranih kulturno-istorijskih spomenika
		Uređenje arheološkog lokaliteta „VIA MILITARIS“ u selu Gradinje	Opština Dimitrovgrad, TOD Zavod za zaštitu	Posle 2014	Vrednost akcije definiše projektna dokumentacija	Arheološki lokalitet „Via Militaris“ je osposobljen za posetioce

			spomenika		
--	--	--	-----------	--	--

Opšti cilj 2.2. – Jačanje lovne privrede i ribolova

Н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временск и оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали (фром анд то Муниципал Буџет)	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
2.2.1.	Уређење и старanje о лoвиштима	Izrada dve lovne osnove	LU Vidlic	2012	450.000 RSD - Lovački Savez Srbije	Urađene dve lovne osnove
		Uvođenje jarebice kamenjarke u lovište	LU Vidlič	2013 – 2016	1.200.000,00 RSD – LU Vidlic	Broj unetih jarebica kamenjarki u lovište
		Poboljšanje populacija gajenih vrsta divljači -Sprečavanje lovokrađe -Smanjenje broja predatora -Ishrana divljači	LU Vidlič	2012 – 2014	600.000 RSD/godišnje LU Vidlic	Brojno stanje divljači u lovištu/godina
		Prebrojavanje i kontrola brojnog stanja divljači	LU Vidlič	2012 – 2014	100% Interni trosak – LU Vidlič	Brojno stanje divljači u lovištu/godina
		Ograđivanje lovišta na potezu Greben planine u cilju stvaranja komercijalnog lovišta	LU Vidlič	Posle 2014	Izvor finansiranja: Nadležna Ministarstva i IPA fondovi	Ograđeno lovište na potezu Greben planine
		Postavljanje čeka i drugih lovačkih objekata	LU Vidlič	2013 – 2014	1.600.000,00 RSD – sedam do osam objekata prosečne	Broj postavljenih lovačkih objekata

					vrednosti 200.000 RSD - Međunarodni projekti i pristupna sredstva EU	
		Izgradnja lovačke kuće, bungalova i lovačkih objekata	LU Vidlič	Posle 2014	5.000.000 RSD – Ukupna vrednost akcije - Međunarodni projekti i pristupna sredstva EU	Izgrađen lovački kompleks sa lovačkom kućom i bungalovima
		Izgradnja lovotehničkih objekata u lovnom reviru Prelesje	ŠG Pirot	2012 – 2014	100% vrednosti – ŠG Pirot	Broj izgrađenih lovotehničkih objekata u reviru Prelesje
		<i>Izgradnja visoke zatvorene čeke</i>		2012	190.000,00 RSD	
		<i>Hranilište za jelensku divljač – dva komada</i>		2012 – 2013	80.000,00 RSD	
		<i>Hranilište za divlje svinje</i>		2012	30.000,00 RSD	
		<i>Visoka otvorena čeka</i>		2012	40.000,00 RSD	
		<i>Hranilište za srneću divljač – dva komada</i>		2012 – 2013	60.000,00 RSD	
2.2.2.	Tehničko jačanje lovnog i ribolovačkih udruženja	Organizacija takmičenja u ribolovu -Kup Srbije, -Memorijalni kup Čika Monja	Opština Dimitrovgrad SRK Karp Savez Ribolovaca Srbije	2012 – 2014	150.000 RSD/godina / takmicenje 40.000 RSD – OD 110.000 RSD – SRK Karp i donatori	Broj organizovanih takmičenja u ribolovu/godina
		Takmičenje u kuvanju riblje čorbe / Caribrodsko Kotle	Opština Dimitrovgrad SRK Karp	2012 – 2014	150.000 RSD/godina 25.000 RSD – OD 125.000 RSD – SRK Karp i donatori	Organizovano takmičenje u kuvanju riblje čorbe Broj učesnika/godina
		Organizovanje međunarodnog ribolovačkog kampa za decu – edukacija i dečija takmičenja	Opština Dimitrovgrad SRK Karp	2012 – 2014	60.000 RSD/godina – OD	Organizovan međunarodni ribolovački kamp

		Podizanje ribolovačke kućice i uređenje prostora oko nje	Opština Dimitrovgrad SRK Karp	2012 – 2014	1.500.000,00 RSD Nadležno Ministarstvo, Pristupni fondovi	Podignuta ribolovačka kuća
		Podsticaj odstrelu predatora - Nagradjivanje za odstrel sakala, kuna belica i kreja	Opština Dimitrovgrad LU Vidlic	2012 – 2014	2000,00 RSD – šakal 1000,00 RSD – kuna 200,00 RSD – kreja 100% - OD	Broj odstreljenih predatora/godina
		Podrška održavanju lovačkih manifestacija	Opština Dimitrovgrad LU Vidlic	2012 - 2014	150.000 RSD/godina 75.000 RSD – OD 75.000 RSD - Sponzori	Održana lovačka manifestacija/godina

Opština Dimitrovgrad

Plan ruralnog razvoja 2012– 2021

Radna grupa za obnovu i razvoj seoskih sredina

Prioritet br. 3 - Obnova i razvoj seoskih sredina

Indikatori

Dužina puteva u km/km²
Broj domaćinstava sa sigurnim pristupom vodi
Otpad po vrsti odlaganja
Ukupna potrošnja energije podeljena po vrsti goriva

Gustina naseljenosti
Stanovništvo prema starosti

Opšti cilj br 3.1. - Komunalno i infrastrukturno opremanje seoskih sredina

Н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временск и оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали (фром анд то Муниципал Будџет)	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
3.1.1.	Izrada prostorno-planske dokumentacije	Izrada tehničke dokumentacije za rekonstrukciju lokalnih puteva	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	7.500.000,00 RSD OU Dimitrovgrad, Nadležna Ministarstva	Urađeno tehničke dokumentacije/god.
3.1.2.	Izgradnja novih i održavanje postojeće putne mreže	Rekonstrukcija lokalnog putnog pravca Trnsko Odorovci - Kusa vrana, dužina 6 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	66.300.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad	Rekonstruisan lokalni putni pravac Trnsko Odorovci – Kusa Vrana
		Izgradnja puta R 121 - Kamenica – Senokos, dužina 5 km	OU Dimitrovgrad JP Putevi Srbije	2012 - 2014	118.525.000,00 RSD OU Dimitrovgrad, Nadležna Ministarstva	Izgrađen put R121 – Kamenica – Senokos
		Rekonstrukcija lokalnog puta Prtopopinske vodenice – Mazgoš, dužina 4,5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	43.120.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad	Rekonstruisan lokalni put Prtopopinske vodenice – Mazgoš
		Rekonstrukcija lokalnog putnog pravca Radejna – Petraš, Dužina 4 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	34.540.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad	Rekonstruisan lokalni put Radejna – Petraš
		Rekonstrukcija puta R244 -Gornja Nevlja, Dužina 2,5 km	OU Dimitrovgrad, JP Putevi Srbije,	2012 - 2014	21.973.000,00 RSD OU Dimitrovgrad, Nadležna Ministarstva	Rekonstruisan putni pravac R 244 – Gornja Nevlja
		Rekonstrukcija lokalnog puta Beleš-Prača-Borovo – Skrvenica, dužina 20 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	196.075.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad	Rekonstruisan lokalni putni pravac Beleš – Prača – Borovo – Skrvenica

Rekonstrukcija lokalnog puta Željuša-Banski dol – Poganovo, Dužina 15 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	135.300.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad	Rekonstruisan lokalni putni pravac Željuša – Banski dol – Poganovo
Deonica lokalni put - Poganovski manastir – Poganovo – Dragovita, Dužina 8 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014		Uređena deonica lokalnog puta Poganovski manastir – Poganovo - Dragovita
Deonica lokalni put – Željuša – Grapa, Dužina 3.5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	36.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica lokalnog puta Željuša – Grapa
Deonica lokalni put – Banjski Dol – Borovsko Polje (farma), Dužina 4 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	50.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica lokalnog puta Banjski Dol – Borovsko Polje (farma)
Deonica puta R 244 – Gornja Lukavica, Dužina 3 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	20.000.000,00 RSD OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 244 – Gornja Lukavica
Deonica puta R 244 – Slivnica, dužina 1,5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	15.500.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 244 - Slivnica
Deonica puta R 244 – Vrezar, Dužina 2 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	21.500.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 244 – Vrezar
Deonica puta R 244 – Bilo, Dužina 4 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	37.500.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 244 – Bilo
Deonica puta M1 12 – Goindol , dužina 1 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	2.800.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta M1 12 – Goindol
Deonica puta Dimitrovgrad – Željuša, dužina 3 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	52.500.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica puta Dimitrovgrad – Željuša

Deonica puta Dimitrovgrad – Gradinje, dužina 3 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	27.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica puta Dimitrovgrad - Gradinje
Deonica puta M1 12 – Gornje Gradinje, dužina 1.5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	12.500.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica puta M1 12 – Gornje Gradinje
Deonica puta Gradinje – Bačevo, dužina 4 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	36.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica puta Gradinje - Bačevo
Deonica puta Dimitrovgrad – Paskašija, dužina 4 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	36.300.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica puta Dimitrovgrad – Paskašija
Deonica puta Smilovci – Odorovci – Gulenovci, dužina 5,5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	14.200.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica puta Smilovci – V.Odorovci – Gulenovci
Deonica puta R 121 – Savat 1 – Prtopopinske Vodenice, dužina 3 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	25.700.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 121 – Savat 1 – Prtopopinske Vodenice
Deonica Mazgoš – Brebevnica, dužina 2 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	18.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Uređena deonica Mazgoš – Brebevnica
Deonica puta R 121 – Prtopopinci, dužina 1 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	3.700.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica R 121 – Prtopopinci
Deonica puta R 121 – Mojinci, dužina 0,5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	4.500.000,00 RSD OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 121 – Mojinci
Deonica puta R 121 – Vlkovija, dužina 0.5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	5.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 121 – Vlkovija
Deonica puta D.Krivodol – G.Krivodol, dužina 2,5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	25.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta D.Krivodol – G.Krivodol

		Deonica puta R 121 – Boljevdol, dužina 2 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	20.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad, Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 121 – Boljevdol
		Deonica R 121 – Bračevci, dužina 1,5 km	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	13.500.000,00 RSD - OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva	Uređena deonica puta R 121 – Bračevci
3.1.3.	Izgradnja nove i poboljšanje kvaliteta postojeće vodovodne mreže	Izrada planske dokumentacije za vodosnabdevanje pojedinih MZ u ruralnim područjima	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2012 – 2014	300.000,00 RSD po urađenoj dokumentaciji - MZ i OU Dimitrovgrad	Broj urađenih planskih dokumenata
		Izgradnja vodozahvata sa rezervoarom na izvorištu „Dunav“ sa vodovodom do seoskog vodovoda u selu Senokos	OU Dimitrovgrad JP Komunalac Izvođač odabran na tenderu	2012	2.850.000,00 RSD – STAR Projekat	Izgrađen vodozahvat sa rezervoarom na izvorištu „Dunav“ sa vodovodom do seoskog vodovoda u selu Senokos
		Rekonstrukcija i dogradnja izvorišta „Prtopopinci“ i magistralnog cevovoda Prtopopinci – glavni rezervoar)	OU Dimitrovgrad JP Komunalac Izvođač odabran na tenderu	2012	73.337.000,00 RSD	Rekonstruisano i dograđeno izvorište „Prtopopinci“ i magistralni cevovod Prtopopinci – glavni rezervoar
		<i>Deonica II</i>			42.227.000,00 RSD	
<i>Deonica IV</i>	31.110.000,00 RSD					
3.1.4.	Rešavanje problema otpada u seoskim sredinama	Prikupljanje otpada u prigradskim sredinama / Gradinje, Lukavica, Beles, Zeljusa i Gojin Do	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2012 – 2014	100% - JP Komunalac od naplate komunalnih usluga	Količina sakupljenog otpada/godina
		Podela kanti, zapremine 120 l, u prigradskim/seoskim sredinama	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2012 – 2014	4.000.000,00 RSD - JP Komunalac od naplate komunalnih usluga	Broj podeljenih kanti u prigradskim sredinama
		Postavljanje tipskih kontejnera za plastiku, flase, kartonske ambalaze	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2012 – 2014	2.000.000,00 RSD - JP Komunalac od naplate komunalnih usluga	Broj postavljenih tipskih kontejnera/godina

		Edukacija za kompostiranje i raspodela mini kompostera po domacinstvima	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2013	300.000,00 RSD – edukacija 100.000,00 RSD po komposteru 100% - Republicki Fond za zastitu zivotne sredine / jednokratna akcija	Broj postavljenih kompostera
		Provera stanja saniranih deponija	OU Dimitrovgrad Inspeksijske službe	2012 – 2014	Redovne aktivnosti – Interni trošak	Obilazaka terena/godina
		Saniranje divljih deponija – potez Zabrđa	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2012 – 2014	1.000.000 RSD/godina – Ministarstvo za zaštitu životne sredine	Broj saniranih divljih deponija/godina
		Postavljanje kontejnera u regionu Zabrđa	OU Dimitrovgrad JP Komunalac	2012 – 2014	1.500.000,00 RSD 50 kontejnera – 30.000 RSD/po kontejneru 20% vrednosti - Opština 80% vrednosti - Ministarstvo	Broj postavljenih kontejnera u regionu Zabrđa
3.1.5.	Podizanje kvaliteta elektroenergetske mreže – Da li ima neke nove izgradnje, zamene drvenih stubova i sl.	Održavanje i servisiranje elektroenergetske mreže u ruralnim područjima	OU Dimitrovgrad, Elektroprivreda	2012 - 2014	5.000.000,00 OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva, Elektroprivreda	Broj izvršenih intervencija/godina
		Rekonstrukcija elektromreže	OU Dimitrovgrad, Elektroprivreda	2012 - 2014	10.000.000,00 OU Dimitrovgrad, Nadležna ministarstva, Elektroprivreda	Rekonstruisano elektromreže/godina

		Izgradnja dodatnih trafostanica	OU Dimitrovgrad, Elektroprivreda	2012 - 2014	10.000.000,00 OU Dimitrovgrad Nadležna Ministarstva, Elektroprivreda	Izgrađeno dodatnih trafostanica/godina
3.1.6.	Rekonstrukcija i održavanje javnih objekata	Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju postojećih domova kulture i zadružnih domova u MZ - 11 objekata	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	2.000.000,00 RSD - 100% - OU Dimitrovgrad	Broj objekata sa projektom dokumentacijom za rekonstrukciju/godini
3.1.7.	Staranje o dobrima u seoskim MZ	Program pomoći MZ u ruralnim sredinama	OU Dimitrovgrad JP KOMunalaca	2012 – 2014	5.000.000,00 RSD/god. – OU Dimitrovgrad	Broj izvršenih intervencija u seoskim MZ
		<i>Servisiranja i popravke vodovoda</i>				
		<i>Održavanje atarskih puteva</i>				
		<i>Održavanje lokalnih puteva</i>				
<i>Uređenje mesnih kancelarija</i>						

Opšti cilj br 3.2. - Jačanje društvenog života na selu

Н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временск и оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали (фром анд то Муниципал Бџџет)	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
3.2.1.	Poboljšavanje	Formiranje mobilnog tima za pregled stanovništva u ruralnim predelima	Dom Zdravlja	2012 – 2014	100% interni trošak Doma Zdravlja	Formiran mobilni tim za pregled

	funkisanja uslova zdravstva i obrazovanja					stanovništva u ruralnim sredinama	
		Sistematski pregledi seoskog stanovništva	Dom Zdravlja	2012 – 2014	100% Interni trošak Doma zdravlja	Broj izvršenih sistematskih pregleda/godina	
		Projekat Škola u prirodi	Osnovna škola Moše Pijade	2012 – 2013	4.000.000 RSD – Ministarstvo Prosvete		
		<i>Uređenje fasade škole</i>				Uređena fasada škole	
		<i>Uređenje školskog dvorišta</i>				Uređeno školsko dvorište	
		<i>Sređivanje prostorija</i>				Uređene prostorije škole	
		<i>Opremanje prostora</i>		Opremljen prostor			
	Izgradnja fiskulturne sale u Željuši	Osnovna škola Moše Pijade Vrtic -	2012 – 2013	11.500.000,00			
3.2.2.	Redovno i kvalitetno saobraćajno povezivanje seoskih sredina sa gradom	Obezbeđenje besplatnog prevoza starim licima	OU Dimitrovgrad	2012 - 2014	2.000.000,00 RSD/godina – OU Dimitrovgrad	Broj starih lica koji koriste uslugu/godina	
		Naknada za prevoz učenika	OU Dimitrovgrad	2012 – 2014	1.750.000,00 RSD/god. – OU Dimitrovgrad	Broj dece koja koriste uslugu/godina	
3.2.3.	Organizovanje i promocija manifestacija koje se održavaju u ruralnim predelima	Uvođenje kulturno-zabavnih sadržaja u ruralnim područjima – pet prigradskih sela	OU Dimitrovgrad MZ	2012 - 2014	120.000,00 RSD/godina – OU Dimitrovgrad	Broj podržanih kulturno zabavnih sadržaja u pet prigradskih sela/godina	
		Oživljavanje starih seoskih manifestacija, (narodni običaji, seoske slave, sabori)	OU Dimitrovgrad TOD MZ	2012 – 2014	100.000 RSD/godina - OU Dimitrovgrad	Broj podržanih seoskih manifestacija/god.	
3.2.4.	Redovno informisanje, sport i kultura	Modernizacija postojećih i izgradnja dodatnih repetitora za prenos radio i TV signala u ruralnim područjima	OU Dimitrovgrad - Opštinski odbor za informisanje, Sportski savez	2011 - 2014	20.000.000,00 Opštinska uprava Nadležna ministarstva		

		Izgradnja i sanacija sportskih terena na selu <i>Sanacija i opremanje terena za male sportove Gojin Do</i>	OU Dimitrovgrad Sportski savez JP Komunalac	2012	100.000,00 RSD – Teren za male sportove u selu Gojin Do 65.000 – Ministarstvo 35.000 – OU Dimitrovgrad	Saniranih terena/godina
		Izgradnja igrališta za decu <i>Igralište – Lukavica Igralište za decu Gojin Do</i>	OU Dimitrovgrad Sportski savez JP Komunalac	2012	130.000,00 RSD - Igralište Lukavica - 80.000 RSD Ministarstvo 50.000 OU Dimitrovgrad 50.000 RSD – Igralište Gojin Do - OU Dimitrovgrad	Izgrađeno igrališta za decu
3.2.5.	Povećanje bezbednosti i brige o starim i bolesnim licima na selu	Služba geronto domaćica	OU Dimitrovgrad	2012 – 2014	2.100.000,00 RSD/godina – Nadležno Ministarstvo	Broj geronto domaćica
		Obezbeđenje ogreva za socijalno ugrožene korisnike	OU Dimitrovgrad Centar za socijalni rad	2012 – 2014	670.000,00 RSD/godina – OU Dimitrovgrad	Broj domaćinstava koja su dobila ogrev/godina
		Pomoć ugroženim porodicama	OU Dimitrovgrad Centar za socijalni rad	2012 – 2014	1.000.000,00 RSD/godina – OU Dimitrovgrad	Broj domaćinstava koja su dobila pomoć/godina
		Obezbeđenje usluge „Pomoć u kući“	OU Dimitrovgrad Centar za socijalni rad	2012 – 2014	100.000 RSD/godina – OU Dimitrovgrad	Broj domaćinstava koja su koristila uslugu „Pomoć u kući“



Opština Dimitrovgrad

Plan ruralnog razvoja 2012 – 2021

Radna grupa za zaštitu životne sredine

Prioritet br.4. - Održivo korišćenje prirodnih resursa

Indikatori

Zemljišna struktura u opštini – udeo šuma
Kvalitet vodenih tokova
Zaštićene oblasti

Opšti cilj br.4.1.- Očuvanje genetičkih resursa

Br.	Posebni ciljevi <i>/merljivi/</i>	Aktivnosti/Projekti	Partneri <i>(identifikacija uloga i odgovornosti za svakog pojedinačnog partnera)</i>	Vremenski okvir <i>(vremenski okviri za svaki pojedinačni korak)</i>	Vrednost i izvor sredstava - opštinski budžet - ostali <i>(from and to Municipal Budget)</i>	Indikatori <i>(iz i ka izveštaju o održivosti)</i>
4.1.1.	Očuvanje genetičkih resursa u poljoprivredi	Očuvanje genetičkih resursa u stočarstvu	ODOP MPTVŠ Natura	2012 – 2014	200.000,00 RSD/godina – OD 2.000.000,00	Broj nabavljenih priplodnih grla/godina



		<i>Nabavka priplodnih grla vec prisutnih rasa -- formiranje novih zapata autohtonih rasa (vec prisutnih, odnosno reintrodukcija rasa koje su iščezle)</i>	Balkanica		RSD/godina – MTPVŠ	Broj grla autohtonih rasa u odgoju/godina
		<i>Podrška postojećim stadima autohtonih rasa – premije po grlu</i>			Drugi izvori finansiranja – Privatna inicijativa, Međunarodni projekti, Pristupna sredstva EU	
		Očuvanje biljnih genetičkih resursa				
		<i>Podrška uspostavljanju zasada autohtonih, gajenih, biljnih kultura - Autohtone sorte voća, povrća i žitarica</i>	ODOP MPTVŠ Natura Balkanica	2012 – 2014 Petogodišnja aktivnost	<i>300.000 RSD/ha – Podsticajna sredstva MZPVŠRS</i>	ha pod autohtonim biljnim kulturama
		<i>Podrška održavanju postojećih zasada (starih voćnjaka) autohtonih sorti</i>			<i>Ukupna vrednost projekta 3.000.000,00 RSD</i>	broj parcela pod autohtonim biljnim kulturama
		<i>Promocija genetskih resursa</i>			<i>200.000,00 RSD – Opština Dimitrovgrad</i>	
					<i>Drugi izvori finansiranja</i>	
4.1.2.	Reintrodukcija iščezlih vrsta	Reintrodukcija evropskog bizona – zubra	ODOP MPTVŠ Natura Balkanica Stado d.o.o. JP Srbija-šume	2012 – 2014	1.000.000,00 RSD – Drugi izvori finansiranja – Privatna inicijativa, Međunarodni projekti, Pristupna sredstva EU	Broj uvedenih grla bizona

Opšti cilj 4.2. – Očuvanje i povećanje šumskog fonda

н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности)	Временск и оквир (временски)	Вредност и извор средстава	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
----	--------------------------	-----------	--	------------------------------	----------------------------	---

			за сваког појединачног партнера)	оквири за сваки појединачни корак)	- ОПШТИНСКИ буџет - остали (фром анд то Муниципал Буџет)	
4.2.1.	Podizanje kvaliteta postojećih šuma	Seče obnavljanja <i>Oplodne, proredne, probirne, kombinovane</i>	ŠG Pirot	2012 – 2014 Redovna godišnja aktivnost	6.000.000,00 RSD – ŠG Pirot	m ³ ogrevnog drveta m ³ tehničkog drveta
		Seče nege <i>Proredi u visokim šumama izdanačkim šumama šumskim kulturama</i>	ŠG Pirot	2012 – 2014 Redovna godišnja aktivnost	6.000.000,00 RSD – ŠG Pirot	m ³ ogrevnog drveta m ³ tehničkog drveta
4.2.2.	Podizanje novih šuma na goletima	Sadnja sadnica na goletima	ŠG Pirot	2012 – 2014 Redovna godišnja aktivnost	1.500.000,00 RSD/godina – ŠG Pirot i Nadležno Ministarstvo	ha posađene šume/godina
		Staranje o mladim zasadima <i>Trogodišnji potupak koji podrazumeva okopavanje, otklanjanje korova i prored</i>	ŠG Pirot	2012 – 2014 Redovna godišnja aktivnost	700.000 RSD/godina – ŠG Pirot i Nadležno Ministarstvo	ha posađene šume/godina
		Stvaranje preduslova za pošumljavanje <i>Probijanje terena za šumske puteve Izgradnja šumskih puteva</i>	ŠG Pirot	2012 – 2014 Redovna godišnja aktivnost	8.000.000 RSD/km 90% - ŠG Pirot 10% - Nadležno Ministarstvo	Izgrađeno km šumskih puteva/godina
4.2.3.	Sertifikacija šuma	Prilagođavanje standardima neophodnim za proces sertifikacije	Srbija-šume	2012 – 2013	100% vrednosti akcije – Srbija-šume i Nadležno Ministarstvo	Sertifikovanih šuma, ha
		Sertifikacija šumskih površina	Srbija-šume Sertifikaciona organizacija	2013 – 2014	100% vrednosti akcije – Srbija-šume i Nadležno Ministarstvo	Sertifikovanih šuma, ha

Opšti cilj 4.3. – Očuvanje kvaliteta vodnih potencijala

Н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временск и оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали (фром анд то Муниципал Буџет)	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
4.3.1.	Redovna kontrola vodnog režima	Nastavak kontrole kvaliteta vode	RHMZ	2012 – 2014	100% RHMZ – redovne aktivnosti	Broj izvršenih kontrola vode/godina
4.3.2.	Uređenje obala i čišćenje vodenih korita	Uređenje toka reke Nišave na potezu od Dimitrovgrada do granice	Srbija vode	2012 – 2014	100% vrednosti - Srbija vode i MTPVŠRS	Uređen tok reke Nišave
		Izrada projektne dokumentacije za čišćenje i vađenje mulja na Smilovskim jezerima	OU Dimitrovgrad JP Komunalanc	2012 – 2014	Vrednost akcije će definisati projektna dokumentacija	Projektna dokumentacija uređena
4.3.3.	Poribljavanje vodenih tokova	Poribljavanje, odnosno obnova ribljeg fonda na Smilovskim jezerima Faza 1. – Priprema projektne dokumentacije	OU Dimitrovgrad Ribolovačka udruženja	Posle 2014	Vrednost programa će odrediti projektna dokumentacija	Definisane potrebe za poribljavanjem Smilovskih jezera
		Poribljavanje reke Visočice potočnom pastmrkom	ŠG Pirot	2013	650.000,00 RSD – ŠG Pirot	Broj unete mlađi
		Snimanje postojećeg stanja ribljeg fonda na teritoriji opštine Dimitrovgrad	ŠG Pirot	2012	100% - Interni trošak ŠG Pirot	Analiza postojećeg stanja ribljeg fonda
		Revitalizacije autohtone pastmrke u vodama Dimitrovgrada	ŠG	2014	650.000,00 RSD – ŠG Pirot	Broj unete mlađi autohtone pastmrke

Opšti cilj 4.4. – Očuvanje predela i prirodno značajnih područja

Н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временск и оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали (фром анд то Муниципал Буџет)	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
4.4.1.	Очување предеоне разноврсности	Nabavka malčera (traktorski priključak) za uklanjanje kleke	ŠG Pirot STAR Projekat	2012	600.000,00 RSD – STAR projekat	Nabavljen malčer
		Nabavka traktora veće snage	ŠG Pirot STAR Projekat	2012	3.000.000,00 RSD – STAR projekat	Nabavljen traktor veće snage
		Održavanje planinskih pilot pašnjaka u zaštićenim predelima - PP Stara planina, SPR Jerma	ODOP MTPVŠ STAR Projekat, JP „Srbijašume“	2012 – 2013	1.000.000,00 RSD - Drugi izvori finansiranja – Privatna inicijativa, Međunarodni projekti, Pristupna sredstva EU	ha planinskih pašnjaka koji su bili predmet staranja
4.4.2.	Sprečavanje erozivnih procesa	Izrada tematske mape erozivnih područja	Institut za šumarstvo	2014	2.000.000,00 RSD – Nadležno Ministarstvo ili predpristupna sredstva EU	Urađena tematska karta erozivnih područja
4.4.3.	PP “Stara Planina” postaje rezervat biosfere	PP “Stara Planina” postaje rezervat biosfere	ODOP MPTVŠ STAR Projekat, JP „Srbijašume“, Lokalna udruženja	2012 – 2014	100% vrednosti projekta – Drugi izvori finansiranja – Međunarodni projekti i predpristupna sredstva EU	PP Stara Planina je rezervat biosfere
4.4.4.	Staranje o predeonim celinama sa posebnim prirodnim vrednostima	Definisanje postojećih prirodno-vrednih lokacija na teritoriji opštine	OU Dimitrovgrad NVO koje se bave zaštitom životne sredine	2012 - 2013.	500.000,00 RSD – Drugi izvori finansiranja – Međunarodni projekti i Pristupna sredstva EU	Formirana lista prirodno- vrednih lokaliteta
		Prenošenje nadležnosti i vlasništva Smilovskih jezera sa ZZ Stočar na opstinu	OU Dimitrovgrad TOD	2012	1.000.000,00 RSD – OU Dimitrovgrad	Opština upravlja Smilovskim jezerima

		Omogućavanje stalnog i neometanog pristupa do definisanih prirodno-vrednih lokaliteta - <i>Čišćenje i uređenje pristupnih puteva i staza do lokaliteta</i>	OU Dimitrovgrad NVO koje se bave zaštitom životne sredine MZ	2012 - 2013	8.000.000,00 RSD po km puta - Drugi izvori finansiranja – Međunarodni projekti i Pristupna sredstva EU	Broj lokaliteta kojima je omogućen neometan pristup
		Staranje o čistoći i o održanju stanja netaknute prirode – <i>Izrada projektne dokumentacije Postavljanje tabli-informatora , usklađenih sa prirodnim okruženjem</i>	OU Dimitrovgrad TOD NVO	2012 – 2020	Vrednost projekta će odrediti projektna dokumentacija 100% vrednosti - Drugi izvori finansiranja – Međunarodni projekti i Pristupna sredstva EU	Broj postavljenih tabli/godina Broj obeleženih lokaliteta koji su obeleženi
4.4.5.	Očuvanje bogatstava i promocija graditeljskog i kulturno-istorijskog nasleđa	Definisanje tipičnih elemenata tradicionalne seoske arhitekture, koji se primenjuju u eksterijeru i enterijeru objekata	OU Dimitrovgrad -Stručna služba	2012 – 2013	100% - Interni trošak – Narodna biblioteka	Definisani elementi tradicionalne seoske arhitekture
		Očuvanje graditeljskog nasleđa kroz primenu elemenata tradicionalne seoske arhitekture prilikom rekonstrukcije i adaptacije postojećih i izgradnju novih objekata u selima.	OU Dimitrovgrad - Stručna služba	2012 – 2013	100% - Interni trošak – OU Dimitrovgrad	Broj rekonstruisanih objekata u skladu sa tradicionalnom arhitekturom
		Prikupljanje i primena starih etno-predmeta koji imaju upotrebnu vrednost	NB „Detko Petkov“ - Arheološka služba koja se stara o etno-muzejskoj zbirci	2012 – 2014	100% - Interni trošak – Narodna biblioteka	Broj prikupljenih predmeta/godina
		Popularizacija starih etno predmeta koji su se koristili u našim selima	NB „Detko Petkov“ - Arheološka služba koja se stara o etno-muzejskoj zbirci	2012 – 2014	100% - Interni trošak – Narodna biblioteka	

SISTEM MENADŽMENTA I MONITORINGA

Proces implementacije Plana ruralnog razvoja mora biti jasno definisan. Ključni akteri moraju biti svesni svojih uloga i odgovornosti. Izvršna vlast zbog toga mora:

- raspodeliti odgovornost/zadatke tako da se ciljevi mogu efikasno realizovati, i
- definisati set indikatora kako bi se pratio napredak u implementaciji strategije.

Kako bi se faza implementacije Plana ruralnog razvoja uspešno realizovala proces strateškog planiranja mora uključiti i aktivnosti na sistemu upravljanja i monitoringa.

Sistem upravljanja obuhvata procese planiranja, organizacije, odabira ljudi, koordiniranja, rukovodjenja i kontrole, uključujući i angažovanje ljudskih, finansijskih, tehnoloških i prirodnih resursa.

Implementacija Plana mora biti razmatrana i preispitivana od strane svih uključenih u proces izrade i implementacije. Način na koji se ovaj proces proverava i preispituje daje održivost sistemu upravljanja i monitoringa, ostvarujući različite veze u okviru i van organizacije procesa implementacije.

Proces strateškog planiranja je pre svega dinamičan proces i finalni dokumenti se posmatraju kao dinamični odnosno promenljivi alati. U tom kontekstu, celokupan proces planiranja je definisan kao desetogodnji ciklus analize – planiranja – programiranja – implementacije – realizacije – praćenja – procene – ponovne analize itd... Proces se kompletno preispituje na 10 godina, odnosno nakon 10 godina bi trebalo razviti novi Plan ruralnog razvoja lokalne zajednice. Proces je kompletno prikazan na sledećem dijagramu:

Ciklus Plana ruralnog razvoja lokalne zajednice

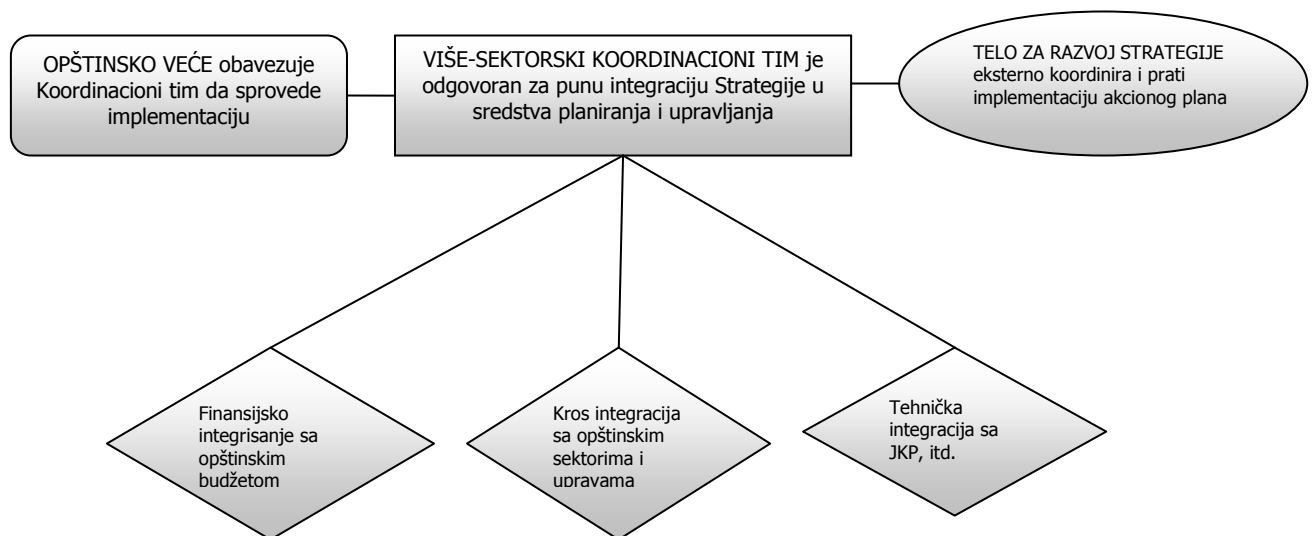
Godina 1	Izveštaj o održivosti 2/3. Strateški dokument sa dijagramima Lokalni akcioni plan Ocena održivosti
Godina 2 -3 -4	Izveštaj o održivosti a. praćenje implementacije Lokalnog akcionog plana b. jednogodišnje ažuriranje indikatora
Godina 5	Izveštaj o održivosti a. ažuriranje svih indikatora Lokalni akcioni plan
Godina 6-7-8-9	Izveštaj o održivosti a. praćenje implementacije Lokalnog akcionog plana b. jednogodišnje ažuriranje indikatora
Godina 10	Izveštaj o održivosti + 1 2/3. Strateški dokument sa dijagramima + 1 4. Lokalni akcioni plan + 1 5. Ocena održivosti + 1

Faza implementacije plana ruralnog razvoja lokalne zajednice je zasnovana na implementaciji akcionog plana, dobroj organizacionoj strukturi i angažovanju zainteresovanih aktera. Proces implementacije plana ruralnog razvoja je inkorporiran i koristi postojeću strukturu u lokalnoj administraciji. Osnovni deo organizacione strukture predstavlja Koordinacioni tim u koji su uključena razna odeljenja. Koordinacioni tim je postavljen u okviru lokalne administracije tako da može da koordinira celokupnim sistemom upravljanja i monitoringa. Koordinacioni tim je imenovan od strane Predsednika opštine/Gradonačelnika.

Koordinacioni tim je odgovoran za integraciju strateškog dokumenta i lokalnog akcionog plana, prvenstveno u smislu:

- direktne povezanosti akcionog plana sa izradom i aktima opštinskog/gradskog budžeta. Za svaku aktivnost u okviru akcionog plana moraju se obezbediti finansijska sredstva ili, bar, izvori finansiranja;
- direktne povezanosti sa svim opštinskim/gradskim operativnim planovima i odeljenjima. Strateški dokument i lokalni akcioni plan moraju u potpunosti biti integrisani sa redovnim opštinskim/gradskim radnim procedurama. Sistem upravljanja treba precizno da identifikuje nosioce odgovorne za implementaciju pojedinih aktivnosti i da pruži precizno definisana ovlašćenja i odgovornosti svih načelnika odeljenja/uprava za sprovođenje tog integrisanog procesa u razumnom vremenskom roku (do usvajanja narednog gradskog/opštinskog budžeta);
- integracije akcionog plana i strateškog dokumenta sa planovima, projektima i aktivnostima svih javnih i privatnih institucija koje su uključene kao glavni nosioci implementacije akcionog plana (različite institucije, organi javne uprave, javna komunalna preduzeća itd). Veliki broj redovnih upravljačkih aktivnosti se odvija u oblasti urbanističkog sistema i teritorijalne organizacije, a pod ingerencijom različitih gradskih/opštinskih institucija i organa. Njihova potpuna uključenost u implementaciju lokalnog akcionog plana je od vitalnog značaja za održivost i razvoj.

Sistem upravljanja procesom izrade Plana ruralnog razvoja lokalne zajednice



Uspешnost i status implementacije plana ruralnog razvoja lokalne zajednice se konstantno prati i procenjuje putem godišnjih ciklusa evaluacije. Prilikom evaluacije se koriste indikatori održivosti (odnose se na strateški dokument ali i na stanje kompletne lokalne zajednice) i indikatora učinka (vezani su za status implementacije lokalnog akcionog plana). Indikatori su osnova za potpun sistem monitoringa implementacije plana, i predstavljaju osnovu sistema upravljanja. Indikatori pružaju osnovne informacije i saznanja vezana za uspešnost procesa implementacije plana ruralnog razvoja i dinamiku usaglašavanja. Sve promene indikatora, i svi rezultati godišnje evaluacije, su dostupni svim građanima putem izveštaja koji je jednostavan i lak za čitanje.

Aneks1. – Koordinacioni tim u procesu izrade Plana ruralnog razvoja opštine Dimitrovgrad

Koordinator

Đorđe Dimov, član Opštinskog veća Dimitrovgrad

Članovi koordinacionog tima

1. Ljiljana Petrov, OU Dimitrovgrad
2. Vaska Đokić, OU Dimitrovgrad
3. Slobodan Antov, JP Komunalac
4. Aleksandar Igov, OU Dimitrovgrad
5. Ivica Matov, OU Dimitrovgrad
6. Marija Stavrov, Turistička organizacija Dimitrovgrad

Aneks 2. Sastav radnih grupa u procesu izrade Plana ruralnog razvoja opštine Dimitrovgrad

Poljoprivredna proizvodnja u funkciji ekonomskog razvoja

- Đorđe Dimov
- Ivica Matov
- Zorica Vasilev
- Nikodija Velinov
- Aleksandar Georgijev

Diverzifikacija aktivnosti na selu

- Ljilja Petrov
- Marija Stavrov
- Zoran Dimitrov
- Dejan Cvetkov
- Aleksandar Angelov

Obnova i razvoj seoskih sredina

- Slobodan Antov
- Vaska Đokić
- Ivica Veličkov
- Radmila Ivanov
- Predrag Savičević

Održivo korišćenje prirodnih resursa

- Aleksandar Igov
- Sergej Ivanov
- Biljana Rangelov
- Maja Bojkov
- Gordana Rančev